

ROMAN ATTICA PROJECT

Κανονιστικά επιγραφικά κείμενα από την ρωμαϊκή Αθήνα (146 π.Χ. – 285 μ.Χ.)

Αποφάσεις της Αθηναϊκής βουλής και της συνέλευσης των πολιτών (ψηφίσματα, νόμοι), αυτοκρατορικές επιστολές (*epistulae*) και αποκρίσεις (*rescripta*), αποφάσεις του ρωμαίου διοικητή

Ηλίας Αρναούτογλου

Ευρετήριο

1. Απόφαση (ψήφισμα;) του δήμου κανονιστικού χαρακτήρα με αντικείμενο την παροχή πολιτείας (πολιτογραφία)
2. Ψήφισμα της Βουλής και του δήμου αναφορικός με την χρήση μέτρων (χωρητικότητα ξηρών προϊόντων) και σταθμών
3. Ψήφισμα με αντικείμενο την τέλεση των Μυστηρίων
4. Ψήφισμα της βουλής και του δήμου(;) με κανονιστικές διατάξεις καταστατικού χαρακτήρα
5. Απόφαση της βουλής με την οποία δίνεται η άδεια στον Διοκλή γιο του Διοκλή από την Κηφισιά να επισκευάσει τον ναό του Ασκληπιού και της Υγείας και να ανεγείρει τιμητική επιγραφή
6. Τιμητικό ψήφισμα της Βουλής και του Δήμου για τον δαδούχο Θεμιστοκλή γιο του Θεοφράστου από τον δήμο του Αγνούντος
7. Ψήφισμα του δήμου για τους Αθηναίους εποίκους στην Λήμνο
8. Δύο αποφάσεις του δήμου των Αθηναίων σχετικά με την αναμόρφωση και χρήση ιερών τόπων (γαιών, ναών, και άλλων οικοδομημάτων) (B+C, A, στ. 4-30) και κατάλογος αυτών (A, στ. 31-59)
9. Ψήφισμα(;) που αφορά την συνεκμετάλλευση(;) γαιών του Ιουλίου Νικάνορος και του αθηναϊκού δήμου στην Σαλαμίνα
10. Απόφαση της πόλης για την επένδυση προσόδων κληροδοτήματος (;
11. Δύο επιστολές της Πλωτίνας προς τον γιο της αυτοκράτορα Αδριανό (I) και στους Επικούρειους (III) και μια επιστολή του Αδριανού προς τους Επικούρειους (II), με θέμα την διαδοχή του επικεφαλής της φιλοσοφικής σχολής των Επικουρείων
12. Απόσπασμα νόμου που ρυθμίζει τους όρους διάθεσης και πώλησης του ελαιολάδου

1. Απόφαση (ψήφισμα;) του δήμου κανονιστικού χαρακτήρα με
αντικείμενο την παροχή πολιτείας (πολιτογραφία)

Περιγραφή: Μαρμάρινη στήλη

Τόπος εύρεσης: Αθήνα (Εθνικό AM 1505).

Χρονολογία: περ. 130 π.Χ.

Δημοσιεύσεις: IG ii² 1055.

Αναφορές: SEG 26.118 (= *Anc. Soc.* 7 (1976) 120-1). SEG 58.150 (= ZRG 125 (2008) 214-50). SEG 63.97 (= ZPE 185 (2013) 127-36) (χρονολογία).

- — — — — α καὶ ἰδία κ — — — — —
— — — — — τὰ δόξαντα τῶι δήμῳι — — — — —]
— — — — — ζ ἐπὶ καταλύσει τῶν π — — — — —
— — — — — ^{vv} ἀγαθῇ τύχῃ· δεδο[χθαι τῇ βουλῇ τῶι δήμῳι (;) -]
5 [— — — — — ὕ]πὸ τοῦ στρατηγοῦ προΓ — — — — —
[— — — — — ἐψηφισμένοις ἀκολουθῶς — — — — —
[— — — — — οἱ δ]ὲ θεσμοθέται οἱ τε νῦν ὄν[τες — — — — —]
— — — — — ἐν τῶι δικαστηρίῳ ποιήσεσθ[αι — — — — —]
— — — ψηφί<σ>ματι, τὸν δὲ γραμματέα — — — — —
10 — — δοκιμαζομένους τοὺς θεσμοθέ[τας — — — — —]
[— π]ολιτογραφίας ἀκολουθῶς τῶι διαγ[ράμματι (;) — — — — —]
— οἱ θεσμοθέται μὴ ποιήσωνται τὴν ἀ[π]ολ[ογίαν — — — — —]
— Ν τῶν περὶ τῆς πολιτογραφίας [γεγραμμένων — — — — —]
— ἐν τῶι προτέρῳ ψηφίσματι καὶ μὴ ἐ[ξεῖναι — — — — —]
15 [...δ]ὲ θεσμοθέταις μὴ ἀναβῆναι εἰς Ἄρειον πάγον — — — — —
[.π]οήσοντα μὴ ἐξεῖναι μηδὲ τὸν ἄριστα ΓΛ — — — — —
..ντων καὶ κυρίων τῶν ἐν ἐκατέρῳ τοῖς ψηφίσμασιν — — — — —
...τι τῶν ἐν αὐτοῖς γεγραμμένων — — — — —
νον καὶ ἐπάρατον ὥς καταλύοντα τὰ ἀνή[κοντα — — — — —]
20 .ς ἀσφάλῃαν τε καὶ διαμονὴν ἐν — — — — —
μ[ην]ύματα καὶ φύλακας αὐτοὺς εἶναι τ[— — — — — τὸν ταμί]-
[αν τ]ῶν στρατιωτικῶν Λεύκιον [— — — — — στηλῶν λι]-
[θίν]ων τριῶν εἰς ἅς καὶ ἀναγραφῆτω — — — — —
[εἰ]ς [ἅ]ς ὑπογραφῆτω [ι] καὶ τοῦτο καὶ [τὸ πρότερον ψήφισμα, καὶ σταθῆτω ἢ μὲν μία
παρὰ τὸν να]-
25 [ὸν τ]ῆς Πολιάδος Ἀθηνᾶς, ἡ δὲ ἐτέ[ρα — — — ἐν ἀγορᾷ παρὰ τὸν Δία]
[τὸν Β]ουλαῖον, ὅπως τούτων πραττο[μένων — — — — —]
...^{c6}... τὰ καλὰ καὶ συνφέ[ροντα — — — — —]
...^{c8}...αται — — — — —

--- και κατ' ιδίαν --- τις αποφάσεις του δήμου --- με σκοπό την κατάλυση των --- καλή τύχη, αποφάσισε (η βουλή και ο δήμος;) --- από τον στρατηγό¹ --- με όσα έχουν ψηφιστεί, συμφώνως με --- και οι υπηρετούντες τώρα θεσμοθέτες² --- στο δικαστήριο να κάνουν --- στο ψήφισμα, και ο δε γραμματέας --- και οι θεσμοθέτες να ελέγχουν --- για την πολιτογράφηση (πολιτογραφία)³, (σύμφωνα) με το διάταγμα --- οι θεσμοθέτες να μην προχωρήσουν σε απολογισμό --- των διατάξεων για την πολιτογράφηση --- στο προηγούμενο ψήφισμα και να μην επιτρέπεται --- και οι θεσμοθέτες να μην ανέρχονται στον Άρειο Πάγο --- να μην επιτρέπεται σε αυτόν που έκανε (;) ούτε (σε αυτόν που έκανε τα) άριστα --- και να έχουν ισχύ τα διαλαμβανόμενα και στα δύο [ψηφίσματα] --- από αυτά που έχουν γραφεί σε αυτά --- και να είναι καταραμένος ως καταστροφέας των ανηκόντων στα --- εξασφάλιση και διάρκεια --- μηνύματα και αυτοί να είναι φύλακες --- τον ταμία των στρατιωτικών Λεύκιον⁴ --- σε τρεις λίθινες στήλες στις οποίες και να αναγραφεί --- στις οποίες να γραφεί από κάτω και αυτό και το προηγούμενο ψήφισμα και να ανεγερθεί μία στον ναό της Αθηνάς Πολιάδος⁵, η άλλη [--- στην αγορά δίπλα στο άγαλμα του Δία] του Βουλαίου⁶, έτσι ώστε αφού αυτά συντελεστούν --- τα καλά και συμφέροντα ---

¹ Στρατηγός: Αξιωματούχος της πόλης με στρατιωτικές αρμοδιότητες κατά κύριο λόγο. Κατά την κλασική περίοδο (5^{ος}-4^{ος} αι. π.Χ.) στην Αθήνα εκλέγονταν 10 στρατηγοί βλ. *Αθ. Πολ.* 61 (*Αθηναίων Πολιτεία*, απόδοση Χλόης Μπάλλα, Αθήνα 2015). Κατά την ρωμαϊκή περίοδο εμφανίζεται μόνο ο *στρατηγός ἐπὶ τοῖς ὀπλίταις/ ἐπὶ τὰ ὄπλα*.

² Θεσμοθέται: Τα καθήκοντα των έξι θεσμοθετών κατά τον 4^ο αι. π.Χ. περιγράφονται στην *Αθ. Πολ.* 59 (*Αθηναίων Πολιτεία*, απόδοση Χλόης Μπάλλα, Αθήνα 2015).

³ Στην αθηναϊκή νομική ιδιόλεκτο ο όρος *πολιτογραφία* αντικατέστησε την φράση *Ἀθηναῖον εἶναι* ή *πολιτεία* από τα μέσα του 2^{ου} αιώνα π.Χ. Βλ. Osborne, M. J. O. (1981) *Naturalization in Athens*, τόμ. 3-4, 144, Brussels και προσφάτως, Osborne, M. J. O. (2013) “*Aitesis, proxenia and politeia in later Hellenistic Athens*” *ZPE* 185, 127-36.

⁴ *Ath. Onom.* s.v. (1).

⁵ Ναός αφιερωμένος στην Αθηνά, προστάτιδα της πόλης των Αθηνών στην βόρεια πλευρά της Ακρόπολης, γνωστός και ως ο αρχαίος ναός. Βλ. Greco, E. (ed) (2010) *Topografia di Atene. Sviluppo urbano e monumenti dalle origini al III secolo d.C.*, I, 126-8, Atene-Paestum.

⁶ Στα τέλη του 5^{ου} αι., συμφώνως με τον Αντιφώντα 6 (*Περὶ τοῦ χορευτοῦ*) 45, ιερό και άγαλμα του Διός Βουλαίου βρισκόταν μέσα στην έδρα των βουλευτών στην αθηναϊκή Αγορά.

2. Ψήφισμα της Βουλής και του δήμου αναφορικάς με την χρήση μέτρων (χωρητικότητας ξηρών προϊόντων) και σταθμών⁷

Περιγραφή: Μαρμάρινη στήλη, χαμένη σήμερα.

Τόπος εύρεσης: Αθήνα, Ακρόπολη. Αντίγραφα θα πρέπει να είχαν αναρτηθεί και στον Πειραιά, στην αθηναϊκή Αγορά και στην Ελευσίνα.

Χρονολογία: περ. 120 π.Χ. (;)

Δημοσιεύσεις: CIG 123. IG II 476. Michel 1503. IG ii² 1013. Pleket, *Epigraphica* I, αρ. 14. CCCA ii 13. I. Eleusis 237. Αντίγραφο: στίχ. 50-62 Ag. 16, 322 (= *Hesperia* 7 (1938) 127 αρ. 27 (= SEG 24.147)).

Αναφορές: *Hesperia* 18 (1949) 108-13. SEG 15.106 (= *Greece and Rome* 3 (1956) 4 σημ. 1). Lang, M. & M. Crosby (1964) *The Athenian Agora* 10. *Weights, measures and tokens*, Princeton. SEG 35.103 (= *MEFRA* 97 (1985) 411-30). SEG 37.94 (= *Opus* 4 (1985) 29-42). Tracy, ALC σελ. 251 (χρονολογία). SEG 42.88 (= *EMC* 36 (1992) 281-4). SEG 45.232. SEG 47.33, 141, 451, 2258. SEG 49.126. SEG 50.151. SEG 53.105. SEG 54.533bis (= *CP* 99 (2004) 196-208), 1907. SEG 55.24, 1998. SEG 58.15, 150 (= *ZRG* 125 (2008) 214-50) & 1977. SEG 62.15, 534 & 1896. SEG 64.2243 (= *Annales (HSS)* 69 (2014) 746-7). SEG 66.125 (= *Chiron* 46 (2016) 453-87). *Bull. Ep.* 1938, αρ. 54. *Bull. Ep.* 1944, αρ. 81. *Bull. Ep.* 1950, αρ. 90. *Bull. Ep.* 1952, αρ. 49. *Bull. Ep.* 1966, αρ. 52. *Bull. Ep.* 2009, αρ. 213. *Bull. Ep.* 2017, αρ. 195. *Bull. Ep.* 2018, αρ. 197. *Bull. Ep.* 2019, αρ. 176. Rizzi, Mariagrazia (2014) "Per un riesame delle l. 1-6 del decreto attico su pesi e misure" *Dike* 17, 45-66. Rizzi, Mariagrazia (2015) "Metrological harmonization and commercial exchange in the Mediterranean at the end of the 2nd century B.C.: the Athenian decree on weights and measures" *Revista Internacional de Derecho Romano* 14, 271-96. Rizzi, Mariagrazia (2017) *Marktbezogene Gesetzgebung im späthellenistischen Athen – der Volksbeschluss über Maße und Gewichte. Eine epigraphische Untersuchung*, München (Münchener Beiträge zur Papyrusforschung und antiken Rechtsgeschichte 113). http://nrs.harvard.edu/urn-3:hlnc.essay:DovenC.An_Athenian_Decree_Revisited.2016

Μεταφράσεις: Αγγλική: Austin (1981: 191 αρ. 111) και ΑΙΟ

<https://www.atticinscriptions.com/inscription/IEleus/237> . Γαλλική: Chankowski, Veronique & Claire Hasenohr «Étalons et tables de mesure à Délos hellénistique: évolutions et ruptures» στον τόμο: Saliou, Catherine (ed) (2014) *La mesure et ses usages dans l'Antiquité. La documentation archéologique* (Journée d'études de la Société d'Archéologie Classique, 17 mars 2012), 37-39, Besançon. Γερμανική: *Hermes* 51 (1916) 120-44.

[— — — — — ἐὰν δέ τις τῶν ὠνουμένων ἀμφισβητῇ περὶ]

[τοῦ μέτρου ὡς ἐλάττωνος ὄντος, οἱ ἄρχοντες ἐξεταζέτωσαν πρὸς τὸ σύμβολον τὸ ἐν τῇ

Σκιά]-

1 δι ἡ τὸ ἐμ Πειραι[ε]ῖ ἡ τὸ [ἐν Ἑλ]ε[υσῖνι, ἐὰν δὲ κριθῇ ἔλαττον ὑπὸ τῶν ἀρχόντων καὶ]
ἀπαχθῇ ὁ κεκτημένος τὸ μέτρον, ἐ[ὰν μὲν ἐλεύθερος ᾖ ὁ ἀπαχθεὶς, ἐξέστω αὐτῷ κατὰ
τοῦ]

7 Πιθανότατα σκοπός της θέσπισης των νέων κανόνων είναι η προσαρμογή στα ρωμαϊκά μετρικά πρότυπα σε συνδυασμό με την παραχώρηση της Δήλου υπό αθηναϊκό έλεγχο. Βλ. συναφή κείμενα της κλασικής περιόδου, Osborne – Rhodes, *GHI*, 155 (*IG* I³ 1453, περ. 414 π.Χ.?) και Rhodes – Osborne, *GHI*, 25 (*SEG* 26.72, 375/4 π.Χ.). Αναφορά σε μέτρα, σταθμά και ζυγά: Δήλος, *I.Delos* 509 (περ. 230 π.Χ.), Ηράκλεια Σιντική, *Archaeologia Bulgarica* 25 (2021) 1 αρ. 1 (34/35 μ.Χ.), Τεγέα, *IG* v (2) 125 (1^{ος}/2^{ος} αι. μ.Χ.), Γύθειο, *IG* v (1) 1156 (2^{ος} αι. μ.Χ.). *Παράδοσις των μετρονόμων ἐπ' ἄργοντος Ἀρχελάου* (222/1 π.Χ.), *SEG* 24.157.

ἀμφισβητήσαντος περὶ τοῦ μέτρον [ἐξομ]όσ[ασθαι — — — εἰσαγέτωσαν οἱ]
 ἄρχοντες ἐπὶ τὴν δημοσίαν τράπεζαν τὸ μέτρον [καὶ ἀναφερέτωσαν εἰς τὸν τῶν]
 5 [ἀπ]οκηρυξίμων λόγον· ἐὰν δὲ οἰκέτης, μαστιγοῦσθω πε[ντήκοντα πληγὰς, τὸ δὲ μέτρον]
 ἀφανιζέτωσαν· ἐὰν δ[ὲ] οἱ ἄρχοντες μὴ συνεπισχύωσι τοῖς ιδιώταις [--- ἐπιμελείσθω]
 ἡ βουλή οἱ ἑξακόσιοι. αἱ δὲ ἀρχαὶ αἶς οἱ νόμοι προστάττουσιν πρὸς τὰ κατεσκευασ[μένα]
 σύμβολα σηκώματα ποι[η]σάμεναι πρὸς τε τὰ ὑγρά καὶ τὰ ξηρά καὶ τὰ σταθμὰ
 ἀν[αγκ]αζέτω[σαν]
 [τοῦς] πωλοῦν[τ]άς τι ἐν τῇ ἀγορᾷ ἢ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις ἢ τοῖς καπηλείοις ἢ οἰνώσιν ἢ
 ἀπο[θή]καις]
 10 [χ]ρῆσθαι τοῖς μέτροις καὶ τοῖς σταθμοῖς τούτοις μετροῦντας πάντα [τ]ὰ ὑγ[ρ]ὰ τῶι αὐτῶ[ι]
 [μέτ]ρωι, καὶ μη[κ]έτι ἐξέστω μηδεμιᾷ ἀρχῇ π[οι]ήσασθαι μήτε μέτρα μήτε στάθμια [μεί]-
 [ζω μ]ῆδὲ ἐλ[άτ]τω τούτων· ἐὰν δὲ τις ποιήσῃ τῶν ἀρχόντων ἢ μὴ ἐπαναγκ[ά]ζῃ[ι] αὐτούς]
 [τού]τοις πωλεῖν, ὁ[φ]ειλέτω ἱεράς τῇ Δήμητρι [κ]αὶ τῇ Κόρῃ δραχμὰς χιλίας καὶ ἔστ[ω]
 περὶ]
 [τού]του ἀπογραφὴ τῆς οὐσίας πρὸς τοῦτο τὸ ἀργύριον Ἀθηναίων τῶι βουλομένω οἷ[ς] ἔξ]-
 15 [ε]κστ[ιν] ἐπα[νισοῦν] [τ]ε καὶ ἐξετάζειν τὰ μέτρα καὶ τὰ σταθμὰ καὶ εἰς τὸν λοιπὸν
 χρό[νον],
 [κ]αὶ ἐπιμελεῖσθαι τὴν βουλὴν τοὺς ἑξακοσίους τὴν αἰὲν βουλευούσαν ἐν τῶι Ἑκα-
 [τομ]βαίωνι μηνί, ὅπως μηθεὶς τῶν πωλούντων τι ἢ ὠνουμένων ἀσυμβλήτῳ μέτρῳ
 [μη]δὲ σταθμῶι χρῆται, ἀλλὰ δικαίως. τοὺς δὲ πωλοῦντας Περσικὰς ξηρὰς καὶ ἀμν[γ]-
 [δ]άλας καὶ Ἡρακλεωτικὰ [κά]ρυα καὶ κώνους καὶ καστάναια καὶ κνάμους Αἰγύπτου
 20 [κ]αὶ φοινικοβαλάνους καὶ εἴ τινα ἄλλα τραγήματα μετὰ τούτων πωλεῖται, καὶ θέρμους
 [κα]ὶ [ἐ]λάας καὶ πυρῆνας πωλεῖν μέτρῳ χωροῦν[τ]ι ἀπο[ψ]ηστὰ σιτηρὰ ἡμιχ[ο]ινίκια τρία,
 πωλοῦ[ν]-
 τας τῇ χοίνικι ταύτῃ κορυστῇ ἐχούσῃ τὸ μὲν [βά]θος δακτύλων πέντε, τὸ δὲ πλάτος το[ῦ]
 χ[εῖ]-
 [λ]ους δακτύλου· ὁμοίως δὲ καὶ τοὺς πωλοῦντας τὰς τε ἀμυγδάλας τὰς χλωρὰς καὶ τὰς
 [ἐ]λ[ά]ας]
 [τὰς προσ]φάτους καὶ τὰς ἰσχάδας πωλεῖν χοίνικι κ[ορ]υστῇ διπλασίονι τῆς
 προγεγρ[αμμένης]
 25 [ἐ]χούσῃ τὸ χεῖλος τριῶν ἡμιδακτυλίων, καὶ χρῆσθαι αὐτοὺς χοίνικι ξυλίναις· ἐὰν [δὲ] τις
 ἐν]
 [μεί]ζονι πω[λῇ] ἢ ἐτέρῳ ἀγγείῳ ἀμυγδάλας χλωρὰς ἢ ἐλάας προσφάτους ἢ ἰσχάδ[ας, μὴ]
 πω]-
 [λεῖν ἔλαττ]ον ἢ μέδιμνον σιτηρόν· ἐὰν δὲ ἐν ἐλάττονι π[ωλῇ] ἀγγείῳ, ἢ ἀρχὴ ὑφ' ἣν ἂν
 τ[εταγ]-
 [μένος ἦ]ι τὰ τε ἐνόντα παραχρῆμα [ἀ]ποκηρυ[τ]τέτω καὶ τὴν [τι]μὴν εἰσαγέτω ἐπὶ τὴν
 [δημο]-
 [σίαν τράπε]ζαν καὶ τὸ ἀγγεῖον κατακοπτέ[τ]ω. ἀγέτω δὲ καὶ ἡ μνᾶ ἢ ἐμπορικὴ στε[φανη]-
 30 [φόρου δραχ]μὰς ἑκατὸν τριάκοντα κ[αὶ] ὀκτὼ πρὸ[ς] τὰ στάθμια τὰ ἐν τῶι ἀργυροκοπίῳ
 [κ]αὶ

[ρόπ]ῆν σ[τε]φανηφόρου δραχμὰς δεκαδύο, καὶ πωλε[ίτ]ωσαν πάντες τὰλλα πάντα ταύ-
[τηι] τῇ μνᾷ πλὴν ὅσα πρὸς ἀργύριον διαρρήδην εἴρηται πωλεῖν, ἰστάντες τὸν πῆχυν τοῦ
ζυγ[οῦ]
[ἰσόρ]ροπον ἄγοντα τὰς ἑκατὸν πεντήκοντα δραχ[μὰ]ς τοῦ σ[τεφανηφ]όρου· τὸ δὲ
πεντάμουν [τὸ]
33a [ἐμπορικὸν ἐχέτω ῥοπὴν στεφανηφόρου δραχμὰς ἐξήκοντα, ὅπως ἰσορρόπου τοῦ πῆχεως
γινόμε]-
[νου ἄγχι πεντάμουν ἐμπορικὸν καὶ ἐξήκοντα δραχμὰς τοῦ στεφανηφόρου· τὸ δὲ
δωδεκάμουν τὸ]
34 [ἐμπ]ορικὸν ἐχέτω [ῥο]πὴν ἐμπορικὴν μνᾶν, ὅπως ἰσορρόπου τοῦ πῆχεως γινομένου ἄγχι
ἐμπορ[ι]-
35 [κὰς μ]νᾶς ἕξ· τὸ δὲ τάλαντον τὸ ἐ[μ]πορικὸν [ἐχέτ]ω ῥοπ[ὴν μ]ν[ᾶς] ἐμπορικὰς πέντε,
ὅπως καὶ τοῦ[το]
[ἰσ]ορρόπου τοῦ π[ήχ]εως γινομένου ἄγχι ἐμπο[ρικ]ὸν τάλαντον καὶ μ[νᾶς] ἐμπορικὰς
πέντε· [ἔστω]
[δὲ σύ]νφ[ω]να πάντα τοῖς ἐν τῷ ἐμπορίῳ ζ[υ]<γ>[οῖς κ]αὶ στ[α]θ[μ]ο[ῖς]. [ὅπως] δὲ
διαμένει εἰς τὸ[ν λοιπὸν]
χρόνον τὰ τε μέτρα καὶ τὰ σταθμά, παραδοῦναι τὰ σύμβολα τὸν κ[α]θεστάμενον ἐπὶ [τὴν
κατασκε]-
υὴν τῶν μέτρων καὶ τῶν σταθμῶν Διόδωρο[ν] Θεο[φί]λο[υ Ἀ]λ[αῖα] τῶι τε ἐν τῇ Σκιάδι
καθ[ισταμέ]-
40 νωι δημοσίῳ καὶ τῷ ἐμ Πειραιε[ῖ] μετὰ τοῦ [ἐπιμελητ]οῦ(;) [καὶ τῷ ἐν] Ἐλευσίν[ι]· οὗτοι δὲ
[αὐτὰ]
συ[ντ]ηρεῖωσαν διδόντες σηκώματα τῶν τε [μέτ]ρων κ[αὶ τῶν στα]θμῶν ταῖς τε ἀρχαῖς
καὶ] το[ῖς ἄλ]-
[λ]οις πᾶσ[ι τ]οῖς δεομ[έ]νοις, μὴ ἐξουσία<ν> ἔχοντες μήτ<ε> [τὰ σύμβολα μετα]<ποι>ε<ι>]ν
μήτε ἔξω ἐ[κ]φέρειν [μηθὲν ἐκ]
[τῶ]ν [κα]τεσκευασμένων οἰκῶν πλὴν τῶν μολυβδῶν καὶ χαλκῶν κε[χα]ραγμένων
ση]κω<μ>[ά]των γε[γον]ότων [— — —]
ἐὰν δέ <τ>ι<ν>α<ς> ἀργύριον πράττωντα[ι ... ¹⁶...] ησα[.]ι[.]ωσω[...ων[...ομαω[...⁵...]τηι
45 [..]ιν ἐξε[...οι τοῖς χρεῖαν ἔχουσιν λα[...²⁰...] τὸν μὲν ἐν τε[ῖ] Σ[κιάδι] καθεστ[αμ]ένον]
[κολα]ζόντω[ν] οἳ τε ἀεὶ] πρυτάνεις καὶ ὁ στρατη[γ]ὸς ὁ <χ>[ειροτονηθεῖς] ὁ ἐπὶ [τὰ] ὅπλα
μαστιγοῦντες καὶ κολ[ά]-
[ζοντ]ες κατὰ τ[ὴν] ἀξίαν τοῦ ἀδική[μα]τος, τὸν [δ'] ἐμ Πειραιε[ῖ] ὁ καθεσταμένος
ἐπιμελη[τῆς τοῦ λιμέ]-
[νο]ς, τὸν δ' ἐν Ἐλευσίνι ὁ τε ἱεροφάντης [καὶ οἱ --- καθ[ισ]ταμέν<οι> ἄ[ν]δρ<ε>ς καθ'
ἕκαστον [ἐνιαυτὸν]
ἐπὶ τὴν πανήγυριν. μετα[π]αρ[αδ]ιδότω[σαν] δ[ὲ] οἱ δη[μ]όσι[οι] ἀεὶ τοῖς [με]θ' [ἐ]α[ν]τοῦς
καθ[ισταμέ]-
50 νοις δημοσίοις μετ' ἀναγραφῆς <π>ᾶντα τὰ [σύμβολα]· ἐὰν δέ τι μὴ πα[ραδῶσι]ν,
εἰ[σπραττέ]-

[σ]θωσαν ὑπὸ τῶν τεταγμένων ἐπ' αὐτοὺς κατὰ τὸ ψήφισμα, καὶ <ἐ>[ὰν δὲ σύμβολα ἀπόληται, κατασκευαζέσ]-
 θω ἀντὶ τῶν ἀπολομένων [ἔ]τ[ε]ρ[α] [σύμβολα· καταβα]λλέσθωσαν δὲ καὶ χειρόγραφον [εἰ]ς τὸ [Μη]-
 [τρῶ]ιον ὧν ἂν παραλάβωσι καὶ πα[ρ]α[δῶ]σιν· ἐὰν δὲ τοῦτο μὴ κ]αταβάλλωνται, μὴ ἐξέ[στ]ω αὐ[τ]ο[ῖς] ἔχειν
 [έ]τ[ε]ραν λειτουργίαν θέτω <δ>[ἐ] Διόδωρος εἰς ἀ]κρόπολιν σηκώματα τοῦ τ[ε] ἐμπορι[κ]οῦ [ταλάν]-
 55 [το]ν καὶ δεκάμνου καὶ <πεντάμνου καὶ> δίμν[ο]ν [καὶ τῆς μνᾶς καὶ τοῦ] ἡμιμναίου καὶ τετα[ρ]τημόρου καὶ χοῶς [καὶ χοίνικος]
 [ἐ]ὰν δὲ τις ἀλίσκηται κακουργῶν περὶ τὰ μέτρα καὶ τὰ σταθμὰ τὰ κε[ῖ]με[να] ἔν τε τῇ Σκι-
 [ἀδ]ῃ καὶ ἐν Ἐλευσίνῃ καὶ ἐμ Π[ειραιε]ῖ καὶ ἐν ἀκροπόλει, ἐάν τε ἄρχων ἐάν τε [ιδιώτης ἐ]-
 ἂν τε δημόσιος, [ἔ]νο[χ]ος ἔστω τῷ ν[όμ]ῳ τῷ κε[ῖ]μένῳ περὶ τῆς τ[ῶ]ν κακουργῶν [ζημίας]-
 ἐπιμελείσθω δὲ καὶ [ἡ β]ου[λῇ] ἢ ἔξ Ἀρείου πάγου καὶ τὸν κακουργοῦντὰ τι πε[ρὶ] ταῦτα κο]-
 60 λαζέτω κατὰ τοὺς ἐπὶ τῷ[ν] κακουργῶν κειμένους νόμους. ἀναγράψαι δὲ τό[δε] τὸ [ψή]-
 [φισμ]α [εἰ]ς στήλας λιθ[ῖν]α[ς] τὸν καθε[σ]ταμένον ἄνδρα εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν [μέτρων]
 [καὶ στ]αθμῶν καὶ στήσαι ἐν τοῖς οἴκοις ἐν οἷς καὶ τὰ μέτρα καὶ τὰ σταθμὰ κεῖται. ἐκ τοῦ αὐτοῦ·
 [τοῦ]ς δὲ ἄρχοντας χρῆσθ[αι] τῷ αὐτῷ μέτρῳ κεχ[α]ραγμένῳ τῷ χαρακτηρ[ῶ] μολν[β]-
 [δῶ]ι πρὸς τὸν ἐν τῇ Σκιά[δι, μ]ῇ πλεῖον πραττομένους τριωβόλου· χρῆσθαι δὲ κα[ῖ]
 65 [τ]ὰς ἀρχὰς τοῖς προεσφραγισμένοις μέτρο[ι]ς, ἐὰν μὴ τις τῶ<ν> πωλύντω[ν] τι σφραγιστῷ μέτρῳ χρῆται.

[--- και αν κάποιος από τους αγοραστές αμφισβητήσει ότι το μέτρο είναι δήθεν μικρότερης χωρητικότητας, οι άρχοντες να το εξετάζουν σε σχέση με το πρότυπο που βρίσκεται στη Σκιά⁸] ή στον Πειραιά ή στην Ελευσίνα⁹. Και αν κριθεί από τους άρχοντες ότι είναι μικρότερο και οδηγηθεί ο κάτοχος του μέτρου ενώπιον των αρχόντων¹⁰, εάν μέν ο κατηγορούμενος είναι ελεύθερος, να έχει τη δυνατότητα να δώσει απαλλακτικό όρκο¹¹ έναντι του αμφισβητήσαντος --- οι άρχοντες να καταθέτουν το μέτρο στην δημόσια τράπεζα και να το εντάξουν στον κατάλογο των προς εκπλειστηριασμό (αγαθών). Αν, όμως, είναι δούλος, να μαστιγώνεται πενήντα φορές,

⁸ Εννοείται το κτίριο που είναι γνωστό ως η Θόλος στην αγορά των Αθηνών, βλ. Travlos, J. (1971) *Pictorial dictionary of ancient Athens*, 553-61, Princeton.

⁹ Βλ. τις σημειώσεις I. Eleusis ii, σελ. 278.

¹⁰ Ο όρος *άπαγωγή* σηματοδοτούσε ένα ιδιαίτερο δικονομικό μέσο στην Αθήνα του 4^{ου} αιώνα π.Χ., κατά την οποία ο επ'αντοφώρῳ συλλαμβανόμενος από κάποιον τρίτο ή από το θύμα οδηγούνταν κατευθείαν στους Ένδεκα. Βλ. Αδάμ-Μαγνήσαλη, Σ. (2008) *Η απονομή της δικαιοσύνης στην αρχαία Αθήνα (5^{ος} και 4^{ος} αι. π.Χ.)*, 27-31, Αθήνα.

¹¹ Ο όρος *έξωμοσία* σήμαινε την δόση όρκου με τον οποίο ο εναγόμενος αρνούνταν τις αιτιάσεις του ενάγοντος κατά το στάδιο της ανάκρισης. Βλ. Αδάμ-Μαγνήσαλη, Σ. (2008) *Η απονομή της δικαιοσύνης στην αρχαία Αθήνα (5^{ος} και 4^{ος} αι. π.Χ.)*, 143-4, Αθήνα.

το δε μέτρο να καταστρέφεται. Αν οι άρχοντες δεν συντρέξουν σε βοήθεια των ιδιωτών (προσφευγόντων), να φροντίσει (για αυτό) η Βουλή των Εξακοσίων¹².

Οι αρχές τις οποίες οι νόμοι εντέλλουν, αφού κατασκευάσουν πρωτότυπα αντίγραφα (σηκώματα)¹³ μέτρων και σταθμών, σύμφωνα με τα πρότυπα (σύμβολα) για τα υγρά και τα ξηρά και τα σταθμά, να αναγκάζουν τους πωλητές στην αγορά ή στα εργαστήρια ή στα μαγαζιά λιανικής (πώλησης) ή στα καπηλειά ή στις αποθήκες να χρησιμοποιούν αυτά τα μέτρα και σταθμά, ζυγίζοντας όλα τα υγρά με το ίδιο μέτρο και επιπλέον να μην επιτρέπεται σε κανένα άρχοντα να κατασκευάσει ούτε μέτρα ούτε σταθμά μεγαλύτερης ή μικρότερης χωρητικότητας από αυτά. Αν κάποιος από τους άρχοντες κατασκευάσει (τέτοια) ή δεν εξαναγκάσει τους πωλητές να διαθέτουν (τα προϊόντα τους) χρησιμοποιώντας αυτά, να οφείλει στην Δήμητρα και στην Κόρη χίλιες δραχμές και να είναι δυνατή η απογραφή των περιουσιακών στοιχείων (των εν λόγω αρχόντων), σε ύψος ανάλογο με το πρόστιμο, και όποιος Αθηναίος πολίτης το επιθυμεί μπορεί να υποβάλλει καταγγελία (και να συντάσσει απογραφή). Παρομοίως, οι ίδιοι (άρχοντες) οφείλουν να επισκευάζουν και να εξετάζουν τα μέτρα και τα σταθμά στο μέλλον και η εκάστοτε Βουλή των Εξακοσίων, κατά τη διάρκεια του μήνα Εκατομβαιώνα¹⁴, να φροντίζει έτσι ώστε κανείς από τους πωλητές ή τους αγοραστές να μην χρησιμοποιεί αυτοσχέδια μέτρα και σταθμά αλλά (μόνο) τα νόμιμα.

Αυτοί που πωλούν καρύδια (περσικάς ξηράς) και αμύγδαλα και φουντούκια (ήρακλεωτικά κάρνα) και κουκουνάρια (κώνους) και κάστανα και κουκιά από την Αίγυπτο (κνάμους Αίγυπτου) και χουρμάδες (φοινικοβαλάνους) και αν κάποιους άλλους ξηρούς καρπούς πωλούν μαζί με τους παραπάνω, χαρούπια (θέρμους) και ελιές και βρώσιμους σπόρους (πυρήνες), να τα πωλούν (χρησιμοποιώντας) ως μέτρο χωρητικότητας τρεις ημι-χοίνικες σιτηρών, όταν πωλούν η χοίνικα¹⁵ να είναι κοφτή με βάθος πέντε δακτύλων¹⁶ και πλάτος στο χείλος ενός δακτύλου. Παρομοίως, και αυτοί που διαθέτουν χλωρά αμύγδαλα και φρεσκομαζεμένες ελιές και αποξηραμένα σύκα (ισχάδας) να τα πωλούν με την χοίνικα κοφτή, διπλάσια του μεγέθους της προαναφερομένης με πλάτος στο χείλος τρεις ημι-δακτύλους και να χρησιμοποιούν ξύλινες χοίνικες. Αν κάποιος πωλεί χλωρά αμύγδαλα και φρεσκομαζεμένες ελιές και αποξηραμένα σύκα με [μεγαλύτερο δοχείο(:)] ή χρησιμοποιεί διαφορετικό δοχείο, αυτό να μην έχει χωρητικότητα λιγότερο από έναν μέδιμνο¹⁷ σιτηρών. Αν πωλήσει (τα παραπάνω) με μικρότερο δοχείο, τότε οι

¹² Η Βουλή των Πεντακοσίων του 5^{ου} και 4^{ου} αιώνα μετατράπηκε σε Βουλή των Έξακοσίων ήδη από το 307 π.Χ. με την δημιουργία δύο νέων «μακεδονικών» φυλών (Αντιγονίς, Δημητριάς). Παρόλες τις προσθαφαίρεσεις του 3^{ου} αιώνα π.Χ. (κατάργηση των μακεδονικών φυλών, εισαγωγή δύο νέων φυλών, Πτολεμαίς και Ατταλίσ), ο αριθμός παρέμεινε στις 12 και η Βουλή είχε εξακόσιους βουλευτές και στα τέλη του 2^{ου} αι. π.Χ..

¹³ Τα σηκώματα ήταν τα επίσημα αντίγραφα μέτρων και σταθμών, από μόλυβδο (μέτρα βάρους) ή χαλκό (μέτρα όγκου). Εικόνα σηκώματος από τον Πειραιά και μετρολογικού πίνακα από την Σαλαμίνα. Βλ. για τη χρήση του όρου στην ρωμαϊκή Αίγυπτο, Mayerson, Ph. (1998) “Σηκώματα – ‘Standard’ measures for decanting wine” BASP 35, 153-8 και Mayerson, Ph. (2001) “Σηκώματα: Measure of wine, not jars” BASP 38, 97-101.

¹⁴ Ο πρώτος μήνας του Αθηναϊκού ημερολογίου που αντιστοιχεί στη σημερινή περίοδο μέσα Ιουλίου - μέσα Αυγούστου.

¹⁵ Μονάδα μέτρησης της χωρητικότητας σιτηρών και ξηρών καρπών ίση με τέσσερεις κοτύλες (κοτύλη = περ. 270ml) και αργότερα με έξι κοτύλες. Έκτεϋς = 8 χοίνικες, μέδιμνος = 48 χοίνικες.

¹⁶ Μονάδα μέτρησης μήκους ίση με 20 χιλιοστά.

¹⁷ Μονάδα μέτρησης χωρητικότητας για ξηρά τρόφιμα ίση με 52-59 σημερινά λίτρα. Υποδιαιρούνταν σε 48 χοίνικες και 192 κοτύλες.

επιβλέποντες άρχοντες να εκπλειστηριάζουν αμέσως (τα τρόφιμα και τα δοχεία) και το τίμημα να το καταθέτουν στην δημόσια τράπεζα και να φροντίζουν να καταστραφεί το αντικανονικό μέτρο.

Η εμπορική μνά¹⁸ (μονάδα βάρους) θα ζυγίζει εκατόν τριάντα οκτώ δραχμές που φέρουν στέφανο¹⁹, συμφώνως με τα σταθμά που βρίσκονται στο νομισματοκοπείο, και σταθμίο δώδεκα δραχμών που φέρουν στέφανο, και όλοι να πωλούν με αυτήν την μνά όλα τα αγαθά, εκτός εάν ρητώς επιτρέπεται να πωλούν συμφώνως με το αργυρό νόμισμα, θέτοντας τον πήχυ της ζυγαριάς σε ισορροπία στο επίπεδο των εκατόν πενήντα δραχμών που φέρουν στέφανο. Οι εμπορικές πέντε μνες να έχουν βάρος ίσο με εξήντα δραχμές (= 1 μνα) που φέρουν στέφανο, ισορροπώντας τον πήχυ της ζυγαριάς στις πέντε μνες και εξήντα δραχμές (= 6 μνες). Οι εμπορικές δώδεκα μνες να έχουν βάρος ίσο με μια εμπορική μνά, ισορροπώντας τον πήχυ της ζυγαριάς στις έξι μνες. Το εμπορικό τάλαντο²⁰ να έχει βάρος ίσο με πέντε εμπορικές μνες, ισορροπώντας τον πήχυ της ζυγαριάς στο ένα εμπορικό τάλαντο και πέντε εμπορικές μνες. Να είναι όλα συμφώνως με τα μέτρα και τα σταθμά που φυλάσσονται στο εμπόριο.

Με σκοπό τα μέτρα και τα σταθμά να παραμείνουν (σε ισχύ) και στο μέλλον, ο υπεύθυνος για την κατασκευή τους, ο Διόδωρος γιος του Θεοφίλου από τις Αλές²¹, να παραδώσει τα πρότυπα στον επιλεγέντα δημόσιο (δούλο) στη Σκιά και στον αντίστοιχο δούλο μαζί με τον επιμελητή στον Πειραιά και στον αντίστοιχο δούλο στην Ελευσίνα. Αυτοί να τα φυλάσσουν και, αφού κατασκευάσουν πρότυπα δείγματα (σηκώματα) των μέτρων και των σταθμών, να τα δίνουν στους άρχοντες και σε όλους όσους τα χρειάζονται, χωρίς να έχουν την εξουσία να τα τροποποιήσουν ούτε να τα βγάλουν εκτός των κατασκευασμένων κτηρίων, εκτός από τα μολύβδινα και χάλκινα δείγματα --- Αν δε εισπράξουν κάποιο ποσό --- σε αυτούς που χρειάζονται --- αυτόν που έχει οριστεί στη Σκιά, οι πρυτάνεις²² και ο εκάστοτε εκλεγμένος στρατηγός επί τα όπλα²³ να τον τιμωρούν με το μαστίγιο, κατά την αξία του αδικήματος (που διέπραξε), αυτόν που δραστηριοποιείται στον Πειραιά (να τον τιμωρεί) ο ορισθείς επιμελητής του λιμανιού, αυτόν που εμπορεύεται στην Ελευσίνα ο ιεροφάντης²⁴ και ... οι εκάστοτε άνδρες που ορίστηκαν να επιμελούνται την πανήγυρη.

Οι δημόσιοι (δούλοι) να παραδίδουν στους εκάστοτε διαδόχους τους, μετά από καταγραφή, όλα τα μέτρα και τα σταθμά. Αν δεν παραδώσουν κάποιο από αυτά, να αναγκάζονται από τους επιβλέποντες τους να το παράσχουν, συμφώνως με το ψήφισμα, και εάν

¹⁸ Μονάδα μέτρησης βάρους ίση με 100 δραχμές, περίπου 433 γραμμάρια.

¹⁹ Ο όρος *στεφανηφόρος* χαρακτηρίζει την νέα αττική δραχμή που άρχισε να εκδίδεται περί το 164/3 π.Χ. και έφερε στην οπίσθια όψη στέφανο ελιάς γύρω από την γλαύκα της Αθηνάς και παναθηναϊκό αμφορέα. Βλ. το ψήφισμα των Δελφικών Αμφικτυόνων για την χρήση των στεφανηφόρων, CID 4, 127 του τέλους του 2^{ου} αι. π.Χ.

²⁰ Μονάδα μέτρησης βάρους ίσο με 60 μνες, περίπου 26 κιλά.

²¹ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (75) όπου όλες οι επιγραφικές μαρτυρίες περί της προσωπικότητας αυτής. Ιδιαίτερη σημασία έχει η επιγραφή IG ii² 1012 του έτους 112/11 π.Χ. με την οποία η Βουλή παρέχει την άδεια στην *σύνοδο των εμπόρων και ναυκλήρων Ξενίου Διός* να ανεγείρει ανδριάντα προς τιμήν του.

²² *Πρυτάνεις* ονομάζονταν οι βουλευτές της φυλής που ασκούσε εκτελεστικά καθήκοντα για διάστημα ενός μηνός, βλ. *Αθ. Πολ.* 43-44 (*Αθηναίων Πολιτεία*, απόδοση Χλόης Μπάλλα, Αθήνα 2015).

²³ Βλ. παραπάνω σημ. 1.

²⁴ Ο ανώτατος θρησκευτικός αξιωματούχος στην Ελευσίνα επιφορτισμένος με την επίβλεψη της τέλεσης των Ελευσινίων μυστηρίων, βλ. OCD³ s.v. *hierophantes* και Clinton, K. (1974) *The sacred officials of the Eleusinian mysteries*, 10-47, Philadelphia, με προσθήκες *I. Eleusis* ii 15-16.

κάτι χαθεί, να το αντικαθιστούν. Θα πρέπει να καταθέσουν στο αρχείο (*Μητρῶν*) έγγραφο με όσα έχουν παραλάβει και παραδώσει. Εάν δεν το καταθέσουν, να μην τους επιτρέπεται να εισπράξουν αντιμισθία για (όποια) υπηρεσία παρείχαν.

Να αναθέσει ο Διόδωρος στην Ακρόπολη αντίγραφα του εμπορικού ταλάντου και των δέκα μνων και των πέντε μνων και των δύο μνων και της μνάς και της μισής μνας και του τετάρτου και της χοός²⁵ και της χοίνικος. Αν κάποιος συλληφθεί να διαπράττει οποιαδήποτε αδίκημα²⁶ αναφορικός με τα μέτρα και τα σταθμά που βρίσκονται στη Σκιά και στην Ελευσίνα και στον Πειραιά και στην Ακρόπολη, άρχοντας ή ιδιώτης ή δημόσιος (δούλος), να θεωρείται ένοχος συμφώνως με τον νόμο που αφορά την τιμωρία των κακούργων²⁷. Και να φροντίζει η βουλή του Αρείου Πάγου²⁸ να τιμωρεί αυτόν που διαπράττει οποιαδήποτε αδίκημα σχετικό με τα μέτρα και τα σταθμά, συμφώνως με τους νόμους περί κακούργων.

Αυτός που έχει επιλεγεί για την κατασκευή των μέτρων και των σταθμών να φροντίζει να αναγραφεί αυτό το ψήφισμα σε στήλες λίθινες και να στηθούν (έξω από) τα κτήρια όπου αυτά φυλάσσονται.

Από το ίδιο ψήφισμα.

Οι άρχοντες να χρησιμοποιούν το ίδιο μέτρο, σφραγισμένο με μολύβδινη σφραγίδα, με αυτό που βρίσκεται στη Σκιά, και να μην εισπράττουν ποσό μεγαλύτερο των τριών οβολών. Οι άρχοντες να χρησιμοποιούν τα εκ των προτέρων σφραγισμένα μέτρα, εκτός εάν οι πωλητές και οι αγοραστές χρησιμοποιούν σφραγισμένο μέτρο.

²⁵ Μονάδα μέτρησης της χωρητικότητας υγρών ίση με περ. 3,25 λίτρα.

²⁶ Ο όρος *κακούργος*, κατά την κλασική περίοδο χαρακτήριζε τα άτομα που διέπραταν κλοπή σε ειδικές συνθήκες (νύχτα, σε ιερό, σε δημόσιους χώρους), αυτούς που πουλούσαν ελευθέρους ως δούλους, και ίσως άλλες κατηγορίες. Οι κακούργοι είχαν ιδιαίτερη δικονομική αντιμετώπιση καθώς θα μπορούσαν να συλληφθούν από οποιονδήποτε Αθηναίο και να οδηγηθούν κατευθείαν στους Ένδεκα. Βλ. Αδάμ-Μαγνήσαλη, Σοφία (2008) *Η απονομή της δικαιοσύνης στην αρχαία Αθήνα (5^{ος} και 4^{ος} αι. π.Χ.)*, 30, Αθήνα και τις εκεί παραπομπές. Αν η χρησιμοποιούμενη ορολογία στην επιγραφή μας παραπέμει στην κλασική έννοια του όρου παραμένει συζητήσιμο. Πάντως η αντικειμενική υπόσταση του εδώ περιγραφόμενου εγκλήματος δεν συνάδει με εκείνη της κλασικής περιόδου και θα πρέπει να υποθέσουμε κάποια διασταλτική ερμηνεία, π.χ. κλοπή των προτύπων μέτρων και σταθμών από δημόσιο χώρο.

²⁷ Για τον όρο *κακούργος* βλ. Αδάμ-Μαγνήσαλη, Σοφία (2008) *Η απονομή της δικαιοσύνης στην αρχαία Αθήνα (5^{ος} και 4^{ος} αι. π.Χ.)*, 30, Αθήνα.

²⁸ Ο Άρειος Πάγος υπήρξε ένα από αρχαιότερα Αθηναϊκά συλλογικά όργανα. Για τις αρμοδιότητες του οργάνου κατά την αρχαϊκή και κλασική περίοδο βλ. de Bruyn, Odile (1995) *La compétence de l'Areopage en matière de procès publics: dès origines de la polis athenienne à la conquête romaine de la Grèce (vers 700-146 avant J.-C.)*, Stuttgart και Wallace, R. W. (1989) *The Areopagus Council to 307 B.C.*, Baltimore. Κατά την ρωμαϊκή περίοδο βλ. Geagan, D. J. (1967) *The Athenian constitution after Sulla*, 32-40, Princeton, NJ. (Hesperia Supplement 12)

Περιγραφή: Απότμημα μαρμάρινης στήλης.

Αναφορές: SEG 40.290 (= GRBS 31 (1990) 183-95). SEG 48.36, 117 & 118 (= APh 119 (1998) 547-75). SEG 58.42 & 150 (= ZRG 125 (2008) 214-50). SEG 60.25. SEG 61.27. Bull. Ep. 1944, αρ. 82.

12

(από τους πρώτους εννέα στίχους διαβάζονται λίγα γράμματα για να επιχειρηθεί οποιαδήποτε απόδοση).

--- του υπάρχοντος --- του δήμου. Καλή τύχη. Η βουλή αποφάσισε --- (2 σειρές με ίχνη γραμμάτων), συμφώνως με τις πατροπαράδοτες (τελετές) των --- συμφώνως με τις πατροπαράδοτες (τελετές) (μία σειρά με ίχνη γραμμάτων), ---ανά φυλές πριν τα μυστήρια²⁹ --- η καθεμιά --- των επικεφαλής των μυστών συγκέντρωση --- οι βοηθοί του βασιλέα³⁰ και οι επιμελητές των μυστηρίων³¹ --- να υπηρετούν αυτούς που συμμετέχουν στα (Ελευσίνια) μυστήρια

³¹ *Επιμεληται τῶν μυστηρίων* βλ. *Αθ. Πολ.* 57.1 (*Αθηναίων Πολιτεία*, απόδοση Χλόης Μπάλλα, Αθήνα 2015).

--- οι ιερείς(;) και όλοι οι δημόσιοι (δούλοι(;)) και οι --- από τους Κήρυκες³² και τους Ευμολπίδες³³ --- τους ικανούς και --- να προσέρχονται κατά σειρά και να οργανώνουν την πορεία με τάξη ώστε --- και αν οι επικεφαλής των μυστών δεν οδοιπορούν μαζί με τους μύστες --- πριν από την έναρξη της διαδικασίας μύησης να επεξηγούν στους μύστες --- όταν δε οδηγούν τους μύστες στο --- οι επιμελητές των μυστηρίων να έχουν την εξουσία να επιβάλλουν πρόστιμο στους --- (πληρωτέο) αμέσως στο --- Και όποιος Αθηναίος επιθυμεί να μπορεί να υποδείξει τον παρανομούντα στον βασιλέα³⁴ --- και στους επιμελητές των μυστηρίων. Ο μηνυθείς --- (σε δικαστήριο) πεντακοσίων και ενός (δικαστών) --- σύμφωνα με τις στήλες. Το δικαστήριο (*Ηλιαία*) να αποφασίζει την ποινή, εάν καταδικαστεί, τι πρέπει να υποστεί ή να καταβάλλει. Οι επιμελητές των μυστηρίων να εισάγουν τις δίκες για ασέβεια περί τα μυστήρια που υποβάλλονται, πρώτες απ' όλες, σε όλα τα δικαστήρια, κατά τη κατανομή (υποθέσεων) σε δέκα ενότητες, αμέσως μετά την τέλεση των μυστηρίων. Όταν έρθουν οι μύστες από την πόλη, οι μυσταγωγοί να τους οδηγούν --- πάνω στα οχήματα --- να τους οδηγούν όταν και όπως ο βασιλέας και οι επιμελητές των μυστηρίων ορίσουν --- κανείς μύστης να μην προχωρά ούτε να οδηγείται από κάπου αλλού πλην του ορισθέντος τόπου --- να μην προπορεύεται μπροστά από την μεταφορά --- ούτε να κατεβαίνει από το όχημα --- ή προς τον προσδιορισμένο από τους αρμόδιους τόπο, ούτε να προχωρούν από άλλους τόπους ούτε από άλλους δρόμους παρά μόνο από τους ορισμένους, ούτε να εισέρχονται από άλλες πύλες παρά μόνο από εκεί που είναι πατροπαράδοτο --- Εάν πράξει διαφορετικά, ο επικεφαλής των μυστών (μυσταγωγός) να θεωρείται ένοχος (και να του επιβάλλονται) τα παραπάνω πρόστιμα, σύμφωνα με αυτήν την απόφαση. Και στην Ελευσίνα να εισέρχονται μαζί στον ναό του Ιάκχου³⁵, όπως ο βασιλέας και οι επιμελητές των μυστηρίων ορίζουν --- κατά τη διάρκεια της νύχτας, υποχρεωτικώς, να κάθονται στεφανωμένοι στον καθορισμένο τόπο ---

³² Για το γένος των *Κηρύκων* βλ. Parker, R. (1996) *Athenian religion. A history*, 300-2, Oxford. Το γένος αυτό ήταν το αρχαιότερο (η πρώτη αναφορά στις αρχές του 6^{ου} αι. π.Χ.) και όπως το όνομα τους δηλώνει θα πρέπει να ήταν οι κήρυκες της ιεράς ανακωχής. Μαζί με το γένος των *Εύμολπιδών* και τον *ιεροφάντη*, ο οποίος επιλεγόταν από τις τάξεις των *Εύμολπιδών*, εμπλέκονταν στην διοργάνωση των τελετών και στην διαχείριση των Ελευσινίων μυστηρίων. Από τις τάξεις των *Κηρύκων* προερχόταν ο *δαδοῦχος*.

³³ Για το γένος των *Εύμολπιδών* βλ. Parker, R. (1996) *Athenian religion. A history*, 293-7, Oxford και για την λειτουργία τους ως *ἐξηγηταί* των νομίμων, Harris, E. M. (2020) "Legal expertise and legal experts in Athenian democracy" *JJP* 50, 149-68 ιδιαιτέρως 155-6.

³⁴ Η διαδικασία της *ἐνδειξης*, ενεργή από την κλασική περίοδο, περιελάμβανε την υπόδειξη του παραβάτη στον αρμόδιο άρχοντα, εδώ στον βασιλέα, για παραβίαση των κριτηρίων συμμετοχής στα Μυστήρια. Για την *ἐνδειξη* βλ. Αδάμ-Μαγνήσαλη, Σοφία (2008) *Η απονομή της δικαιοσύνης στην αρχαία Αθήνα (5^{ος} και 4^{ος} αι. π.Χ.)*, 31-32, Αθήνα.

³⁵ Προστάτιδα θεότητα των μυημένων στα Ελευσίνια μυστήρια. Βλ. *OCD*³ s.v. *Iacchus* (σελ. 741).

4. Ψήφισμα της βουλῆς και του δήμου(;) με κανονιστικές διατάξεις καταστατικού χαρακτήρα

Περιγραφή: Τρία αποτμήματα μαρμάρινης στήλης.

Τόπος εύρεσης: Αθήνα, Αγορά (I 1619+2351)

Χρονολογία: 84/83 (;) π.Χ.

Δημοσιεύσεις: SEG 26.120 (= *Hesperia* 40 (1971) 101 αρ. 3). Ag. 16, 333.

Αναφορές: SEG 30.80 (= *JHS* 100 (1980) 199-201). SEG 49.128. SEG 59.131 (= *ZPE* 171 (2009) 105-12).

Bull. Ep. 1972, αρ. 101. Kuin, Inger N. I. (2017) "Anchoring political change in post-Sullan Athens" στον τόμο: Dijkstra, Tamara M., Kuin, Inger N. I., Moser, Muriel & D. Weidgenannt (eds) *Strategies of remembering in Greece under Rome (100 BC – 100 AD)*, 157-67, Athens.

Απόσπ. Α

- 1 [ἀγαθῇ τύχῃ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων, ἐπὶ — — —]
[ἄρχ]οντ[ος ἐπὶ τῆς — — — — πρυτανείας ἥι — — — — — Δημη]-
[τρ]ίου Ἀνα[— — — — ἐγραμμάτευεν· — — — — —],
[ἐ]κτῇ καὶ εἰκ[οστῇ τῆς πρυτανείας· ἐκκλησία ἐν — — —]
5 ἡ μεταχθεῖσα [ἐκ — — — — — τῶν προέδρων ἐπεψήφισεν]
Νέων Δωροθέο[υ — — — καὶ συμπρόεδροι· ἔδοξεν τῷ δήμῳ]
Δημέας Δημέ[ου Ἀζηνιεύς(;) εἶπεν· ἐπειδὴ ὁ δήμος ὁ Ἀθηναίων]
ἐν δημοκρατίαι κ[ατὰ τοὺς παλαιοὺς νόμους καὶ τὰ ἐπιτάγματα]
τῶν κλήρωι καὶ χει[ροτονίαι ἐκλεγομένων πολιτεύεσθαι βούλεται]
καὶ χάριν διδομεν[— — — — —]
τὰς δὲ κληρωτὰς [...]ΙΣΗΕ[— — — — —]
τινὲς δὲ διὰ κακοτ[ρό]πων πα[λαιῶν νόμων (;) — — — — —]
τοὺς προαιρουμέν[ο]υς σννη[γόρους — — — — —]
ἐξ [ῶ]ν συνβαίνει κ[ο]ινῆς καὶ [μέσης πολιτείας αὐτοὺς τετυχέ]-
15 να[ι ε]ῖς κατὰ τ[ὸ ὅ]μοιον περὶ τ[— — — — — ἐσ]-
τιν πᾶσιν Ἀθηναίοις ἤδη ποτὲ [ποιεῖσθαι τῶν ἐν τοῖς νόμοις γε]-
γρ<α>μμένων π[ρ]όνοιαν, ^{vvvv} ἀ[γαθῇ τύχῃ δεδόχθαι τῷ δήμῳ]
[τὰ] μὲν προενομοθετημέν[α σὺν Ἀθηναίων(;) ὑπὸ τῆς βουλῆς τῆς]
[ἐν Ἀ]ρείῳ Πάγῳ κύρια εἶναι. ^{vv} [ὑπαίτιον δὲ μὴ κληροῦσθαι]
20 [ἀλλ]᾽ ἐξεῖναι το[ῖς] ἄλλοις Ἀ[θηναίοις] ἂν ἔτη γεγονόσιν με]-
[τιέν]αι τὰς κληρωτὰς ἀρχά[ς]. εἶναι δὲ τὸν ἐπιχειροῦντα]
[ὄν δὴ] ποτε οὖν τρό[πον] καταλ[ύειν] τινὰ τῶν κληρωτῶν ἀρχῶν]
[ἄτιμο]ν καὶ ἐπάρατον. ^v ὥ[ιτινι] δὲ — — — — —]
[ἀρχή] ἐσ[τι] κληρωτή, τινὰ [— — — — —]
25 [— — — — —] οἱ[...].]ην[— — — — —]

Απόσπ. Β

1 [— — — —]το[— — — —]
 [— — — —]τενα[— — — —]
 [— — — —]διδι[— — — —]
 [— — — —]των[— — — —]
 5 [— — — — —]ιπ[— — — —]

Απόσπ. Α: [Καλή τύχη για την βουλή και τον δήμο των Αθηναίων. Όταν άρχοντας ήταν ο --- κατά την διάρκεια της πρυτανείας --- ο Χ γιος του Δημητρίου(;) από την Ανα--- ήταν γραμματέας ---] την εικοστή έκτη [μέρα της πρυτανείας, η συνέλευση (έλαβε χώρα) στην ---] μεταφέρθηκε από [--- από τους προέδρους έθεσε την πρόταση σε ψηφοφορία] ο Νέων γιος του Δωροθέου³⁶ [--- και οι συμπρόεδροι. Αποφάσισε ο δήμος.] Ο Δημέας γιος του Δημέα³⁷ [από την Αζηνία (;) --- πρότεινε: επειδή ο δήμος των Αθηναίων επιθυμεί να πολιτεύεται] σε δημοκρατικό πλαίσιο [συμφώνως με τους παλαιούς νόμους και τις επιταγές για την επιλογή (των αξιωματούχων)] με κλήρο [και εκλογή και ανταποδίδοντας (;)] την χάρη --- τις κληρωτές αρχές (;) --- κάποιιοι με κακότροπους --- τους εκλεγμένους συνηγόρους --- από τα οποία προκύπτει --- ευνοϊκά διακείμενοι ομοίως --- προς όλους τους Αθηναίους ήδη --- φροντίδα για αυτά που είναι γραμμένα στους νόμους (;). Καλή τύχη, ο δήμος αποφάσισε: ότι έχει ήδη νομοθετηθεί [από την βουλή του Αρείου Πάγου μαζί με τον Αθηνίωνα(;) ³⁸] να έχει ισχύ. [Να απαγορεύεται σε άτομο του οποίου οι δραστηριότητες τελούν υπό διερεύνηση να κληρώνεται], αλλά να επιτρέπεται στους υπόλοιπους, άνω των τριάντα, Αθηναίους να μετέχουν σε κληρωτά αξιώματα και όποιος επιχειρήσει μ' οποιονδήποτε τρόπο να καταλύσει κάποια από τις κληρωτές αρχές να είναι άτιμος και καταραμένος, σ' όποιον δε --- υπάρχει κληρωτή αρχή ---.

Απόσπ. Β: έχουν σωθεί κάποια γράμματα.

³⁶ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (1).

³⁷ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (11).

³⁸ Βλ. Ferguson, W. S. (1904) "The oligarchic revolution at Athens of the year 103/2 B.C." *Klio* 4, 17 και προσφάτως Bugh, G. R. (1992) "Athenion and Aristion" *Phoenix* 46, 108-23.

5. Απόφαση της βουλῆς με την οποία δίνεται η άδεια στον Διοκλή γιο του Διοκλή από την Κηφισιά να επισκευάσει τον ναό του Ασκληπιού και της Υγείας και να ανεγείρει τιμητική επιγραφή

Περιγραφή: Μαρμαρίνη στήλη

Τόπος εύρεσης: Βρέθηκε μεταξύ του θεάτρου του Διονύσου και του Ηρώδείου.

Χρονολογία: 52/51 π.Χ.

Δημοσιεύσεις: *Αθήναιον* 5 (1876) 104. Prott - Ziehen, *Leges Sacrae* 116 αρ. 40; Michel 690; *Syll*³ 756. IG ii² 1046. LSCG 44 (= SEG 25.132). Maier, L. (2012) *Finanzierung öffentlicher Bauten*, 191 αρ. 3, Berlin (= SEG 62.1849).

Αναφορές: SEG 29.291 (= ABSA 74 (1979) 243-57). SEG 38.118. SEG 39.212 (= BICS Suppl. 55 (1989) 41-44), 232. SEG 44.1684. SEG 48.237 (= *Hesperia* 61 (1998) 283-302). SEG 53.25. SEG 57.3, 42 & 114 (= *Quaderni di Archeologia, Università di Messina* 3 (2003) 183-8). SEG 63.1 (= *Rationes Rerum* 2 (2013) 85-113). SEG 65.2178 (= *Kernos* (2015) 237-59). *Bull. Ep.* 1949, αρ. 45. *Bull. Ep.* 1973, αρ. 417. *Bull. Ep.* 1991, αρ. 69. *Bull. Ep.* 1992, αρ. 237. *Bull. Ep.* 1999, αρ. 215. *Bull. Ep.* 2007, αρ. 204.

Μεταφράσεις: Γερμανική: Maier, L. (2012) *Finanzierung öffentlicher Bauten*, 192, Berlin.

Νεοελληνική: Έδοξεν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ. Ἡ Αθηναϊκὴ δημοκρατία μιλάει με τις επιγραφές της, 128-30 & 140 αρ. 24, Αθήνα 2007.

ἀγαθῇ τύχῃ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων· ἐπὶ Λυ-
σάνδρου τοῦ Απολήξιδος ἄρχοντος, ἐπὶ τῆς Πανδιονίδος
δωδεκάτης πρυτανείας, ἥ Γάϊος Γαῖου Αλαιοῦς ἐγραμμά-
τευεν· Σκιροφοριῶνος ὀγδόῃ μετ' ἱκάδας, τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ
5 τῆς πρυτανείας· βουλὴ ἐν βουλευτηρίῳ τῶν προέδρων
ἐπεψήφισεν Θεάνγγελος Θεανγέλου Αἰθαλίδης καὶ συν-
πρόεδροι· ἔδοξεν τῇ βουλῇ· Μενίσκος Φιλοκλέους Κολω-
νῆθεν εἶπεν· ὅτι ἐπειδὴ πρόσδοτον ποιησάμενος πρὸς τὴν
βουλὴν ὁ εἰληχῶς ἱερεὺς Ασκληπιοῦ καὶ Υγείας εἰς τὸν με-
10 τὰ Λύσανδρον ἄρχοντα ἐνιαυτὸν Διοκλῆς Διοκλέους Κηφι-
σιεὺς νεώτερος ἐμφανίζει τὰ θυρώματα διεφθάρθαι τῆς πρό-
τερον οὔσης εἰς τὸ ἱερὸν εἰσόδου, ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ὀπίσω
τοῦ προπύλου στέγην, ἔτι δὲ καὶ τὸν ναὸν τοῦ ἀρχαίου [ου] ἀφι-
δρύματος τοῦ τε Ασκληπιοῦ καὶ τῆς Υγείας καὶ διὰ τοῦτο παρα-
15 καλεῖ τὴν βουλὴν ἐπιχωρῆσαι ἑατῷ κατασκευάσαντι ἐκ τῶν
ἰδίων θυρῶσαι τὸ ἀρχαῖον πρόπυλον, στεγᾶσαι δὲ καὶ τοῦ
προπύλου τὸ ὀπίσω μέρος καὶ τὸν ναὸν τὸν ἀπέναντι τῇ[ς]
εἰσόδου χάριν τοῦ τὴν ἀρχαίαν ἀποδοθῆναι τῷ ἱερῷ τάξιν· ὅτι ἀγαθῇ
τύχῃ· δεδόχθαι τῇ βουλῇ ἐπικεχωρῆσθαι Διοκλῇ Διοκλέους Κηφι-
20 σιεῖ νεωτέρῳ ποιήσασθαι τὴν ἀνάθεσιν τῶν θυρωμάτων
καὶ στεγᾶσαι τοῦ προπύλου τὸ ὀπίσω μέρος, κατασκευάσα[ι]
δὲ καὶ τὸν ἀρχαῖον <ναόν> καθάπερ παρακαλεῖ καὶ ποιήσασθαι τὴν ἐπ[ι]-

- γραφὴν ἐπὶ μὲν τῶν θυρῶν καὶ τῆς στέγης τήνδε·³⁹ Διοκλῆ[ς]
 Διοκλέους Κηφισιεύς νεώτερος ἱερεὺς γενόμενος ἐν τῷ ἐ-
 25 πὶ Λυσιάδου ἄρχοντος ἐνιαυτῷ τὰ θυρώματα καὶ τὴν ὀπίσσω
 τοῦ προπύλου στέγην Ἀσκληπιῷ καὶ Ὑγείᾳ καὶ τῷ δήμῳ
 ἀνέθηκεν· ἐπὶ δὲ τοῦ ναοῦ ὁμοίως· Διοκλῆς Διοκλέους Κη-
 φισιεύς νεώτερος ἱερεὺς γενόμενος ἐν τῷ ἐπὶ Λυσιάδου
 ἄρχοντος ἐνιαυτῷ τὸν ναὸν κατασκευάσας ἐκ τῶν ἰδί-
 30 ων Ἀσκληπιῷ καὶ Ὑγείᾳ καὶ τῷ <δήμῳ> ἀνέθηκεν· ἵνα τούτων συν-
 τελουμένων εὐσεβῶς μὲν ἡ βουλῇ τὰ πρὸς τὸ θεῖον ἔχη[ι],
 γίνωνται δὲ καὶ ἕτεροι ζηλωταὶ τῶν ὁμοίων.

Καλή τύχη για την βουλή και τον δήμο των Αθηναίων. Όταν ο Λύσανδρος γιος του Απολήξιδος³⁹ ήταν άρχοντας (52/51 π.Χ.), η Πανδιονίδα⁴⁰ (φυλή) ασκούσε την δωδεκάτη πρυτανεία (του έτους) κατά την οποία ο Γάιος γιος του Γαῖου⁴¹ από τις Αλές ήταν γραμματέας. Την εικοστή ογδόη του μηνός Σκιροφοριώνος⁴², εικοστή τρίτη μέρα της πρυτανείας. Η Βουλή (συνεδρίασε) στο Βουλευτήριο⁴³. Από τους προέδρους έθεσε (την πρόταση) σε ψηφοφορία ο Θεάγγελος γιος του Θεαγγέλου από τους Αιθαλίδες⁴⁴ και οι συνπρόεδροι. Η Βουλή αποφάσισε: Ο Μενίσκος γιος του Φιλοκλή από τον Κολωνό⁴⁵ πρότεινε: Επειδή ο κληρωθείς για το έτος μετά τον άρχοντα Λύσανδρο (52/51 π.Χ.) ιερέας του θεού Ασκληπιού και της Ὑγείας, ο Διοκλής γιος του Διοκλή από την Κηφισιά, ο νεώτερος⁴⁶, εμφανίστηκε στην Βουλή και δήλωσε ότι οι ξύλινες πόρτες της παλιάς εισόδου στον ναό έχουν καταστραφεί, παρομοίως και η στέγη στο πίσω μέρος του προπύλου, όπως και ο ναός του παλιού αφιδρύματος του Ασκληπιού και της Ὑγείας⁴⁷, γι' αυτόν τον λόγο ζητά από την Βουλή⁴⁸ να του επιτρέψει να κατασκευάσει με δικά του έξοδα και να εγκαταστήσει θύρα στο αρχαίο πρόπυλο, να στεγάσει το πίσω μέρος του προπύλου, όπως και τον ναό που βρίσκεται απέναντι από την είσοδο, με σκοπό την αποκατάσταση της παλαιάς τάξης στο ιερό. Καλή τύχη. Αποφάσισε η Βουλή να επιτραπεί στον Διοκλή γιο του Διοκλή από την Κηφισιά, τον νεώτερο, να προχωρήσει στην αντικατάσταση των θυρών, να στεγάσει το πίσω μέρος του προπύλου, να ανακατασκευάσει τον παλιό ναό, όπως έχει ζητήσει (με την αίτηση του) και να αναγράψει την ακόλουθη επιγραφή επί των θυρών και της στέγης «Ο Διοκλής γιος του Διοκλή

³⁹ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (40). Για τον επώνυμο άρχοντα του έτους βλ. *BCH* 1 (1877) 36-39.

⁴⁰ Η πέμπτη Αθηναϊκή φυλή κατά την επίσημη αρίθμηση μετά την μεταρρύθμιση του 307. Περιελάμβανε τους δήμους: Άγγελή, Γραις, Καλετεά, Κονθύλη, Κυδαθήναιον, Κύθηρρος, Μυρρινούς, Όα, Παιανία, Φηγαία, Πρασιαί, Προβάλινθος, Στείρια.

⁴¹ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (30).

⁴² Ο τελευταίος μήνας του Αθηναϊκού ημερολογίου, ο οποίος αντιστοιχεί στην περίοδο μέσα Ιουνίου – Ιουλίου.

⁴³ Το Βουλευτήριο βρισκόταν στην Αγορά, βλ. Travlos, J. (1971) *Pictorial dictionary of ancient Athens*, Princeton. [Εικόνα].

⁴⁴ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (7).

⁴⁵ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (12).

⁴⁶ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (118). Ο Διοκλής ίσως «κληρώθηκε» εκ νέου ιερέας του Ασκληπιού για μια ακόμα ετήσια θητεία, υποσχόμενος την επισκευή του ιερού.

⁴⁷ Εννοείται ο ναός που βρισκόταν στην νοτιο-ανατολική πλαγιά της Ακρόπολης, βλ. Greco, *Topografia* I, 180-3.

⁴⁸ Παρόμοια αίτηση για κατασκευή στο φρούριο του Ραμνούνα, *I.Rhamnous* 423 (73-63 π.Χ.).

από την Κηφισιά, ο νεώτερος, αφού έγινε ιερέας κατά το έτος του άρχοντα Λυσιάδη (53/52 π.Χ.) ανέθεσε την θύρα και την οπίσθια στέγη του προπύλου στον Ασκληπιό και στην Υγεία και στον Δήμο». Επί του ναού παρομοίως «Ο Διοκλής γιος του Διοκλή από την Κηφισιά, ο νεώτερος, αφού έγινε ιερέας κατά το έτος του άρχοντα Λυσιάδη (53/52 π.Χ.) και ανακαίνισε τον ναό με δικά του έξοδα, τον ανέθεσε στον Ασκληπιό και στην Υγεία και στον Δήμο». Έτσι, αφού συντελεσθούν τα παραπάνω, η Βουλή θα αποδείξει την ευσέβεια της προς τα θεία και οι υπόλοιποι πολίτες θα κινητοποιούνται από ζήλο και θα αναλαμβάνουν παρόμοιες πρωτοβουλίες.

6. Τιμητικό ψήφισμα της Βουλής και του Δήμου για τον δαδούχο⁴⁹ Θεμιστοκλή γιο του Θεοφράστου από τον δήμο του Ἀγνούντος

Περιγραφή: Μαρμάρινη στήλη σπασμένη στο κάτω μέρος

Τόπος εύρεσης: Ελευσίνα (Αρ. κατ. Μουσείου Ελευσίνας Ε631).

Χρονολογία: 24/3 ή 20/19 π.Χ.

Δημοσιεύσεις: Ἐλευσινιακά 1 (1932) 223-36. *AnnPhilHist* 2 (1934) 819-34. SEG 30.93 (= TAPhS 64 (1974) 50-54). *I. Eleusis* 300.

Αναφορές: REA 35 (1935) 228-9. *MDAI* (A) 67 (1942) 165 αρ. 342. Oliver, J. H. (1950) *The Athenian expounders of the sacred and ancestral law*, 50-52, Baltimore. Clinton, K. (1974) *The sacred officials of the Eleusinian mysteries*, 50-57, Philadelphia. SEG 30.120 (= *Hesperia* 49 (1980) 43-48). RFIC 112 (1984) 333-4. SEG 39.142. GRBS 37 (1996) 396-8. SEG 41.64 (= BCH 92 (1968) 493-518). SEG 42.110. BCH 126 (2002) 55-58. SEG 52.534. SEG 54.305. SEG 59.169. Schmalz, G. C. R. (2009) *Augustan and Julio-Claudian Athens: a new epigraphy and prosopography*, αρ. 6, Leiden. SEG 61.127. SEG 62.9 & 26. SEG 63.26, 104 & 1846. ZPE 211 (2019) 105-8. *Bull. Ep.* 1934, σελ. 223. *Bull. Ep.* 2010 αρ. 230. *Bull. Ep.* 2020, αρ. 146.

- 1 ἀγαθῇ τύχῃ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων· ἐ-
πὶ Ἀπολήξιδος ἄρχοντος ἐπ[ι] τῆς Π[α]νδιονίδου ἐνάτης περ-
τανείας ἢ Μητροφάνης Διονυσίου Ἀθμονεὺς ἐγ[ραμμάτευ]-
εν Ἀνθεστηριῶνος δεκάτῃ ὑστέραι, πρώτῃ τῆς περ[υτανεί]-
5 ας, ἐκκλησίᾳ κυρία ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν προέδρων ἐπ[εψήφι]-
ζεν Μηνόφιλος Σατύρου Βερενικίδης καὶ συμπρόεδρο[ι] ^{vvv}
Διό[τ]ιμος Διοδώρου Ἀλαιοῦς εἶπεν ὑπὲρ ὧν οἱ καταστα[θέν]-
τες ἄνδρες ὑπὸ τοῦ Κηρύκων γένους μετὰ τοῦ ἐπὶ βωμοῦ ἵε]-
ρέως Ἐπικράτους τοῦ Καλλιμάχου Λευκονοέως καὶ τοῦ περ[ρ]-
10 φόρου καὶ ἱερέως τῶν Χαρίτων καὶ τῆς Ἀρτέμιδος τῆς Ἐπιπ[υρ]-
γιδίας Λεοντίου τοῦ Τιμάρχου Κηφ[ί] ἱσιέως, καὶ τοῦ κήρυκος
ταῖν θεῶν Διονυσίου τοῦ Δημοστράτου Παλληνέως, καὶ τοῦ
παναγοῦς κήρυκος Θεοφίλου τοῦ Μενεκράτους Χολλείδου, καὶ
τοῦ ἱερέως τοῦ Ἑρμοῦ τοῦ Πατρώου καὶ κήρυκος τοῦ Ἀπόλλων[ος]
15 τοῦ Πυθίου Γοργίππου τοῦ Εὐδήμου Μελιτέως, καὶ τοῦ λιθοφόρου
τοῦ ἱεροῦ λίθου καὶ ἱερέως Διὸς Ὀρίου καὶ Ἀθηναῖς Ὀρίας καὶ Πο-
σειδῶνος Προσβ[ε]α[σ] τήριου καὶ Ποσειδῶνος Θεμελιούχου
Δωσιθέου τοῦ Κλεομένους Μαραθωνίου, καὶ τῶν ὑμναγωγῶν
Ἀριστοδήμου τοῦ Ἀργείου Τρικορυσίου, Μεννέου Ὁ Ἀζηνιέως, Φιλ[ή]-
20 μονος Ὁ Μελιτέως, Διότ[ι]μος Διοδώρου Ἀλαιοῦς, Ἀπόληξιδος
Ἀπελλικῶντος ἐξ Οἴου, Δημοχάρης Μενάνδρου Ἀζηνιέως, Σαρ[α]-

⁴⁹ Για το ιερατικό αξίωμα του δαδούχου βλ. Clinton, K. (1974) *The sacred officials of the Eleusinian mysteries*, 52-58, Philadelphia, *I. Eleusis* ii σελ. 16. Η ιερωσύνη αυτή επιφυλασσόταν για τα μέλη του γένους των Κηρύκων. Η ιερωσύνη είχε ισόβιο διάρκεια, και η επιλογή των δαδούχων γινόταν μάλλον με ψηφοφορία από εγκεκριμένο κατάλογο υποψηφίων (άνω των 40 ετών), αν και στα κλασικά χρόνια θα μπορούσε να ισχύει η κλήρωση.

πίων καὶ Διοκλῆς οἱ Διοκλέους Μελιτεῖς, Ἀρχίτιμος ὁ Σφήττιο[ς],
 Θεμιστοκλῆς Ξενοκλέους Ἀγνούσιος, Διονυσόδωρος ὁ Δειρα[δι]-
 ώτης, Κιχησίας Λέοντος Αἰξωνεύς, Ἀπολλώνιος Κτησικλέου[ς]
 25 Ἀχα[ρ]νεύς, Δημόστρατος Διονυσίου Παλληνεύς, Τιμοσθένης Τι-
 μάρχο[υ] Κηφ [ε] ισιεύς, Μένανδρος Δημοχάρους Ἀζηνιεύς, Ἀρίστ[αι]-
 χ[μ]ος Ἀμμωνίου Ἀναφλύστιος, Σοφοκλῆς Φιλώτου Σουνιεύς γ[ό]-
 ν[ω]ι δὲ Διονυσόδωρου Δειραδιώτου, Ἰοφῶν Διονυσόδωρου Δειρ[α]-
 διώτης, Ἀλέξανδρος Ἀγαθοκλέους Λευκονοεύς, Εὐφρων ὁ Μαρ[α]-
 30 θώνιος, [Σ]έλευκος Δημέου Ἀλαιεύς, Μικίων Φιλοκράτους Πειραιε[ύς],
 ποιησάμενοι πρὸς τὸν δῆμον πρόσοδον ἐμφανίζουσιν τὸν δα[ι]-
 δοῦχον Θεμιστοκλῆν δαιδούχου Θεοφράστου Ἀγνούσιον ἀρετῇ
 κα[ί] εὐγ[ε]νεῖαι διαφέροντα μὴ μόνον τὸν ἑαυτοῦ βίον παρέχεσθαι
 π[λ]είστης ἄξιον τιμῆς, ἀλλὰ καὶ τῇ περὶ τὴν δαιδουχίαν ὑπεροχῇ[ι]
 35 τῷ σεμνὸν καὶ τ [ε] ἴμιον τῶν ἱερῶν ἐπαύξειν, ἐξ ὧν τὸ περὶ τὰ μυ-
 στήρια μεγαλοπρεπὲς περιττοτέρας ἐκπλήξεως ὑπὸ παντὸς
 ἀνθρώπου καὶ τοῦ προσήκοντος ἀξιοῦται κόσμου, παρειληφότα
 τὴν εὐ[γ]ένειαν καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἱερωσύνην ἐν διαδοχῇ παρα-
 τοῦ πατρὸς Θεοφράστου καὶ τοῦ πάππου Θεμιστοκλέους καὶ Σοφ[ο]-
 40 [κλ]έους, ὃς ἦν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ θεῖος, καὶ Ξενοκλέους τοῦ ἐπιπά[π]-
 που, ὃς ἦν ἀδελφὸς μὲν Λεοντίου θεῖος δὲ Σοφοκλέους τῶν γεν[ο]-
 μένων ἱερέων ἐπὶ βωμοῦ, καὶ Φιλοξενίδου τοῦ γενομένου μὲν πρ[ό]-
 τερο[ν] ἱερέως ἐπὶ βωμοῦ μετὰ δὲ ταῦτα δαιδούχου τοῦ ἀδελφο[ῦ]
 Κηφ [ε] ἰσοδώρου τοῦ ἐπὶ βωμοῦ ἱερέως, ὃς ἦν πρὸς ἀνδρῶν ἐπίπαπ-
 45 [π]ος αὐτοῦ τῷ πατρὶ Θεοφράστῳ, καὶ Σοφοκλέους, ὃς πρὸς μητρ[ό]ς
 ἦν ἐπίπαππος αὐτῷ, καὶ Φιλιστίδου, ὃς ἦν πατήρ μὲν Φιλοξενίδου κ[αὶ]
 [Κ]ηφ [ε] ἰσοδώρου, ἐπίπαππος δὲ Θεμιστοκλέους τοῦ πάππου αὐτοῦ, ὃς
 γ[ε]νηθεὶς ἱερεὺς ἐπὶ βωμοῦ μεταπαρέλαβεν ἐπιφανέστατα τὴν δ[ι]αι-
 50 [δ]ουχίαν, καὶ Ἀντιφῶντος, ὃς ἦν μὲν ἐξ ἀνεψιῶν παίδων γεγονώς [Φι]-
 λιστίδῃ, κατασχὼν δὲ καὶ αὐτὸς τὴν ἐπὶ βωμοῦ ἱερωσύνην μετα-
 παρέλαβεν διασημώτατα τὴν δαιδουχίαν, καὶ Λεοντίου τοῦ Σοφο-
 κλέους μὲν πατρός, πάππου δὲ Ξενοκλέους τοῦ ἐπιπάππου αὐτο[ῦ] — —
 καὶ πρὸ τούτων ἀπάντων Ἑρμοτ [ε] ἴμου τε καὶ Ἱεροκλείδου τῶν δα[ι]-
 δουχησάντων πρὸ τῆς Κηρύκων ἀναγραφῆς εἰς τὸ γραμματεῖον ὃ
 55 γεννηθέντες ἔκγονοι Σήμων καὶ Ἱεροκλείδης καὶ Ἀντιφῶν κατέ-
 σχον διὰ βίου τὴν ἐπὶ βωμοῦ ἱερωσύνην — ὧν ἑκάστου τῆς τε πρὸς
 τὰς θεὰς εὐσεβείας καὶ τῆς περὶ τὴν ἱερουργίαν σεμνότητος καὶ φ[ι]-
 λοτιμίας ἐμ πολλοῖς καὶ μεγάλοις ἀγῶσιν εἰς τὸ γένος ψηφισθεῖ-
 60 σαι πολλάκις ὑπὸ τε τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου καὶ τοῦ γένους παρ' [ό]-
 λον τὸν καιρὸν τιμαὶ καὶ καθιερωμέναι παρὰ ταῖς θεαῖς αὐταῖς ἰκό-
 [ν]τες ἐναργεῖς ἐστάσιν ἀποδίξις, πάντα δὲ πράττοντα τῆς τοῦ γέ-
 [ν]ους ἀξίᾳ ἕνεκα καὶ τῶν προσηγόντων τιμίων αὐτῷ τε καὶ ἐκ[ά]-

65

⁵⁰ Bλ. *Ath. Onom.* s.v. (9).

⁵² Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (8). Μέλος του γένους των *Ἀμυνανδριδῶν*, *IG* ii² 2338, 76. Για το γένος αυτό βλ. Parker, R. (1996) *Athenian religion. A history*, 285-6, Oxford.

⁵⁴ Bλ. *Ath. Onom.* s.v. (20).

⁵⁶ Για την έννοια του γένους στην αρχαία Αθήνα βλ. την διατριβή του Bourriot, F. (1977) *Recherches sur la nature du "génos": étude d'histoire sociale athénienne, période archaïque et classique*, Paris, Parker, R. (1996) *Athenian religion. A history*, 56-66, Oxford και Ismard, P. (2013) «Les *génè* athéniens de la basse époque hellénistique: naissance d'une aristocratie?» στον τόμο: Fröhlich, P. & P. Hamon (eds) *Groupes et associations dans les cités grecques (IIIe siècle av. J.-C. – IIe siècle apr. J.-C.)* (Actes de la table ronde de Paris, INHA, 19-20 juin 2009), 177-98, Genève. Το γένος ορίζεται ως μια πατρογραμμική συσσωμάτωση όπου συμμετέχουν οι άρρενες κατιόντες των μελών.

⁵⁸ Βλ. Clinton, K. (1974) *The sacred officials of the Eleusinian mysteries*, 82-85, Philadelphia.

⁶⁰ Για το ιερατικό αξίωμα του *πυρφόρου* βλ. Clinton, K. (1974) *The sacred officials of the Eleusinian mysteries*, 94-95, Philadelphia.

⁶² Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (12) και *I. Eleusis* ii σελ. 306.

Δημοστράτου από την Παλλήνη⁶³ και τον πανάγιο κήρυκα, τον Θεόφιλο γιο του Μενεκράτη από τους Χολλείδες⁶⁴ και τον ιερέα του Ερμή Πατρώου και κήρυκα του Απόλλωνα Πυθίου, τον Γόργιππο γιο του Ευδήμου από την Μελίτη⁶⁵ και τον λιθοφόρο⁶⁶ του ιερού λίθου και ιερέα του Διός Ορίου και Αθηνάς Ορίας και Ποσειδώνα Προσβατηρίου και Ποσειδώνα Θεμελιούχου, τον Δωσίθεο γιό του Κλεομένη από τον Μαραθώνα και των ύμναγωγών (αυτών που άδουν τον ύμνο) Αριστόδημου γιου του Αργείου από το Τρικόρυνθο, Μεννέα γιου του Μεννέα από την Αζηνία, Φιλήμονα γιου του Φιλήμονα από την Μελίτη, Διότιμου γιου του Διόδωρου από τις Αλές, Απολήξεως γιου του Απελλικώντα από το Οίον, Δημοχάρη γιου του Μενάνδρου από την Αζηνία, Σαραπίωνα και Διοκλή γιων του Διοκλή από την Μελίτη, Αρχιτίμου γιού του Αρχιτίμου από τον Σφηττό, Θεμιστοκλή γιου του Ξενοκλή από τον Αγνούντα, Διονυσόδωρου γιου του Διονυσόδωρου από τους Δειραδιώτες, Κιχησία γιου του Λέοντα από την Αιξωνή, Απολλώνιου γιου του Κτησικλή από τις Αχαρνές, Δημόστρατου γιου του Διονυσίου από την Παλλήνη, Τιμοσθένη γιου του Τιμάρχου από την Κηφισιά, Μενάνδρου γιου του Δημοχάρη από την Αζηνία, Αρίσταιχμου γιου του Αμμωνίου από την Ανάφλυστο, Σοφοκλή γιού του Φιλώτα από το Σούνιο, υιοθετημένου από τον Διονυσόδωρο τον Δειραδιώτη, Ιοφώντα γιού του Διονυσόδωρου από τους Δειραδιώτες, Αλεξάνδρου γιού του Αγαθοκλή από το Λευκόνοιον, Εύφρονα γιού του Εύφρονα από τον Μαραθώνα, Σέλευκου γιου του Δημέα από τις Αλές, Μικίωνα γιου του Φιλοκράτη από τον Πειραιά⁶⁷, αφού εμφανίστηκαν ενώπιον του δήμου, υποστήριξαν ότι ο δαδούχος Θεμιστοκλής γιος του δαδούχου Θεοφράστου από τον Αγνούντα⁶⁸, ο οποίος ξεχωρίζει όσον αφορά την αρετή και την ευγενική καταγωγή του, όχι μόνο η μέχρι τώρα διαγωγή του αξίζει τις μεγαλύτερες δυνατές τιμές, αλλά και η υπεροχή του στις υποθέσεις της δαδουχίας (η οποία) τον οδήγησε να ανυψώσει τον σεμνό και τον αξιοπρεπή χαρακτήρα της λατρείας, από τα οποία η μεγαλοπρέπεια (του εορτασμού) των (Ελευσινίων) μυστηρίων⁶⁹ προκαλεί ξεχωριστό δέος σε κάθε άνθρωπο και αξιώνει τον ανάλογο διάκοσμο. Αφού «παρέλαβε» την ευγενική καταγωγή και την εξ αυτής ιερωσύνη κατά διαδοχή από τον πατέρα του Θεοφράστο και τον παππού του Θεμιστοκλή⁷⁰ και

⁶³ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (639) και *I. Eleusis* ii σελ. 306.

⁶⁴ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (82). Για το αξίωμα του παναγοῦς κήρυκος βλ. Clinton, K. (1974) *The sacred officials of the Eleusinian mysteries*, 95, Philadelphia, και *I. Eleusis* ii σελ. 18-19. Επίσης το σημείωμα του Kassel, R. (1994) «Κήρυκες παναγείς» *ZPE* 100, 25.

⁶⁵ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (7) και *I. Eleusis* ii σελ. 306-7.

⁶⁶ Για το αξίωμα του λιθοφόρου βλ. Clinton, K. (1974) *The sacred officials of the Eleusinian mysteries*, 98, Philadelphia. Για τις αναφερόμενες θεότητες βλ. συνοπτικώς *I. Eleusis* ii σελ. 307. Για τον Δωσίθεο βλ. *Ath. Onom.* s.v. (11) και *I. Eleusis* ii σελ. 307.

⁶⁷ Οι ύμναγωγοί αποτελούνται από 23 άτομα, τα οποία κατά κυριολεξία, αποδίδουν τον ύμνο, δηλ. του άσμα που επαινεί τον/την θεό για τα κατορθώματά τους, την ισχύ τους, αναφέρεται στη γέννησή τους και απευθύνει προσευχές. Βλ. και *I. Eleusis* ii σελ. 307-10. Έναν αιώνα αργότερα εμφανίζονται οι ύμνωδοί, ενίοτε οργανωμένοι σε σωματεία, ιδιαιτέρως στην Θράκη και στην Μικρά Ασία στενά συνδεδεμένοι με την αυτοκρατορική λατρεία. Βλ. Clinton, K. (1974) *The sacred officials of the Eleusinian mysteries*, 97, Philadelphia και Furley, W. D. & J. M. Bremer (eds) (2001) *Greek Hymns: Selected Cult Songs from the Archaic to the Hellenistic Period*, Tübingen. Για τον κάθε ύμναγωγό βλ. τα λήμματα στο *Ath. Onom.* s.v. <http://www.seangb.org/>

⁶⁸ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (17) και *I. Eleusis* ii σελ. 310. Στέμμα του κλάδου της οικογένειας από τον H. A.

Καπετανόπουλο, *BCH* 92 (1968) 522 stemma D.

⁶⁹ Για τα Ελευσίνια Μυστήρια κατά την κλασική περίοδο βλ. τη συνοπτική αλλά περιεκτική έκθεση του Parker, R. (2005) *Polytheism and society at Athens*, 342-63, Oxford.

⁷⁰ Θεμιστοκλής Θεοφράστου δαδούχος, άρχοντας υπεύθυνος για την νομισματοκοπία τα έτη 78/77 και 75/74, βλ. *I. Eleusis* ii σελ. 311 και *Ath. Onom.* s.v. (18).

τον Σοφοκλή⁷¹, ο οποίος ήταν θείος του πατέρα του, και τον Ξενοκλή⁷² τον προπάππο του, ο οποίος ήταν αδελφός του Λεοντίου⁷³, θείος δε του Σοφοκλή που διετέλεσαν ιερείς του βωμού, και τον Φιλοξενίδη, ο οποίος διετέλεσε προηγούμενως ιερέας του βωμού⁷⁴ και στην συνέχεια δαδούχος⁷⁵, αδελφός του Κηφισοδώρου του ιερέα του βωμού⁷⁶, ο οποίος ήταν πρόπαππος από την πατρική γραμμή του πατέρα του (Θεμιστοκλή) Θεοφράστου, και τον Σοφοκλή, ο οποίος ήταν πρόπαππος του από τη μητρική γραμμή, και τον Φιλιστίδη, ο οποίος ήταν πατέρας του Φιλοξενίδη και του Κηφισιδώρου, πρόπαππος του Θεμιστοκλή του παππού του, ο οποίος αφού έγινες ιερέας του βωμού έλαβε την διάσημη δαδουχία, και τον Αντιφώντα⁷⁷, ο οποίος ήταν εξάδελφος του Φιλιστίδη, και αφού άσκησε την ιερωσύνη του βωμού, στη συνέχεια παρέλαβε την διάσημη δαδουχία, και τον Λεόντιο, πατέρα του Σοφοκλέους και παππού του Ξενοκλή του προπάππου του και πριν από αυτούς τον Ερμότιμο⁷⁸ και τον Ιεροκλείδη⁷⁹ που διετέλεσαν δαδούχοι πριν την καταγραφή των Κηρύκων. Απόγονοι τους ήταν ο Σήμων και ο Ιεροκλείδης και ο Αντιφών⁸⁰ διατελέσαντες ισοβίως ιερείς του βωμού, - για καθένα από αυτούς η ευσέβεια προς τις θεές, η σεμνότητα και η φιλοτιμία για το λειτούργημα (που επέδειξαν) σε πολλούς και μεγάλους αγώνες του γένους, η Βουλή και ο δήμος και το γένος τους τίμησε πολλές φορές καθόλη την διάρκεια, και απόδειξη εύγλωττη είναι τα αφιερωμένα αγάλματα που στέκουν δίπλα στις θεές. Επειδή (ο Θεμιστοκλής) έκανε τα πάντα για να επαυξήσει το κλέος και τις αντίστοιχες τιμές προς το γένος (των Κηρύκων), τον εαυτό του και προς τον κάθε ιερέα του γένους, επιδιώκοντας με ζήλο την πλήρη γνώση των πατρίων (τελετών) και αποκτώντας την γνώση όχι μόνο από την άσκηση των καθηκόντων του δαδούχου, η οποία υπήρχε στην οικογένεια του για πολλές γενιές, αλλά και από τον ζήλο του να επαναφέρει τα πάτρια που έχουν εκλείψει. Και όταν ανέκυψε η ανάγκη να αναζητηθούν οι καταγραφές έκανε πολλά και μεγάλα --- την αναλογούσα ---

⁷¹ Σοφοκλής Ξενοκλέους Άχαρνεὺς δαδούχος, *Ath. Onom.* s.v. (12) και *I. Eleusis* ii σελ. 311.

⁷² Ξενοκλής Σοφοκλέους Άχαρνεὺς δαδούχος, ίσως ἄρχοντας υπεύθυνος για την νομισματοκοπία κατά τα έτη 98/97, 95/94, 92/91, 90/89, *Ath. Onom.* s.v. (30) και *I. Eleusis* ii σελ. 311.

⁷³ Λεόντιος Σοφοκλέους Άχαρνεὺς ἱερεὺς ἐπὶ βωμοῦ, *Ath. Onom.* s.v. (6) και *I. Eleusis* ii σελ. 311.

⁷⁴ Για το ιερατικό αξίωμα βλ. Clinton, K. (1974) *The sacred officials of the Eleusinian mysteries*, 82-86, Philadelphia.

⁷⁵ Φιλοξενίδης Φιλιστίδου Ἀγνούσιος δαδούχος, ἱερεὺς ἐπὶ βωμοῦ, *Ath. Onom.* s.v. (5) και *I. Eleusis* ii σελ. 311.

⁷⁶ Κηφισόδωρος Φιλιστίδου Ἀγνούσιος ἱερεὺς ἐπὶ βωμοῦ, *Ath. Onom.* s.v. (78) και *I. Eleusis* ii σελ. 311.

⁷⁷ Ἀντιφῶν δαδούχος, *Ath. Onom.* s.v. (23) και *I. Eleusis* ii σελ. 311.

⁷⁸ *Ath. Onom.* s.v. (3) και *I. Eleusis* ii σελ. 312.

⁷⁹ *Ath. Onom.* s.v. (6) και *I. Eleusis* ii σελ. 312.

⁸⁰ *I. Eleusis* ii σελ. 312.

7. Ψήφισμα του δήμου για τους Αθηναίους εποίκους στην Λήμνο

Περιγραφή: Μαρμάρινη στήλη από την οποία σώζονται πέντε αποτμήματα.

Τόπος εύρεσης: Αθήνα, Αγορά (EM 7618+EM 5267+Ag. I 6691).

Χρονολογία: περ. 21-19 π.Χ.

Δημοσιεύσεις: SEG 47.143 Decree 1 [= *Chiron* 27 (1997) 155-94 (= IG ii² 1051+1058+SEG 24.141)]. Ag. 16, 335.

Αναφορές: SEG 24.141. SEG 28.93 (= *Hesperia* 47 (1978) 294). SEG 32.136 (= *ΑΔ* 27 (1972) Α, 103) (χρονολογία). SEG 44.1689. SEG 45.117. SEG 47.13. SEG 48.1112. SEG 58.9. Schmalz, G. C. R. (2009) *Augustan and Julio-Claudian Athens: a new epigraphy and prosopography*, αρ. 4, Leiden (χρονολογία). *Bull. Ep.* 1968, αρ. 190. *Bull. Ep.* 1976, αρρ. 166 & 537. *Bull. Ep.* 1998 αρ. 168. *Bull. Ep.* 1999 αρ. 212. *Bull. Ep.* 2000 αρ. 307.

Απόσπασμα Α'

- [ἐπὶ Ἀπολήξιδος ἄρχοντος ἐπὶ τῆς ...^{ca. 20}... πρυτανήας]
[ῆ ... ^{ca. 22}...ἐγρ]αμμάτε[υεν. ... ^{ca. 20}...]
[... ^{ca. 16}... τῆς πρυτα]νήας ὡς ἐκκλησι[α ... ^{ca. 19}... τῶν]
4 [προέδρων ἐπεψήφισεν ... ^{ca. 7}... Δ]ωροθέου [...^{ca. 8}... καὶ συμπρόεδροι ·]
[ἔδοξεν τῶι δήμῳ ... ²⁻³...]ΟΣ[... ^{ca. 8}...]στον Πε[... ^{ca. 15}... εἶπεν]
[-----] ὑπὸ τοῦ δήμου γράψαι [-----]
[-----] ἐμ Μυρ[ίνῃ] ὅ ἐπὶ τ[οὺς ὅπ]λίτας σ[τρατηγὸς ...^{ca. 17}...]
8 [καὶ ὁ κ]ῆρυξ τ[ῆς] ἐξ Ἀρείου πάγου βο[υλ]ῆς Πλ[... ^{ca. 13}... καὶ ὁ κῆρυξ]
[τῆς] βουλῆς καὶ τοῦ δήμου ὡς Οἰνόφιλος [-----]
[ἐπελ]θόντες ἐμφανίζουσιν ψήφισμα [-----]
[... ²⁻³...]ς ἐν Λήμνῳ ἀδέσποτοι καὶ δημό[σιοι] [-----]
12 [· ἐκ] Μυρίνης οὗς καὶ ἐπελθόντας ἐπὶ τ[-----]
[...⁴⁻⁵...]ς αὐτοῖς καὶ ἀπαλλαγῇ γεννηθ[εῖσα] [-----]
[· τ]ὰ τε δημόσια τοῖς ἐμ Μυρίνῃ ὑπ[-----]
[τοῖς] προγεγονόσ[ι]ν ἐν γράφοις [-----]
16 [τὸ ὄ]νομα μὴ ἐμπεριεχόμενον ε[-----]
[· ·] πρὸ τῆς συνθέσεως πραγμ[α] [-----] ἀμφι[-----]
[σβ]ητούμενον ἢ ἐπίβασιν ἔχον ν[-----]
καὶ συμπεπολιτευμένους περ[ι] [-----]
20 του μηδεμίαν ἀφορμὴν μη[-----]μη[-----]
δένα τρόπον ὡς ἀγαθῇ τ[ύ]χῃ δεδόχθαι τῶι δήμῳ [-----]
πᾶσαν ἐν ταῖς ἀποφάσεσιν [-----] εἰς[·]
Λήμνον ἐπὶ τὸν ἐξετασμόν [-----] ἐπὶ [-----]
24 νέως ἄρχοντος Κυλ[-----]
[·]ον αὐτοῖς γ[-----]

Απόσπασμα Β'

- [.]τω κα[τα]πεπτωκ[ότ] ----- ἐπὶ Ἡ[ρ]-
 ὁδου στρατηγούντο[ς] ----- ἐν τῷ ----- ᾗ] -
- 28 ρχοντος ἐνιαυτῷ καὶ [-----]
 [ο]ν Παλληνέως στρατ[ηγούντος] -----]
 [.]ων δεδομένων κατα[-----] ἐν τῷ ----- ᾗ] -
 [ρ]χοντος ἐνιαυτῷ κα[ὶ] -----]
- 32 [. .] καὶ τὸ ψήφισμα τὸ π[ερὶ] -----]
 [.]ν μηδενὸς ἔχοντο[ς] -----]
 [.]ναι ν τοῦ δήμου μη[-----]]
 [. . λ]ε[ὶ]πεσθαι κατὰ χ[-----]]
- 36 [-----]]
 [-----]]
 [... ca. 10 ...] δεκατ[-----]]
 [... ca. 4 ...] Α καθότι καὶ ἀπο[-----]]
- 40 [εἰ]σαγωγαί, ὀφειλω[-----]]
 συστάσεις αὐτῶν κα[-----]]
 καὶ ἐν Λήμνῳ καὶ ἐν Ἀθή[ναις] -----]
 τας ἐν τῷ ἐχομένῳ[ι] -----]
- 44 [.] μήτινες ἀγῶνες ἰδ[ιωτικοὶ] -----]
 [.] μηνὶ μὴ ἐξεῖναι κατα[-----]]
 [... 2-3 ...]ν ποιήσασθαι μήτε [-----]]
 [πα]ρὰ τὸν προγεγραμμένον νόμον -----]
- 48 [...²² ...]ν δὲ τοῦ καὶ τὴν τοῦ δή[μου] -----]
 ναι καὶ φανεράν, ἣν εἰς τῇ[ν] -----]
 [ἐ]μφυσιωθῆναι τοὺς ἐμ Μ[υρίνη] ----- συν]-
 θέσεως ἐγκλημάτων ἀ[-----] ἀναγράψαι ----- τὸδε τὸ ψή]-
- 52 φισμα εἰς στήλην λιθίνη[ν καὶ στήσαι ἐ]ν ἀκρο[πόλει] -----]
 τα τῆς ἀποικίας πρὸς το[...ca. 10 ...] ΜΟ[.]ΑΣ τῶν πο[-----]]
 [.]ου[ς] ἐ]μεσεῖτευσαν δ[... 6-7 ...] ἐπαινέσαι δὲ καὶ τ[οὺς.]
 [πρὸς]εἰς ^{vvv} Κριτίαν Ἀφιδ[ναῖο]ν ^v Κλέωνα Ἀλωπεκῆθεν[.]
- 56 [...ca. 5 ...]ριον, Λάμπωνα Λαμ[πτρ]έα, Διογένην Εἰτεαῖον, Θεόδωρ[---]]
 [... ca. 7 ...]τον Φη[γ]ούσιον, Τηλ[εφάνην] Οἰῆθεν, Ἡρόδωρον Ἀχαρ[νέα] --]
 [.]ἐπὶ τῷ τετελ[εκέναι] τὴν πρεσβήαν ὁμονοήσ[αντας] συμφέρου]-
 [σαν] ἀμφοτέροις τοῖς δήμ[οις] καὶ στεφανῶσαι θαλλοῦ στε[φάνῳ] καλέ]-
- 60 [σαι δὲ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν κοινὴ]ν τῆς πόλεως ἐστίαν. πέμψαι δὲ [.]
 [... ca. 8 ...] ἐκ τῆς πόλεως Δι[ο]νύσιον Πειραιέα ^v ἵνα τούτω[ν συντ]ε[λουμέ]-
 [νων] ὁ δ[η]μος φαίνεται τὰ πρὸς[ς] τοὺς συγγενεῖς τηρῶν δίκαια τῶν ψήφων]
 [αί] πλήρεις αἷς ἐδόκει τὴν ἐ[γφ]ερομένην γνώμην κυρίαν [εἶναι ... ca. 7 ...]
- 64 [... 1-2 ...]ΔΔΓ, αἱ δὲ τετρυνημέ[ν]αι αἷς οὐκ ἐδόκει οὐδεμία. ^{vacat}

Απόσπασμα Α'

[Όταν άρχοντας ήταν ο Απόληξίς (21/20 ή 20/19 π.Χ.) --- και η φυλή --- προήδρευε --- και ο --- ασκούσε χρέη] γραμματέα, [την --- ημέρα της πρυτανείας ---] στη συνέλευση [που συγκλήθηκε --- από τους προέδρους έθεσε την πρόταση σε ψηφοφορία ο ---] γιος του Δωροθέου [από τον δήμο --- και οι λοιποί πρόεδροι. Ο δήμος αποφάσισε --- ο --- γιος του ---] από τον Πε[ιραιά(:) --- πρότεινε ---] από τον δήμο, να αναγράψει [--- που βρίσκεται στην Μύρινα, ο στρατηγός επί των οπλιτών --- και ο κήρυκας της Βουλής του Αρείου Πάγου⁸¹ Πλ--- και ο κήρυκας της Βουλής και του Δήμου⁸². Ο Οινόφιλος⁸³ --- αφού παρουσιάστηκαν ενώπιον, εμφάνισαν ψήφισμα --- (για τις γαίες;) στην Λήμνο⁸⁴, αυτές χωρίς κύριο και τις δημόσιες --- από την Μύρινα, οι οποίοι αφού ήλθαν στην --- σ' αυτούς και αφού έγινε η αποχώρηση(:) --- και τα δημόσια που βρίσκονται στην Μύρινα --- στα έγγραφα που έχουν ήδη συνταχθεί --- (όπου) το όνομα δεν περιέχεται --- πριν την τοποθέτηση(:) --- υποκείμενα σε αμφισβήτηση(:) ή μπορούν να προσβληθούν --- και διαβιούν μαζί ως πολίτες --- με καμία αφορμή --- με κανένα τρόπο. Καλή τύχη, ο δήμος αποφάσισε --- όλη, στις αποφάσεις --- στη Λήμνο για την εξέταση --- όταν άρχοντας ήταν ο --- σε αυτούς.

Απόσπασμα Β'

Όταν είχαν ήδη καταπέσει --- όταν ο Ηρώδης(:) ήταν στρατηγός --- κατά το έτος του άρχοντα και --- από την Παλλήνη ήταν στρατηγός --- που έχουν ήδη δοθεί --- κατά την διάρκεια του έτους του άρχοντος --- και το ψήφισμα με θέμα το --- κανείς να μην διαθέτει --- του δήμου --- να λείπει --- (δύο στίχοι λείπουν) καθότι και --- οι προσαγωγές(:), να οφείλουν --- οι συγκεντρώσεις τους --- και στην Λήμνο και στην Αθήνα --- τον επόμενο --- ούτε κάποιες δίκες ιδιωτικές --- κατά τον μήνα, να μην επιτρέπεται να --- να κάνουν ούτε να --- παραβιάζοντας τον παραπάνω νόμο --- δε και του δήμου την --- να είναι φανερή, η οποία --- να διογκώσει αυτά/ αυτούς που βρίσκονται στην Μύρινα --- συλλογή των προσφυγών. --- Να αναγραφεί αυτό το ψήφισμα σε λίθινη στήλη και να αναρτηθεί στην Ακρόπολη --- της αποικίας προς --- αυτούς που μεσολάβησαν --- και να επαινεθούν --- οι πρέσβεις Κριτίας από τις Αφίδνες⁸⁵, Κλέων από την Αλωπεκή⁸⁶ --- Λάμπων από τις Λαμπτρές⁸⁷, Διογένης από την Ειτέα⁸⁸, Θεόδωρ---, --- από τον Φηγό, Τηλεφάνης από την Οίη⁸⁹, Ηρόδωρος από τις Αχαρνές⁹⁰ --- επειδή

⁸¹ Ο Άρειος Πάγος υπήρξε ένα από αρχαιότερα Αθηναϊκά συλλογικά όργανα. Για τις αρμοδιότητες του οργάνου κατά την αρχαϊκή και κλασική περίοδο βλ. de Bruyn, Odile (1995) *La compétence de l'Areopage en matière de procès publics: dès origines de la polis athenienne à la conquête romaine de la Grèce (vers 700-146 avant J.-C.)*, Stuttgart και Wallace, R. W. (1989) *The Areopagus Council to 307 B.C.*, Baltimore. Κατά την ρωμαϊκή περίοδο βλ. Geagan, D. J. (1967) *The Athenian constitution after Sulla*, 32-40, Princeton, NJ. (Hesperia Supplement 12)

⁸² Για τον κήρυκα της Βουλής και τοῦ Δήμου βλ. Geagan, D. J. (1967) *The Athenian constitution after Sulla*, 41-61, Princeton, NJ. (Hesperia Supplement 12)

⁸³ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (17).

⁸⁴ Για την ιστορία της αθηναϊκής κληρουχίας στην Λήμνο βλ. Cargill, J. (1995) *Athenian settlements of the fourth century B.C.*, Leiden.

⁸⁵ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (5).

⁸⁶ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (22).

⁸⁷ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (10).

⁸⁸ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (73).

⁸⁹ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (7).

⁹⁰ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (3).

εξετέλεσαν τα καθήκοντα του πρεσβευτή, αφού ομονόησαν, με τρόπο συμφέροντα και για τους δύο δήμους, και να στεφανωθούν με στέφανο ελιάς και να τους καλέσουν (σε δείπνο) στην δημόσια εστία της πόλης. Να σταλεί δε --- από την πόλη ο Διονύσιος από τον Πειραιά⁹¹. Έτσι ώστε, αφού γίνουν τα παραπάνω, ο Δήμος θα αποδείξει ότι τηρεί τα δίκαια των συγγενών (δήμων). Από τις ψήφους, αυτές που ήταν πλήρεις, (δηλαδή) αυτές που θεωρούν την παραπάνω πρόταση ισχυρή, ήταν ---25, αυτές που ήταν τρύπιες, (δηλαδή) αυτές που θεωρούν ότι δεν πρέπει να έχει καμία ισχύ, ούτε μία.

⁹¹ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (665).

8. Δύο αποφάσεις του δήμου των Αθηναίων σχετικά με την αναμόρφωση και χρήση ιερών τόπων (γαιών, ναών, και άλλων οικοδομημάτων) (B+C, A, στ. 4-30) και κατάλογος αυτών (A, στ. 31-59)

Περιγραφή: Τρία αποτμήματα μαρμάρινης στήλης.

Τόπος εύρεσης: Αθήνα, Ακρόπολη-Προπύλαια (Εθνικό AM 13280+8134+8135)

Χρονολογία: περ. 10-2 π.Χ.

Δημοσιεύσεις: *Εφ. Αρχ.* 1884, 165επ. *IG ii² 1035+Hesperia* 44 (1975) 207-23 (= *SEG* 26.121).

Αναφορές: *Αρχ. Εφ.* 1902, 136. *Αρχ. Εφ.* 1904, 106. *SEG* 14.78. *SEG* 16.230. Oliver, J. H. (1950) *The Athenian expounders of the sacred and ancestral law*, 151-2, Baltimore. *SEG* 31.107 & 108 (= *Hellenika* 33 (1981) 217-37 & *Hesperia* 50 (1981) 265-7) (χρονολογία). *SEG* 32.19. *SEG* 33.136. *SEG* 34.99. *SEG* 35.139 (= *Hesperia* 54 (1985) 257-60). *SEG* 37.96. *SEG* 40.1708. *SEG* 42.109 & 1751. *SEG* 44.55 (= *AD* 42 (1987) [1994] A, 169-230). *SEG* 45.232. *Schenkungen hellenistischer Herrscher* αρ. 26a (= *SEG* 45.2299). *SEG* 48.11, 116, 1112 & 2196 (= *Epigraphica* 60 (1998) 165-82). *SEG* 49.177 (= *Hesperia* 68 (1999) 481-508). *SEG* 51.2280. *SEG* 54.199. *SEG* 55.248bis. *SEG* 57.36. *SEG* 59.133. Schmalz, G. C. R. (2009) *Augustan and Julio-Claudian Athens: a new epigraphy and prosopography*, αρ. 2, Leiden (χρονολογία). *SEG* 60.161 (= *Eulimene* 8/9 (2007/2008) [2011] 9-46). *SEG* 61.128. *SEG* 62.75 & 1860. *SEG* 64.2228 (= *JHS* 133 (2013) 113-33). *SEG* 65.2176. *Bull. Ep.* 1944, αρ. 87. *Bull. Ep.* 1946-47, αρ. 81. *Bull. Ep.* 1973, αρ. 139. *Bull. Ep.* 1977, αρρ. 155 & 177. *Bull. Ep.* 1978 αρ. 165. *Bull. Ep.* 1984, αρ. 184. *Bull. Ep.* 1987 αρρ. 578 & 596. *Bull. Ep.* 1989, αρ. 419. *Bull. Ep.* 1991, αρρ. 246-247 & 279. *Bull. Ep.* 1996, αρ. 201. *Bull. Ep.* 1997 αρ. 231. *Bull. Ep.* 1998 αρ. 168. *Bull. Ep.* 1999, αρ. 56. *Bull. Ep.* 2000, αρρ. 109 & 321. *Bull. Ep.* 2003, αρρ. 274, 314. *Bull. Ep.* 2010, αρ. 247. *Bull. Ep.* 2019, αρ. 183.

Απόσπ. Β [---]οντος ὁ καθιέρωσεν διὰ [— — — — — — — — — — — — — — — —]
[---]ν [κα]ῖ τῶν ταμειουσάντων π[— — — — — — — — — — — — — — — —]
[---]ηθῆναι τῆς ἀποκαταστά[σεως — — — — — — — — — — — — — — — —]
[---] θεῶν τινος ἢ ἡρώων ὑπ[— — — — — — — — — — — — — — — —]
5 [---]μένη καὶ εἴ τι >να κατὰ τὸ τ[— — — — — — — — — — — — — — — —]
[---]ι τῶν θεῶν καὶ τῶν [ἡρώων — — — — — — — — — — — — — — — —]
[---] προνοη[θ —]
[---]ρον[— —]

Απόσπ. C [---]σι[— —]
[---]σ...πρ[— —]

Απόσπ. Α [- - -]ελους αὐτῶν [- - -]ρον[- - - -]σοσθαι τοῖς ἀποδ-
[- - -] ἀποδόσεως τοῦ ἐπὶ τοῦς ὀπλε[ί]τας [στρατηγ]οῦ [τ]ὰ τούτων πραττόμε-

2a [να -----]

3 [τῶν ψήφων αἱ πλήρεις, αἷς ἐδόκει τὴν ἐγφερομένην γνώμην κυρίαν εἶναι ὡς

XXXHHHHH⊕Δι ὡς αἱ δὲ τετρυνημένοι, αἷς οὐκ ἐδόκει ὡς H⊕⊕

vacat

[ἔδοξεν τῷ δήμῳ - - - εἶπεν· ἐπειδὴ ὁ δῆμος ἐψήφισται περὶ τῶν ἱερῶν] καὶ τεμενῶν
ὅπως ἀποκατασταθῇ το[ί]ς θεοῖς καὶ τοῖς ἡρώσιν, ὧν ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχε καὶ τοῦ δή-

5 [μου - - - - και πρέπει ὑπὸ τῶν ἀρχόντων τὸ ἔργον] ἐπὶ τέλος ἀχθῆναι κ[αὶ τ]ὰ λοιπὰ τὰ δια[τείν]οντα πρὸς τε εὐσέβειαν καὶ τὴν τῶν ἱερῶν καὶ τεμε-
[νῶν] θεραπείαν διαμένειν - - - -] δεδόχθαι τῶι δήμῳ τὸν [μὲν] ἐπὶ τοὺς [όπλει]τας
στρατηγὸν Μητροδωρον Ξένωνος Φυλάσιον
[ἔχειν ἐπιμέλειαν περὶ τῶν ἱερῶν καὶ τεμενῶν, ὅσα τε ὑπὸ τοῦ δήμου πρὸς τὰς τῶν
θεῶν καὶ τῶν ἡρώων θυσία]ς καὶ τειμὰς ἀνείται τοῖς ὑπ' αὐτοῦ π[ροε]ψηφισμένοις ἀκολούθως καὶ
ὅσα ἀποκαθίστησι πρὸς
[εὐσέβειαν· τὰ δὲ ἱερὰ καὶ τεμένη εἶναι τῶν θεῶν καὶ τῶν ἡρώων ὧν ἔξ ἀρχῆς ὑπῆρχε·
καὶ μὴ ἐξεῖναι εἰς τὸν μετὰ τ]αῦτα χ[ρόνον] ἀ[ποδόσθαι] τι τῶν ἱερῶν τεμενῶν κατὰ μηδὲνα τρόπον,
μηδὲ ὠνήσασθαι μη-
[δὲ ἀποτίμημα ἢ δῶρον λαβεῖν· εἰ δὲ μὴ, εἶναι φάσιν πρὸς τὸν βασιλέα τῶι
βουλομένῳ, καὶ τὸν βασιλέα γράφει]ν κ[ατ]ὰ τῶ[ν] ἀποδομένων γραφὰς ἀσεβείας [κ]αὶ ὀφίλειν τῇ
Ἀθηνᾷ τὸ χρῆμα ὅσον ἀπέδοντο·

10 [- - - ἀκολούθως τοῖς] κιμ[έν]οις νόμοις· ἐπεὶ δὲ πάτριόν ἐστιν ἐν μηδενὶ τῶν τεμενῶν
μήτ' ἐντίκτειν μήτ' ἐναπο-
[θνήσκειν - - - -]ους [ἰ]διωτικῶν γεγοννῶν κτήσεων ἀπαράτηρητον αὐτῶν τὴν χρῆσιν
γεγενῆσθαι, τὸν μὲν ἐξη-
[γητὴν - - -] τὸν δ' ἐπὶ τοὺς ὀπλείτας στρατηγὸν Μητροδωρον Ξένωνος μετὰ τοῦ
βασιλέως Μαντίου
[Κλεομένους Μαραθωνίου κατὰ ἃ ὁ ἐξηγητὴς κελεύει ποιεῖσθαι ἐν πᾶσιν τοῖς ἱεροῖς
καὶ τεμένεσι θυσίαν ἀρεσ]τήριον [έ]κασ[τ]ῳ τῶν θεῶν καὶ [τ]ῶν ἡρώων παριστάνοντος θύματα τοῦ
ταμίου κατὰ τὰ
[πάτρια νόμιμα· ἀναγράψαι δὲ τὸν ταμίαν τῆς ἱερᾶς διατάξεως ἐν στήλαιν λιθίναιν
δυοῖν τάδε τὰ ψηφίσματα] περὶ τῶ[ν] ἱερῶν κ[αὶ] τεμενῶν [καὶ τ]ὰ ἀποκατασταθέντα ἱερὰ καὶ
τεμένη καὶ εἴ τινα δημοτε-
15 [λῆ ὅρη ὑπάρχει ἃ κατὰ τάδε τὰ ψηφίσματα ἀποκατασταθῇ] - - - καὶ ἀναθεῖναι ἦν μὲν
[ἐν Ἀκρο]πόλει παρὰ τ[ῇ] Πωλιάδι Ἀθηνᾷ, ἦν δ' ἐν Πιραιεὶ παρὰ τῶι Διὶ τῶι Σωτῆρι καὶ τῇ[ι]
[Ἀθηνᾷ τῇ Σωτείρᾳ· ἀπομισθῶσαι δὲ αὐτὰ τὸν ἐπὶ τοὺς ὀπλίτας στρατηγὸν
Μητροδωρον μετὰ τοῦ βασι]λέως καὶ τοῦ ταμίου [τῆς ἱερᾶς διατ[άξε]ως εἰς τετραετίαν καὶ
ἀναγράψαι ἐν στήλῃ τὰ τε τῶν μεμι-
[σθωμένων ὀνόματα καὶ ὅσου ἕκαστος ἐμισθώσατο καὶ ἀναθεῖναι ἐν - - - τὸ δὲ]
ἀνάλ[ωμ]α εἷς τε τὰ θύματα [καὶ τὰς στήλας μ]ερίσαι τῶι ταμ[ί]ῳ τῆς ἱερᾶς διατάξεως τοὺς
καθεσταμέ-
[νους - - -] ἱερὰ κ[αὶ] π[ρονοησόμενον] [ὅπως μὴ αἱ τῶ]ν ἀνακτηθέντων ἱερῶν καὶ τεμενῶν
μισθώσεις καὶ αἱ τῶν
[δημοσίων οἰκιῶν - - - -]ους[.]μ[.]· .]εἰ δὲ τινα διὰ τὴν ἀ[μέλεια]ν παραλ[έλε]ιπ[τ]αι τῶν
πεπραμένων ὑπὸ στρατηγοῦ ἢ ταμίου τῆς
20 [ἱερᾶς διατάξεως - - - -]νωι[.]· .]τ[.] ἦν μίσ[θ]ω[σιν] γίνεσθ[αι] τῶν ἀν[ακτη]θησομέ[νω]ν
κατὰ ταυτά· τὰ δὲ ὅρη τὰ δημόσια καὶ τὰς δημοτελεῖς]
[ἐσχατίας - - - Δή]μητρος καὶ Κόρης [· . . .]ωσ[...⁶...] εἰ σ[...]
πασιν· εἰ δ[έ] τι ν[ε]ς
ὑπερβάντες τοὺς ἱεροὺς ὅρους ἐπειργάσαν-

[το τὴν ἱερὰν γῆν -- -]ν[. .]τον[. .]ναιτιη[α[. . .]σθ[. .]ον [εἰς τ]ὴν ἐπισκευὴν τοῦ [ἐν
 Ἐλ]ευσίνι ἱεροῦ ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ἀνει-
 [μένον -- -]ς μετ[ὰ] τῶν [...]. ἱερέα[. .] ενο[. .] αὐτῇ ἀρχ[υρ]ο λογοῦσα ἀπαρχήν.
 [...⁶...]ἀνεν ἀπὸ τῶν καρπῶν τῇ θεῷ καὶ τ[---]
 [- - -]νῃ ὄντα τ[ῆς π]όλεως δύο μ[ὲ]ν παραχρήμα [ὰ]πὸ τῶν νῦν [κατεχ]όντων ιδιωτῶν
 ἐχόντων τὴν ἐξ αὐτ[αρχ]-
 25 [κειίας γῆν αὐτῶν -- -]ασ[. . .]ἀναθή[ματα κα[ἰ ἀγ]ά[λ]ματα τὰ ἀνατεθέντα ὑπ’
 Ἀτ[τάλου β]ασιλέως εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς
 [πόλεως -- -] ὅπως τὰ ἱερὰ τῶν ἱερῶν καὶ [τεμ]ενῶν τὰ [πεπολιτευμ]ένα πρ[ὸς]
 ἀείμνηστον δό[ξ]αν τοῦ δήμου ἀμετακίνητα διαμένει, ὁμνύειν τὸν ἀεὶ λ[α]-
 [χόντα στρατηγὸν ἐπὶ τοὺς ὀπλείτας -- -] διατ[ηρῆσαι] [τὰ ἀπ]οκατασταθέν[τα] ἱερὰ καὶ
 τεμένη καὶ εἴ τινα [πρὸς θεῶν κ]αὶ ἡρώων θυσίας καὶ τιμὰς [ἀν]εῖτα[ι]
 [ὑστερον] τούτων, ὁμνύειν τὸν ἀεὶ λαχόντα στρατηγὸν ἐπὶ τοὺς ὀπλείτας διατηρῆσαι
 καὶ ταῦτα καθάπερ] Μη[τρόδ]ωρος Ξένωνος Φυλά[σιος ὥμνυ]εν. vacat
 [vacat] τάδε ὁ δῆμος ἀπο[κατ]έστη[σεν] vacat
 30 [- - - -] ἐν τῷ ἐπὶ Νι[ς]) κομήδους ἄρχοντος ἐνιαυτ[ῶ]ι Μητρόδωρος Ξέν[ωνος Φυλ]άσιος
 τάδε ἀποκατέστησε
 [---] τέμενος(;) τοῦ δεῖνα ὁ Σόλ(;)ων ἀνῆκε τῇ Πολ[υάδ]ι καθι[ερ]ωθὲν πρότερον ὑπ’
 [αὐτοῦ το]ῦ κτίσαντος τὴν νῆσον
 [---] ὅπου κεῖτ[αι] ἡ ἀρχαία πόλις ἡ [περ]ὶ ὁσων[ο]μασθεῖσα Κυχ[ρεια] τέμενος Αἶαντος ὁ
 καθιέρωσε
 [---] ἀκρωτήριον ἐφ’ οὗ κεῖται τὸ Θ[εμισ]τ[οκ]λέους τρ[όπαι]ον κατὰ Περσῶν καὶ
 πολυανδρείων τῶν
 [ἐν τῇ μάχῃ τελευτησάντων -- -] ἐνοῖς καὶ προθυσαμένο[ις] ἐν τῷ πρὸς Μ[εγαρέας]
 πρὸ τῆς νήσου πολέμωι· ὃ κῆπον ἐν κρ[- -]
 35 [---] ὅπου ὀρχή[σεις] καὶ χορε[ῖ]αι ἐδρῶ[ντο. ---] ἐνπλεν [...⁹...] πόλει τὸ λεγόμενον ὑπὸ
 Σόλων[ος]
 [- - -]ν τὸ ἐν Ἐλαφυδρίοις α[...⁶...]οντο[...⁵...] ν[ι]αν τὸ παρὰ τὸν παράπλουν τῶν ἱερῶν
 [νεῶν ---]ο πρὸς τῇ καλουμένῃ π[. .]αἰ[α]. . .¹¹. . .]ν· <He>τ<ι>ώ>νειαν ἐξ ἧς αἱ ἱεραὶ
 ναῦ[ς]
 [---] ἥρωος ὑλάζοντο[. . .]ντα[...¹⁰...]σνασ[. .] ἀπασιν νέμειν καὶ ὑλάζεσθαι
 [---] φανω[...ν] πρὸς τῇ [...¹⁴...] ὁ περὶ [ωνό]μασται ἀπὸ τοῦ στεφανώματος τῆς θεο[ῦ]
 40 [---]ο θύειν[...¹²...]α[...¹¹...]ον καὶ ψιλὰ τὰ [περ]οσόντα τῷ Ασκληπιείῳ τὰ ἀνεθέ[ν]-
 [τα ---] τῆς πόλεως [...⁸...] τοῦ ἄ[γο]ντος ἐν τῷ Πελοποννησιακῷ πολέμῳ καὶ τὸ
 προσόν·
 [---] Π[ι]ο[α]ιέως παρ’ ἱππασίας τὰς πρὸς τὴν] Ἀκτὴν· ὃ ψιλὰ [τὰ προσ]όντα τῷ
 Διονυσιεῖ καὶ τὰ προσόντα
 [---] τὸ ἀρχαῖον βουλευτήριον· ὃ ψύκτρας τὰς πρὸς τ[οῖς] νεωρίοις τοῦ λιμένος τοῦ ἐν
 Ζέαι πρὸς τοῖς κλεί-
 [θροῖς ---] στρατήγιον τὸ ἀρχαῖον· ὃ τέμενος Ἀγαθῆς Τύχης· ὃ ψιλὸν τὸ ἀνειμένον τῷ
 ἀρχαίῳ θεάτρῳ· ὃ ψιλὰ τὰ

- 45 [προσόντα --- ἱερὸν Ἀθηνᾶς(;) Ἐ]ρκάνης(;) ὁ ἰδρύσατο Θεμιστοκλῆς πρὸ τῆς περὶ
Σαλαμῖνα ναυμαχίας· ὃ ψύκτρας τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ
[λιμένι --- ἀπὸ τοῦ μέρους] τοῦ περικλειομένου τοῖς νεωρίοις καὶ τῷ Ἀφροδισίῳ καὶ
ταῖς στοαῖς μέχρι τῶν κλείθρων· vacat
[--- ἀ]πὸ τοῦ δίγματος τοῦ ἀνατεθέντος ὑπὸ Μάγνου καὶ τὸ προσὸν ὕπαιθρον, ὅπου τύποι
καὶ ὃ
[μέτρα καὶ σταθμὰ κεῖνται --- τέμενος τὸ π]αρὰ τὰ μακρὰ τίχη Ἀθηνᾶς [Π]ολιάδος· ὃ
τέμενος Ἀγαθῆς Τύχης· ὃ τεμένη Ὁρσεῶς· ὃ τέμενος
[ς ---] πρὸς Ὑμητῶν καὶ τὰ προσόντα μέταλλα καὶ τὸ διόδιον τῆς λιθοτομίας· vacat
50 [---] ἀφ᾽ ἑσῆς τὰς ἀπὸ τῶν ὑσπλήγων τοῦ Παναθηναϊκοῦ σταδίου καὶ τὰ ὑπὸ vacat
[--- τ]έμενος Ἀθηνᾶς [Λ]αμπτράσι τὸ λεγόμενον Δορύκλειον· vacat
[--- καθιερωθ]έν κατὰ χρῆσμον καὶ τὸν οἰκοδο[μ]ηθέν[τ]α τόπον πρὸς τῷ βωμῷ· ὃ
Υακίνθιον
[--- ὅπου] πρὸ τῶν προβο[λ]ῶν θύουσιν ἡ[ρ]ω[ι] Στρατηγῶν· ὃ ἱερὸν Εὐκλείας καὶ
Εὐνομίας
[---] παλαίστραν· ὃ οἰκίαν τὴν λεγομένην Κυρρήστου, ἣν ὁ δῆμος προσκατεσκε[υ]-
55 [άσατο ---]έντα ἀνεθῆναι Διὶ [Ο]λυμ(;)πίῳ καθότι καὶ πρότερον ἦν· ὃ <ο>ἵκησιν τὴν πρὸς
[---] πάσας καὶ παραδ[ρο]μίδας· ὃ τάφρους πάσας τὰς κύκλῳ τίχ[ο]υς· ὃ Σαραπ-
[ιεῖον ---]α[...⁶...]ς ἀφώρισεν ἐν ἄστει· ὃ ἀκρόδρυν· ὃ ζευγῶν λι ---
[--- χ]αρίε[ν] τέμε[νος] Ἡ[β]ης· ὃ ὅρος τὸ πρὸς Ὑμητῶν· ὃ ἐσχατιὰν Λαμπτράσι τὴν πρὸς ---
[--- ὅρη δ]ημόσια ἃ καὶ [...⁹... ἃ]πασιν νέμειν κ[αὶ ὃ]λάζεσθαι. vacat

Απόσπ. Β: --- το οποίο αφιέρωσε --- και αυτών που διετέλεσαν ταμίες --- και της αποκατάστασης -
-- κάποιον από τους θεούς ή τους ήρωες --- και εάν κάποιος σύμφωνα με --- των θεών και των
[ηρώων] ---. (2 στίχοι με λίγα σωζόμενα γράμματα)

Απόσπ. C: ίχνη γραμμάτων σε 2 στίχους.

Απόσπ. Α: --- αυτών --- να δοθούν στους --- την απόδοση να διενεργεί ο στρατηγός για τους
οπλίτες, αφού γίνουν αυτά --- οι συμπαγείς (ψηφοί) οι οποίες σημαίνουν ότι η πρόταση
εγκρίνεται ήταν 3461, ενώ οι τρύπιες (ψηφοί), οι οποίες σημαίνουν ότι η πρόταση δεν εγκρίνεται
155. vacat [Αποφάσισε ο δήμος --- πρότερον: επειδή ο δήμος έχει ψηφίσει για τα ιερά] και τις ιερές
γαίες ώστε να επανέλθουν (στην λατρεία) των θεών και των ηρώων, σκοπό τον οποίο
εξυπηρετούσαν από την αρχή και ο δήμος [--- και πρέπει το έργο αυτό από τους άρχοντες] να
ολοκληρωθεί και όλα τα άλλα που συμβάλλουν στην ευσέβεια και στην φροντίδα των ιερών και
των τεμενών --- ο δήμος αποφάσισε ο μὲν Μητροδωρος γιος του Ξένωνα από την Φυλή⁹²
στρατηγός για τους οπλίτες [να επιμελείται τα ιερά και τις ιερές γαίες, όσα ο δήμος με σκοπό την
διενέργεια θυσιών προς τους θεούς και τους ήρωες] και την απόδοση τιμών καθιέρωσε
συμφώνως με όσα έχουν ήδη ψηφισθεί και για όσα αποκαθίστανται με σκοπό [την επίδειξη
σεβασμού στο θείο. Τα ιερά και οι ιερές γαίες να ανήκουν στους θεούς και στους ήρωες, όπως
είχαν αποδοθεί εξ αρχής και] να μην επιτρέπεται στο μέλλον να παραχωρείται μ'οποιοδήποτε
τρόπο, ούτε να πωλείται [ούτε να δίνεται ως εμπράγματη ασφάλεια ή ως δώρο οποιαδήποτε από

⁹² Βλ. Ath. Onom. s.v. (72).

τις ιερές γαίες. Εάν γίνει κάτι από αυτά, όποιος το επιθυμεί να υποβάλει καταγγελία⁹³ στον βασιλέα και ο βασιλέας να ασκεί δίωξη για ασέβεια εναντίον αυτών που παραχωρούν και (οι παραβάτες) να οφείλουν στην (θεά) Αθηνά το τίμημα της πώλησης [--- συμφώνως] με τους κείμενους νόμους. Επειδή είναι πατροπαράδοτο να μην επιτρέπεται (να λαμβάνουν χώρα) σε καμιά από τις ιερές γαίες ούτε τοκετοί ούτε θάνατοι --- οι κτήσεις που έχουν γίνει ιδιωτικές να χρησιμοποιούνται χωρίς επιτήρηση και ο μὲν ἐξηγητής⁹⁴ --- ο δε στρατηγός για τους οπλίτες Μητροδωρος γιός του Ξένωνα μαζί με τον βασιλέα Μαντία⁹⁵ [γιο του Κλεομένη από τον Μαραθώνα συμφώνως με όσα ο ἐξηγητής προστάζει, να γίνεται σε όλα τα ιερά και σε ιερές γαίες] θυσία που 'δικαιούται' ο κάθε θεός και ήρωας με θύματα προς θυσία που παρέχει ο ταμίας σύμφωνα με [τους πατροπαράδοτους κανόνες. Να φροντίσει ο ιερέας του ιερού προϋπολογισμού να αναγραφούν σε δύο λίθινες στήλες αυτές οι αποφάσεις] για τα ιερά και τις ιερές γαίες. Και τα ιερά και οι ιερές γαίες που έχουν αποκατασταθεί και εάν κάποια όρη είναι του δήμου [να αποκατασταθούν συμφώνως με αυτές τις αποφάσεις ---] να αναθέσουν (και να αναρτήσουν) στήλη, μία μὲν στην ακρόπολη δίπλα στον ναό της Πολιάδας Αθηνάς⁹⁶, άλλη δε στον Πειραιά δίπλα στο (ιερό του) Δία Σωτήρα και της [Αθηνάς Σωτήρας⁹⁷, ο στρατηγός για τους οπλίτες να τα εκμισθώσει μαζί με τον] βασιλέα και τον ταμία του ιερού προϋπολογισμού⁹⁸ για διάστημα τεσσάρων ετών και να αναγραφούν σε στήλη [τα ονόματα των μισθωτών και το ποσό εκάστου μισθώματος και να αναθέσουν στο ---] τα δε έξοδα για τα θύματα της θυσίας και για τις στήλες να επιμερίσει ο εκάστοτε ταμίας του ιερού προϋπολογισμού --- τα ιερά και να φροντίσει όπως οι μισθώσεις των ιερών και των ιερών γαιών που ανακτήθηκαν και των [δημοσίων οικοδομημάτων να μην ---] αν δε κάτι έχει παραληφθεί αναφορικώς με την απόδοση των παραχωρηθέντων από τον στρατηγό ή τον ταμία του ιερού προϋπολογισμού --- η εκμίσθωση αυτών που θα ανακτηθούν, να γίνει σύμφωνα με τους ίδιους όρους. Τα δημόσια όρη και οι δημόσιες γαίες στα σύνορα --- της Δήμητρας και της Κόρης --- και εάν κάποιοι, αφού υπερβούν τους ιερούς όρους, εργάζονται (εκμεταλλεύονται) [ιερά γή ---] για την επισκευή του ιερού στην Ελευσίνα, παρομοίως δε και αυτόν που ανέρχεται --- μαζί με τους --- ιερέα --- σε αυτήν, η οποία συγκεντρώνει χρήματα για την αφιέρωση (ἀπαρχή) --- από τους καρπούς στην θεότητα, --- που υπάρχει στην πόλη, αμέσως δύο από τους ιδιώτες που τώρα κατέχουν ανεξαρτήτως(;) τις γαίες --- τα αφιερώματα και τα

⁹³ Για το ένδικο μέσο της φάσεως, βλ. Αδάμ-Μαγνήσαλη, Σοφία (2008) *Η απονομή της δικαιοσύνης στην αρχαία Αθήνα (5^{ος} και 4^{ος} αι. π.Χ.)*, 131, Αθήνα.

⁹⁴ Βλ. Clinton, K. (1974) *The sacred officials of the Eleusinian mysteries*, 89-93, Philadelphia.

⁹⁵ Ίσως πρόκειται για τον Μαντία Δωσιθέου Μαραθώνιο. Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (5) και Schmalz, G. C. R. (2007-2008) [2011] "Inscribing a ritualized past: The Attic restoration decree IG II² 1035 and cultural memory in Augustan Athens" *Eulimene* 8/9, 15-16.

⁹⁶ Για τη χρονολόγηση του άρχοντα αυτού βλ. *Ath. Onom.* s.v. (5) και Schmalz, G. C. R. (2007-2008) [2011] "Inscribing a ritualized past: The Attic restoration decree IG II² 1035 and cultural memory in Augustan Athens" *Eulimene* 8/9, 16 σημ.27.

⁹⁷ Ο ναός του Διός Σωτήρος και Αθηνάς Σωτήρας ήταν το σημαντικότερο αξιοθέατο του αρχαίου Πειραιά, πάνω από το κεντρικό λιμάνι του Κανθάρου. Στο ιερό υπήρχαν αγάλματα των δύο θεών κατασκευασμένα από χαλκό, σύμφωνα με τον Πανσανία. Βλ. Στάινχαουερ, Γ. (1991) «Τα ιερά του Πειραιά» *Αρχαιολογία* 39, 88-90.

⁹⁸ Ο ταμίας ιερῶς διατάξεως ήταν ο αξιωματούχος επιφορτισμένος με την διαχείριση των χρημάτων για θρησκευτικούς σκοπούς. Βλ. Geagan, D. J. (1967) *The Athenian constitution after Sulla*, 113-4, Princeton, NJ. (Hesperia Supplement 12)

αγάλματα που έχουν ανατεθεί από τον βασιλιά Άτταλο⁹⁹ για την ασφάλεια [της πόλεως --- με σκοπό τα ιερά των ιερών] και των ιερών γαιών αυτά που έχουν παραχωρηθεί(;) στην πόλη με σκοπό την αείμνηστο δόξα του δήμου, να παραμένουν σταθερά, να ορκίζεται [ο εκάστοτε κληρωθείς στρατηγός για τους οπλίτες ---] να διατηρεί τα ιερά και τις ιερές γαίες που έχουν αποκατασταθεί και αν κάποιος ανέρχεται στο αξίωμα(;) αργότερα να τελεί τις πατροπαράδοτες θυσίες προς τιμήν θεών και ηρώων και να αποδίδει τις τιμές [να ορκίζεται ο εκάστοτε κληρωθείς στρατηγός για τους οπλίτες να τα διατηρεί όπως] ορκίστηκε ο Μητροδόωρος γιος του Ξένωνα από την Φυλή. [Τα εξής ο δήμος] αποκατέστησε: [--- το έτος του άρχοντα Νι(;)κομήδη (περ. 25 π.Χ.), ο Μητροδόωρος γιος του Ξένωνα από την Φυλή αποκατέστησε τα παρακάτω: [--- ιερά γαία την οποία ο Σόλων αφιέρωσε (,)] η οποία ανήκε στην (Αθηνά) Πολιάδα, αφού αφιερώθηκε νωρίτερα από τον ιδρυτή του νησιού [--- όπου βρίσκεται] η αρχαία πόλη, η πόλη που ονομάστηκε Κυχρεία¹⁰⁰. Τέμενος του Αίαντα το οποίο αφιέρωσε [--- ακρωτήριο] όπου βρίσκεται το τρόπαιο του Θεμιστοκλή κατά των Περσών¹⁰¹ και το μνημείο (πολυάνδρειο)¹⁰² [αυτών που πέθαναν στην μάχη ---] και αυτοί που θυσίασαν πριν από τον πόλεμο εναντίον των Μεγαρέων για το νησί¹⁰³. Κήπο στην Κρ[--- όπου χοροί και άσματα με συνοδεία μουσικής ελάμβαναν χώρα ---] στην πόλη αυτό που αναφέρεται από τον Σόλωνα --- αυτό στα Ελαφύδρια¹⁰⁴ --- αυτό που βρίσκεται δίπλα στην παράκτια διαδρομή των ιερών πλοίων --- προς την ονομαζόμενη --- Ηετιώνεια¹⁰⁵, από την οποίαν τα ιερά πλοία --- του ήρωα υλοτομούσαν --- όλοι να την χρησιμοποιούν για βοσκή (νέμειν (,)) και να την υλοτομούν --- το οποίο αποκαλείται έτσι από την στεφάνωση της θεού --- να θυσιάζουν --- και όσες ακαλλιέργητες γαίες είναι δίπλα στο Ασκληπιείο¹⁰⁶ αυτά που έχουν ανατεθεί --- της πόλης --- κατά τον Πελοποννησιακό πόλεμο (431-404/3 π.Χ.) και το γειτονικό --- στον Πειραιά, στον χώρο όπου διεξάγονται ιππικοί αγώνες δίπλα στην Ακτή. Μη καλλιεργήσιμη γη δίπλα στο Διονυσείο¹⁰⁷ και αυτά που βρίσκονται δίπλα --- το παλιό βουλευτήριο. Τα στεγνώτηρια (ψύκτραι) δίπλα στα ναυπηγεία του λιμανιού της Ζέας δίπλα στις κλειδωνιές του λιμανιού¹⁰⁸ --- την παλιά

⁹⁹ Σύμφωνα με τον Kirchner (*IG* ii²) πρόκειται για τον Άτταλο Α' και οι δωρεές έγιναν μετά την απόκρουση των Γαλατών το 279 π.Χ. Βλ. όμως και αντιρρήσεις από τον Chr. Habicht, *Hesperia* 69 (1990) 563 σημ. 8.

¹⁰⁰ *Κυχρεία* ήταν το όνομα της παλιάς πρωτεύουσας, στην νότια πλευρά της Σαλαμίνας, η οποία ιδρύθηκε από τον μυθικό βασιλέα Κυχρέα. Βλ. Taylor, Martha C. (1997) *Salamis and the Salaminioi. The history of an unofficial Athenian demos*, 108-9, Amsterdam και Schmalz, G. C. R. (2007-2008) [2011] "Inscribing a ritualized past: The Attic restoration decree *IG* II² 1035 and cultural memory in Augustan Athens" *Eulimene* 8/9, 32.

¹⁰¹ Τρόπαιο Θεμιστοκλή ονομαζόταν το μνημείο που έστησε ο Θεμιστοκλής μετά την ναυμαχία της Σαλαμίνας (480 π.Χ.) στην Κυνόσουρα, στην ανατολική Σαλαμίνα, βλ. Πανσανίας, 1.36.

¹⁰² Το *πολυάνδρειο* ήταν ένα επιτάφιο μνημείο που φιλοξενούσε ομαδική ταφή νεκρών σε μάχη. Ο W. K. Pritchett (*War* 4.129-31) υποστηρίζει ότι το *πολυάνδρειον τῶν* [ἐν τῇ μάχῃ τελευτησάντων] στη Σαλαμίνα (στ. 33) θα πρέπει να ταυτιστεί με τον τύμβο στην Μαγούλα, *ΑΙ* 22 (1967) Β.146.

¹⁰³ Στις αρχές του 6^{ου} αι. π.Χ., βλ. Taylor, Martha C. (1997) *Salamis and the Salaminioi. The history of an unofficial Athenian demos*, 21-40, Amsterdam.

¹⁰⁴ Τα *Έλαφύδρια* ήταν κάποια τοποθεσία ενταγμένη στην πορεία κάποιας ναυτικής πομπής προς τιμήν της Αρτέμιδος, βλ. Schmalz, G. C. R. (2007-2008) [2011] "Inscribing a ritualized past: The Attic restoration decree *IG* II² 1035 and cultural memory in Augustan Athens" *Eulimene* 8/9, 40.

¹⁰⁵ *Ηετιώνεια* = Ο πρώτος ορμίσκος αριστερά του εισερχομένου του κεντρικού λιμένα Πειραιά καθώς και η προεξοχή της ακτής.

¹⁰⁶ Για το *Ασκληπιείον* βλ. Στάινχαουερ, Γ. (1991) «Τα ιερά του Πειραιά» *Αρχαιολογία* 39, 88-90.

¹⁰⁷ Για το *Διονυσείο* βλ. Στάινχαουερ, Γ. (1991) «Τα ιερά του Πειραιά» *Αρχαιολογία* 39, 88-90.

¹⁰⁸ Για τις λιμενικές εγκαταστάσεις στην Ζέα και γενικότερα στον Πειραιά βλ. Πανάγος, Χ. Θ. (1949) *Ο Πειραιεύς. Οικονομική και ιστορική έρευνα από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι του τέλους της ρωμαϊκής*

έδρα του στρατηγού (στρατήγιον). Ιερές γαίες της Αγαθής Τύχης. Ακαλλιέργητο, αυτό που βρίσκεται κοντά στο αρχαίο θέατρο. Ακαλλιέργητα που βρίσκονται δίπλα [--- ιερό της θεάς Αθηνάς Ε(;)]ρκάνης¹⁰⁹ το οποίο ίδρυσε ο Θεμιστοκλής πριν από την ναυμαχία της Σαλαμίνας (480 π.Χ.). Στεγνώτηρια (ψύκτραι) στο μεγάλο λιμάνι [--- από το μέρος] που περικλείεται από τα ναυπηγεία και τον ναό της Αφροδίτης¹¹⁰ και τις στοές μέχρι τις κλειδωνιές [--- Α]πό την αγορά των δειγμάτων που ανέθεσε ο Μάγνος¹¹¹ και τον διπλανό ανοιχτό χώρο, όπου υπάρχουν αντίγραφα(;) (τύποι) [των μέτρων και των σταθμών --- ιερά γή] της Αθηνάς Πολιάδας δίπλα στα μακρά τείχη. Τέμενος της Αγαθής Τύχης. Ιερές γαίες Θησέως. Ιερά γη --- στον Υμηττό και τα διπλανά μεταλλεία και το μονοπάτι του λατομείου --- τις αφετηρίες, από τους βατήρες του Παναθηναϊκού σταδίου και τα υπό --- ιερά γη της Αθηνάς στις Λαμπτρές, το λεγόμενο Δορύκλειο¹¹² [--- αυτό που αφιερώθηκε] σύμφωνα με τον χρησμό και το χωρίο που οικοδομήθηκε δίπλα στον βωμό. Το Υακίνθιο¹¹³ --- όπου πριν από τις «προβολές¹¹⁴» θυσιάζουν στον ήρωα Στρατηγό¹¹⁵. Το ιερό της Ευκλείας και Ευνομίας¹¹⁶ --- παλαιόστρα. Το σπίτι το λεγόμενο του Κυρρήστου¹¹⁷, το οποίο ο δήμος κατασκεύασε δίπλα --- να ανατεθεί στον Δία τον [Ολύμ]πιο(;), όπως ήταν και πριν, σπίτι δίπλα στην --- όλες και τους παραδρόμους. Οι τάφροι όλες γύρω από το τείχος ---. Σαραπί(ειον ---) προσδιόρισε τα όρια στην πόλη. Τα οπωροφόρα δένδρα (ἀκρόδρνα). Ζευγάρια --- Τέμενος της Ήβης. Όρος κοντά στον Υμηττό. Χωρία στα όρια των Λαμπτρών δίπλα -

αυτοκρατορίας, Αθήνα και Λονέν, Β. & Ι. Sapountzis (2019) *Zea Harbour: the group 1 and 2 shipsheds and slipways. Architecture, topography and finds*, Athens.

¹⁰⁹ Βωμός άγνωστης τοποθεσίας που αποδίδεται είτε στην Αθηνά είτε στην Άρτεμι, βλ. Schmalz, G. C. R. (2007-2008) [2011] “Inscribing a ritualized past: The Attic restoration decree IG II² 1035 and cultural memory in Augustan Athens” *Eulimene* 8/9, 40.

¹¹⁰ Για τον ναό της Αφροδίτης βλ. Στάινχαουερ, Γ. (1991) «Τα ιερά του Πειραιά» *Αρχαιολογία* 39, 88-90.

¹¹¹ Βλ. Traill, J. (2003) *Persons of ancient Athens*, 12, αρ. 630960, Toronto.

¹¹² Ο δήμος των Λαμπτρών διαιρούνταν στις Άνω και Κάτω Λαμπτρές, στην περιοχή που ονομάζεται Κίτσι και Λαμπρικά, αντιστοίχως. (χάρτης) Ο Schmalz, G. C. R. (2007-2008) [2011] “Inscribing a ritualized past: The Attic restoration decree IG II² 1035 and cultural memory in Augustan Athens” *Eulimene* 8/9, 42 ταυτίζει το Δορύκλειο με ένα ιερό του 5^{ου} αι. π.Χ. στην περιοχή αυτήν, κοντά στον Ι. Ν. Εισοδίων Θεοτόκου (Παναγίας Μεσοσπορίτισσας Κορωπίου), βλ.

https://www.imml.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1942&Itemid=730

¹¹³ Ο βωμός του Υακινθίου δεν μπορεί ακόμα να χωροθετηθεί, βλ. Schmalz, G. C. R. (2007-2008) [2011] “Inscribing a ritualized past: The Attic restoration decree IG II² 1035 and cultural memory in Augustan Athens” *Eulimene* 8/9, 43-44.

¹¹⁴ Ο νομικός όρος *προβολή* σήμαινε μια ιδιαίτερη διαδικασία κατά την οποία υποβαλόταν καταγγελία στην συνέλευση του δήμου εναντίον ατόμου που έβλαψε την πόλη, βλ. Αδάμ-Μαγνήσαλη, Σ. (2008) *Η απονομή της δικαιοσύνης στην αρχαία Αθήνα (5^{ος} και 4^{ος} αι. π.Χ.)*, 46-48, Αθήνα.

¹¹⁵ Ο βωμό του ήρωα Στρατηγοῦ ίσως βρισκόταν κοντά ή δίπλα στο στρατηγεῖον, στην νοτιο-δυτική πλευρά της Αγοράς, βλ. Schmalz, G. C. R. (2007-2008) [2011] “Inscribing a ritualized past: The Attic restoration decree IG II² 1035 and cultural memory in Augustan Athens” *Eulimene* 8/9, 20 και http://archaeologia.eie.gr/archaeologia/gr/02_DELTIA/Strategeion.aspx

¹¹⁶ Για το *ιερόν Ευκλείας και Εὐνομίας*, θεότητες που συνδέονται με την ασφάλεια και ευημερία της πόλης βλ. τις επιγραφές IG ii² 3738, 4193, 5059, *Hesperia* 10 (1941) 72 αρ. 32, Parker, R. (1996) *Athenian religion. A history*, 232, Oxford και Schmalz, G. C. R. (2007-2008) [2011] “Inscribing a ritualized past: The Attic restoration decree IG II² 1035 and cultural memory in Augustan Athens” *Eulimene* 8/9, 44.

¹¹⁷ Για την *οικία τοῦ Κυρρήστου* βλ. von Freeden, J. (1983) *OIKIA KYPPHSTOY: Studien zum sogenannten Turm der Winde in Athen*, 6-16, Rome ο οποίος ταυτίζει την οικία με τον Πύργο των Ανέμων. Βλ. όμως και H. S. Robinson, *AJA* 88 (1984) 423-5.

-- όρη δημόσια τα οποία και --- όλοι να την χρησιμοποιούν για βόσκηση και να λαμβάνουν την ξυλεία.

9. Ψήφισμα(;) που αφορά την συνεκμετάλλευση(;) γαιών του Ιουλίου Νικάνορος και του αθηναϊκού δήμου στην Σαλαμίνα

Περιγραφή: Επτά αποτμήματα μαρμάρινης στήλης.

Τόπος εύρεσης: Αθήνα, Αγορά (I 179+1059+6132a+6387+EM 9504+EM 13501 (= EM 5245+Ag. I 6132b).

Χρονολογία: 41-75 μ.Χ. (;)

Δημοσιεύσεις: *AEPH* 1853, 826 αρ. 1347. Beulé, E. (1854) *L'Acropole d'Athènes*, II, 349 αρ. 26, Athènes. LeBas I, 194 αρ. 655. *IG* ii² 1119+SEG 24.143 (= *Hesperia* 36 (1967) 68 αρ. 13). *Ag.* 16, 337. *SEG* 55.248 & *AEP.* 2004, αρ. 1359 (= Follet, Simone (2004) "Julius Nicanor et le statut de Salamine (*Agora* XVI, 337)" στον τόμο: Follet, Simone (ed) *L'Hellénisme d'époque romaine: Nouveaux documents, nouvelles approches (Ier s.a. C.-IIIe s. p. C.)* (Actes du colloque international à la mémoire de Louis Robert, Paris, 7-8 juillet 2000), 142-3, Paris). Αντίγραφο: *IG* ii² 1086. *I. Eleusis* 360.

Αναφορές: *SEG* 14.79 (= *Hesperia* 23 (1954) 318 αρ. 4). *SEG* 31.108 (= *Hellenika* 33 (1981) 217-37). *SEG* 35.154. *ZPE* 111 (1996) 79-87. *SEG* 47.33. *SEG* 49.133. *SEG* 53.27 & 145 (= *BCH* 127 (2003) 689). *SEG* 55.247. *SEG* 55.248bis & *AEP.* 2005, αρ. 1413 (= *ZPE* 154 (2005) 161-72). *SEG* 56.19 (= *ASNP* 7 (2002) 1-16). *SEG* 59.134 (= *AD* 56-59 (2001-2004) [2010] B.1, 117-8). Schmalz, G. C. R. (2009) *Augustan and Julio-Claudian Athens: a new epigraphy and prosopography*, αρρ. 10-11, Leiden. *ZPE* 178 (2011) 79-83. *SEG* 62.9. *ZRG* 138 (2021) 523-39. *Bull. Ep.* 1968, αρ. 190. *Bull. Ep.* 1999, αρ. 211. *Bull. Ep.* 2007, αρ. 225-226 & 283.

Μεταφράσεις: Γαλλική: Follet, Simone (2004) "Julius Nicanor et le statut de Salamine (*Agora* XVI, 337)" στον τόμο: Follet, Simone (ed) *L'Hellénisme d'époque romaine. Nouveaux documents, nouvelles approches (Ier s.a. C.-IIIe s. p. C.)* (Actes du colloque international à la mémoire de Louis Robert, Paris 7-8 juillet 2000), 168-9, Paris (στ. 13-42).

- [-----]
- [----- χειροτο-]
- [νητόν (:)-----ΝΤΩΝ φό-]
- [ρων-----υτόν τών]
- 4 [----- τοὺς γεωργοῦντας(;) ἐν]
- [τῇ νήσῳ (:)-----Ἰουλίῳ Νικάνορι]
- [Ἰνέῳ Ὀμήρῳ καὶ νέῳ Θεμιστοκλεῖ]-----αν, ἐὰν ὦσιν]
- [-----ν καὶ μετὰ]
- 8 [-----ήσεως Ο]
- [-----τῶν ἐσο-]
- [μένων-----σύνφωνον]
- [-----χειροτονητόν(;) με]-
- 12 [τὰ-----]ΕΜΕ[-----προσόδους]
- [-----ἀ]μετάθετον κα[ἰ ἀσάλευτον(;) μένειν καθὼς γέγραπ]-
- [ται-----] αὐθις ἐσομένων [. . .⁶⁻⁷. . .]μάτων ε[ἰς αἰῶνας.]
- [Ἐὰν δ] ἐ μετ[αλλοιώσῃ τις ἢ ὑπ]οτίθῃται ἢ πωλήσῃ ἢ κ[αθ'] ὀγδοηποτεοῦν [λόγον(;)]
- 16 [ἢ τρ]όπον ἢ παρε[ύρημα τὰς πρ]οσόδους εἰς ἄλλο τι μεταθῇ ἢ καθὰ τὸ σύνφω-

- [νον ἢ τῶν κ]τημάτω[ν ὑφαιρῆται τι]ς ὀνόματι μισθώσεως ἢ ἐφενρεμάτων ἢ σειτω-
 [νίων ἢ ἐλαιωνίων (:) ἢ - - - - -]ων ἢ εἰς π(λ)είονα χρόνον μισθῶσαι τολμήσῃ τήν.
 [Σαλαμεινιакὴν γῆν ἢ ἐνὸς ἢ καὶ πλειόνων(:)] ἐτῶν προσθέσει τὴν τῆς τετραετίας
 20 [μισθῶσιν ἀπομηκύνῃ(:) - - - - -] ἢ τ[ι]νιοῦν προφάσει χρησάμε-
 [νος ᾧ ἢ Σαλαμεινία γῆ ἐμισθώθη, ἢ οὐσία ἔστω τοῦ Ῥωμαίων αἰραρίου καὶ ἐξέστω
 [τῷ ταμίαι(:) καὶ τοῖς δημιουργοῖς τοῖς περὶ ταύτ]ην ποιοῦσι τὴν τειμὴν εἰς-
 [πράττειν - - - , τῷ δὲ μηνύσαντι(:) λαμβάνειν τὸ ἥμισυ(:), τ]ὸν δὲ εἰσηγησάμενον ἐ-
 24 [πὶ τοὺς Ἀρεοπαγεῖτας (:) - - - - -] τὸν δὲ κατὰ(:) κρι]τον τοῖς ἱεροσουλίας
 [ἐπιτεμίσις ἔνοχον εἶναι καὶ τὰ κτήματα αὐτοῦ τῷ Ῥωμ]αίων αἰραρίῳ φυ-
 [λαχθῆναι(:) - - - - -] ἐπειδὴ διέταξαν(:) - - - - -] ἢ] βουλὴ τῶν
 [Ἀρεοπαγαιτῶν καὶ ἡ βουλὴ τῶν ἑξακοσίων καὶ ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων] καὶ ὁ Ἰου-
 28 [λιος Νικάνωρ, [νέος Ὀμηρος καὶ νέος Θεμιστοκλῆς]], τὴν ἐπιμέλειαν ἀφαιρε]-
 [θεῖσαν τ]ῆς πόλεως ἀϋθ[ις ἐπιτρέψαι τοῖς Ῥωμαίοις(:). Ἐὰν δὲ παρὰ τὸ ὁμολογούμε]-
 [νον προ]ὸς Σαλαμεινός ἢ ἀντε[ίπῃ τις ἢ - - - -] ἢ καθ' ὀνδηποτεοῦν τρόπον μεταβά]-
 [λῃ τι ἢ ἐ]κείνων τῶν πόρων συν[τέμῃ ἢ μεταθῇ τι ἐκ τῆς Σαλαμεινιакῆς γῆς]
 32 [συν]κτῆσεως εἰς τὴν ἐπιτε[τρ]αμμέ[νην Ἰουλίῳ Νικάνωρι καὶ τοῖς παισὶν καὶ]
 [τοῖς μ]ετὰ τὴν αὐτοῦ τελευτῇ[ν ἐ]πιμελη[σομένοις τῆς νήσου, κρίνεσθαι δεῖ(:) κα]-
 [τὰ φυ]λὴν ψήφῳι πρὸς ἅπαντα τ[ὰ] συνυ[πάρχοντα τ]ῶν χω[ρίων(:), ὥστε μὴ - - -]
 [γεῖ]νεσθαι ὑπὸ Ἰουλίου Νικάν[ορος ἢ] τῶν μετ' αὐτὸν τῆς νήσου κληρονόμων,]
 36 [μηδ]ενὸς ἔχοντος ἐξουσίαν το[ῦ τήν] τεταγμένην ὀγδόην [τῶν καρπῶν(:) - - - -]
 [τῶν] γεωργούντων τῶν ἐν τῇ [ν]ήσῳ, καθάπερ καὶ εἶχον ἐ[κ τῆς πρὸς τὴν πόλιν]
 [συν]κτῆσεως τὴν ἐξουσίαν το[ῦ] γεννημάτων ὀπω[ρίσ]αι, τῆς τότε συγχωρηθείσης]
 [αὐτο]ῖς ἀτελείας καὶ νῦν φυλα[ττ]ομένης τῶν εἰς τὸν Πειραιέα καὶ τῶν εἰς]
 40 [τὴν Ἐλ]ευσίνα ἐπὶ πράσει φερ[ομ]ένων καὶ ὃ τι ἀγ[αθὸν] ἔδωκεν αὐτοῖς ὁ δῆμος]
 [ὁ Ἀθηναίων. Ἐὰν δὲ τι]ς ἐπισείῃ [ἢ] με[τα]σκευάσῃ το[ύτων τῶν - - - ν, ὑποπείπτει]
 [τοῖς περὶ ἱεροσουλίας νόμοις. Εἰ δὲ τις ἐκαινο(:)]τόμησέν τ[ι - - - - -] αὐξήσεως]
 [- - - - -] -Εἰ δ]έ ποτε π[- - -] ἢ π[αρελείφθη τι εἰς]
 44 [- - - - -] -ομένων]
 [- - - - -] -σεχ[έσεως ἀ]-
 [- - - - -] -όμενον [ταῦ]-
 [τα(:)- - - - -] -τα ἀνετέ[θη ἐν]
 48 [- - - - -] ἐπί]γραμμα [τὸ]
 [- - - - -] -νόμιμον]
 [- - - - -] -Ἀσκληπιῷ καὶ]
 [- - - - -] -Ἀθηναίων κτη]
 52 [- - - - -] -αίων ἀπ.]
 [- - - - -]

[--- εκλεγμένο με κλήρωση --- των --- αυτοί που καλλιεργούν την γη στο νησί --- στον Ιούλιο Νικάνορα¹¹⁸, νέον Όμηρο και νέον Θεμιστοκλή, --- εάν υπάρχουν --- και μαζί --- αυτών που θα γίνουν --- συμφωνία --- εκλεγμένο μαζί με --- τα εισοδήματα ---] να είναι αμετακίνητο και απαράσάλευτο, όπως ορίζεται --- πάλι θα είναι --- αιωνίως. Εάν κάποιος απαλλοτριώσει ή υποθηκεύσει ή πωλήσει για οποιονδήποτε [λόγο] ή μ' οποιονδήποτε τρόπο ή αφορμή μεταθέσει τα εισοδήματα (για την ικανοποίηση άλλου σκοπού) σε αντίθεση με αυτά που ορίζει η συμφωνία ή ιδιοποιείται κάποια από τα κτήματα εν ονόματι μίσθωσης ή άλλου εφευρήματος ή για την αγορά από το δημόσιο δημητριακών ή λαδιού ή --- ή τολμήσει να εκμισθώσει την γη της Σαλαμίνας για ένα ή για περισσότερα χρόνια επιπλέον της τετραετίας, να επεκτείνει --- χρησιμοποιώντας οποιαδήποτε πρόφαση, βάσει της οποίας η γη της Σαλαμίνας εκμισθώθηκε, η περιουσία του να ανήκει στο ταμείο των Ρωμαίων και να επιτρέπεται [στον ταμία και στους 'δημιουργούς' που ορίστηκαν να επιβλέπουν αυτήν την λειτουργία] να εισπράττουν το πρόστιμο --- και ο μηνυτής να λαμβάνει το μισό (πρόστιμο) και αυτός που επέστησε την προσοχή των μελών του Αρείου Πάγου¹¹⁹ --- αυτός που θα καταδικαστεί να θεωρείται ένοχος για το αδίκημα της κλοπής ιερών αντικειμένων (ίεροσυλία) και να του επιβληθεί η αντίστοιχη ποινή και η περιουσία του να ανήκει στο ταμείο των Ρωμαίων --- επειδή αποφάσισαν (:) --- η βουλή [του Αρείου Πάγου και η βουλή των Εξακοσίων¹²⁰ και ο δήμος των Αθηναίων] και ο Ιούλιος Νικάνωρ, ο νέος Όμηρος και νέος Θεμιστοκλής, όταν αφαιρεθεί η επιμέλεια (των γαιών) από την πόλη, να υποβληθεί (η διαφορά) σε διαιτησία ενώπιον των Ρωμαίων¹²¹. Εάν δε οποιοσδήποτε, παρά τα συμφωνηθέντα (για την γη) στη Σαλαμίνα, ή προτείνει κάτι αντίθετο ή --- ή με οποιοδήποτε τρόπο (την) τροποποιήσει ή τα έσοδα από εκείνη τα ενοποιήσει ή επισυνάψει κάποια από τις γαίες (της πόλης) στην Σαλαμίνα στις γειτονικές γαίες που παραχωρήθηκαν στον Ιούλιο Νικάνορα και στα παιδιά του και, μετά τον θάνατο του, σε αυτούς που έχουν καθήκον να επιμελούνται (τις γαίες/την περιουσία του Νικάνορα(:)), θα πρέπει να εκδικάζεται με ψηφοφορία κατά φυλή για το σύνολο των κτημάτων, ούτως ώστε να μην --- γίνονται από τον Ιούλιο Νικάνορα ή τους κληρονόμους των γαιών του στο νησί, κανείς να μην έχει εξουσία να [αυξήσει

¹¹⁸ Ο Ιούλιος Νικάνωρ καταγόταν από την Ιεράπολη Βαβύκη ή Κυρρηστική της βόρειας Συρίας (σημ. Manbij) και έζησε για κάποιο χρονικό διάστημα στην Ρώμη και στην Αθήνα. Βλ. Follet, Simone (2004) "Julius Nicanor et le statut de Salamine (Agora XVI, 337)" στον τόμο: Follet, Simone (ed) *L'Hellénisme d'époque romaine: Nouveaux documents, nouvelles approches (Ier s.a. C.-IIIe s. p. C.)* (Actes du colloque international à la mémoire de Louis Robert, Paris, 7-8 juillet 2000), 144-52, Paris καθώς και την ανέκδοτη μελέτη του Schmalz, G. "A new hero comes to town: The Athenian career of G. Iulius Nicanor the 'New Homer' and 'New Themistocles'" διαθέσιμη στην ιστοσελίδα

https://www.academia.edu/36816077/A_New_Hero_Comes_to_Town_The_Athenian_Career_of_G_Julius_Nicanor_the_New_Homer_and_New_Themistocles

¹¹⁹ Ο Άρειος Πάγος υπήρξε ένα από αρχαιότερα Αθηναϊκά συλλογικά όργανα. Για τις αρμοδιότητες του οργάνου κατά την αρχαϊκή και κλασική περίοδο βλ. de Bruyn, Odile (1995) *La compétence de l'Areopage en matière de procès publics: dès origines de la polis athenienne à la conquête romaine de la Grèce (vers 700-146 avant J.-C.)*, Stuttgart και Wallace, R. W. (1989) *The Areopagus Council to 307 B.C.*, Baltimore. Κατά την ρωμαϊκή περίοδο βλ. Geagan, D. J. (1967) *The Athenian constitution after Sulla*, 32-40, Princeton, NJ. (Hesperia Supplement 12)

¹²⁰ Για την *Βουλή τῶν Ἑξακοσίων* βλ. Geagan, D. J. (1967) *The Athenian constitution after Sulla*, 62-91, Princeton, NJ. (Hesperia Supplement 12)

¹²¹ Βλ. την διαφορετική απόδοση από την Follet (2004: 168): [ont décidé de confier la tutelle de l'île?] une fois enlevée à la cité (d'Athènes) [au peuple romain?].

(;)] τον ορισθέντα φόρο του ενός ογδού (12,5%) επί των καρπών --- από αυτούς που καλλιεργούν χωράφια στο νησί, όπως ακριβώς είχαν την εξουσία εξαιτίας της γειτονίας χωραφιών με εκείνα της πόλης, να συλλέγουν τους καρπούς και ενώ η ατέλεια που είχε παραχωρηθεί τότε διατηρείται και τώρα αναφορικά με τα προς πώληση αγαθά που μεταφέρουν στον Πειραιά και στην Ελευσίνα, και ό,τι άλλο επωφελές θέσπισε ο δήμος των Αθηναίων. Αν κάποιος απειλήσει ή τροποποιήσει αυτά --- να θεωρείται ότι έχει υποπέσει σε παραβίαση των νόμων για την κλοπή ιεράς περιουσίας. Αν κάποιος εισάγει κάποιο νεωτερισμό --- για την αύξηση ---. Εάν δε κάποτε --- ή παραλειφθεί κάτι --- ανατέθηκε στο --- νόμιμο --- ο τίτλος --- να ανατεθεί (;) στον Ασκληπιό και --- των Αθηναίων ---.

10. Απόφαση της πόλης για την επένδυση προσόδων κληροδοτήματος (:)

Περιγραφή: Δύο μαρμάρινα αποτμήματα από το κεντρικό τμήμα στήλης με ακρωτήριο και αέτωμα, διακοσμημένο με ανάγλυφη ασπίδα.

Τόπος εύρεσης: Αθήνα, Αγορά (Ag. I 6507).

Χρονολογία: μετά το 112 μ.Χ.

Δημοσιεύσεις: SEG 21.498 (= *Hesperia* 32 (1963) 24 αρ. 25). SEG 52.139 (= Follet, Simone (2001) "Un ami de Plutarque: l'orateur athenien Glaukias" στον τόμο: Billault, A. (ed) *Όπώρα. La belle saison de l' Hellénisme. Études de littérature antique offertes au recteur Jacques Bompaire*, 91-92, Paris και Puech, Bernadette (2002) *Orateurs et sophistes grecs dans les inscriptions d'époque impériale*, 37 αρ. 1, Paris (= SEG 52.1991))

Αναφορές: Bull. Ep. 1964, αρ. 117. AEp. 2001, αρ. 1824.

Μεταφράσεις: Γαλλική: Puech, Bernadette (2002) *Orateurs et sophistes grecs dans les inscriptions d'époque impériale*, 38, Paris.

- Αγαθῇ | Τύχ[η]
[... ca. 10 ...] Ἀκουσιλάου Ἀζηγιέος κατα[λιπόντος κατὰ διαθήκην]
[τῇ πόλει * μυ]ριάδας δέκα εἰς χωρίων ἀγορά[σιν ἐπὶ ὑπάτων Σεπτιδίου]
4 [Φίρμου καὶ] Κλαυδίου Σεουήρου > Κλαυδ[ίου δὲ ----- καὶ -----]
[... ca. 3-4 ... τὸ ἀργύρι]ον ἀριθμησάντων ἀργυρο[ταμίαις καὶ(:) Αουιδίου - -]
[Νιγρεΐνου τ]οῦ πρεσβευτοῦ καὶ ἀντιστ[ρατήγου ... ca. 12 ...]
[... ca. 12 ... Γ]λαυκία θελήσαντος τοῦ [διαθεμένου ἐκδανεῖσαι τὰ]
8 [χρήματα τοὺς ἀργ]υροταμίας ἕως ἀγορασ[θῇ ἂν τὰ χωρία καὶ τὴν πρό]-
[σοδὸν καταθεῖ]ναι ἥτις κατ' ἐνιαυτὸν ἐδ[ίδοτο ... ca. 16 ...]
[... ca. 12 ...] Αουιδίου Νιγρεΐνου τοῦ π[ρεσβευτοῦ καὶ ἀντιστρατή]-
[γου περὶ τῶν ἀγορα]σθέντων χωρίων ἐν ὁρο[ις ... ca. 19 ...]
12 [... ca. 17-19 ...]ς εἷς τε τὴν τειμῇ[ν -----]
[-----] τε Γλαυκίου [------]
[-----] μα^v τὰ ῥήμ[ατα -----]
[-----] η οἱ κλη[ρονόμοι -----]

Καλή τύχη. --- Επειδὴ ὁ Ακουσίλαος ἀπὸ τὴν Αζηγία¹²² κατέλειπε στὴν διαθήκη (του) ἑκατὸ χιλιάδες (δηνάρια) στὴν πόλιν, με σκοπὸ νὰ ἀγοραστοῦν ἀκίνητα, ὅταν ὑπατοὶ (στὴν Ρώμη) ἦταν ὁ Σεπτιδίου Φίρμος καὶ ὁ Κλαύδιος Σεβήρος¹²³. Ὁ Κλαύδιος --- καὶ --- ἀφού καταμέτρησαν τὸ ποσό στους ἀργυροταμίεις¹²⁴ καὶ ὁ πρεσβευτὴς καὶ ἀντιστράτηγος Αουίδιος Νιγρεΐνος¹²⁵ --- στὸν

¹²² Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (1) καὶ *Σούδα* A 943.

¹²³ Ὑπατοὶ στὴν Ρώμη ἀπὸ τὸν Σεπτέμβριο ἕως τὸν Δεκέμβριο τοῦ 112 μ.Χ. Βλ. *PIR* i² 617 καὶ *PIR* C 1023.

¹²⁴ Οἱ ταμίαις τῆς πόλεως.

¹²⁵ *Legatus pro praetore* στὴν ἐπιγραφή. Ὁ Caius Avidius Nigrinus διετέλεσε διοικητὴς τῆς ἐπαρχίας τῆς Ἀχαΐας τὴν περίοδο 114-116 μ.Χ., *PIR* A 1408.

Γλαυκία¹²⁶, επειδή ο διαθέτης εξέφρασε την επιθυμία οι αργυροταμίες να δανείσουν το ποσό, μέχρι να αγορασθούν τα ακίνητα, και τα έσοδα να κατατίθενται στην ετήσια καταβολή (στο ταμείο) --- του Αουίδιου Νιγρείνου πρεσβευτή και αντιστρατήγου για τα αγορασθέντα ακίνητα στα όρια (της πόλης) --- και στην τιμή --- του Γλαυκία --- οι λόγοι --- οι κληρονόμοι ---.

¹²⁶ Ενδεχομένως να ταυτίζεται, συμφώνως με την Simone Follet, με τον πατέρα του εφήβου Τ. Φλαβίου Γλαυκία από τις Αχαρνές, βλ. *Ath. Onom.* s.v. (15), τον οποίο και αναφέρει ο Πλούταρχος.

11. Δύο επιστολές της Πλωτίνας προς τον γιο της αυτοκράτορα Αδριανό (I) και στους Επικούρειους (III) και μια επιστολή του Αδριανού προς τους Επικούρειους (II), με θέμα την διαδοχή του επικεφαλής της φιλοσοφικής σχολής των Επικουρείων

Περιγραφή: Δύο αποτμήματα μαρμάρινης στήλης, από τα οποία το ένα αποτελείται από τέσσερα συναρμόζοντα.

Τόπος εύρεσης: Το ένα βρέθηκε στην Αθήνα (στο ωρολόγιον του Ανδρονίκου) και το δεύτερο στον Πειραιά.

Χρονολογία: 121 μ.Χ.

Δημοσιεύσεις: CIL III 12283=14203.15. ILS 7784. *Εφημερίς Αρχαιολογική* 1890, 141-51 αρ. 1. SIA VI 57. Syll³ 834 (III); IG ii² 1099. FIRA² III αρ. 79. Oliver (1989: αρ. 73).

Αναφορές: Smallwood, E. M. (1966) *Documents illustrating the principates of Nerva, Trajan and Hadrian*, 442, Cambridge. Martín, F. (1982) *La documentación griega de la cancellería del emperador Adriano*, 12, Pamplona. (SEG 33.1575). Freis, H. (1984) *Historische Inschriften zur römischen Kaiserzeit von Augustus bis Constantin*, 76, Darmstadt. Giovacchini, Julie (2018) "L'histoire du Jardin comme école" *Métis* n.s. 16, 237-60. SEG 3.110 & 226. SEG 26.124 (= AJPh 98 (1977) 164). SEG 28.99 (= *Hypomnemata* 56 (1978) 364-72). SEG 36.176 (= ZPE 66 (1986) 207). SEG 38.121. SEG 41.1880 (= AJPh 112 (1991) 513-40). SEG 43.24 (= REG 107 (1994) 158-71). SEG 47.81. SEG 50.157. SEG 53.27. SEG 55.249 (= *Chiron* 35 (2005) 525-7). Bull. Ep. 1946-47, αρ. 81. Bull. Ep. 1988, αρ. 548. Bull. Ep. 2003, αρ. 282. Bull. Ep. 2007, αρ. 232. Bull. Ep. 2009, αρ. 217.

Μεταφράσεις: Αγγλική: *Chiron* 35 (2005) 525-7. Γαλλική: REG 107 (1994) 158-71. Ισπανική: Martín, F. (1982) *La documentación griega de la cancellería del emperador Adriano*, 12, Pamplona. Νεοελληνική: Τιμαί Ιωάννου Τριανταφυλλοπούλου, 318-21, Αθήνα-Κομοτηνή 2000.

I.

— ις χαλ —

[M. Annio Vero II, Cn. A]rrio Augure co[s.]

a Plotina Augusta.

[Quod mohi studium] erga sectam Epicuri sit, Optime scis, d[omi]ne. Huius successioni a te seccurendum

5 [est. nunc quia n]on licet nisi ex civibus Romanis adsumi diad[o]chum, in angustum redigitur eligendi

[facultas. rogo er]go nomine Popilli Theotimi, qui est modo diado[c]hus Athenis, ut illi permittatur a te et Graece

[t]estari circa hanc partem iudiciorum suorum quae ad diadoches ordinationem pertinet et peregreinae condicionis posse sub[s]tituere sibi successorum, s[i i]ta suaserit profectus personae; et quod Theotimo

concesseris, ut eodem iure et deinceps utantur futuri diadochi sectae Epicuri, eo magis quod opservatur, 10 quotiens erratum est a testatore circa electionem [di]adochi, ut communi consilio substituatur a studiosis eiusdem sec[t]ae qui optimus erit: quod facilius fiet, si e[x] compluribus eligatur.

II. [I]mp. Caesar Traianus Hadrianus Aug. Popillio Theotimo: permitto Graece testari de eis quae pertinent ad diado-

Επικούρου¹²⁹. Η διαδοχή του (επικεφαλής της Σχολής) απαιτεί την προσοχή σας. Δεδομένου ότι ο διάδοχος πρέπει να επιλεγεί μεταξύ Ρωμαίων πολιτών, η επιλογή είναι ιδιαίτερα περιορισμένη. Για τον λόγο αυτόν, (ζητώ), εξ ονόματος του Ποπίλλιου Θεοτίμου¹³⁰, νυν επικεφαλής (της Σχολής) στην Αθήνα, να του επιτρέψετε αφενός να ορίσει με ελληνική διαθήκη τα σχετικά με την οργάνωση της διαδοχής¹³¹ και αφετέρου να του επιτραπεί να ορίσει ως διάδοχο του άτομο που δεν έχει μεν την ιδιότητα του Ρωμαίου πολίτη, αλλά συγκεντρώνει τα προσόντα του διαδόχου. Η εξουσία που θα απονεμίμεις στον Θεότιμο θα πρέπει να αναγνωριστεί και στους μελλοντικούς διαδόχους της σχολής του Επικούρου διότι, όπως συμβαίνει συχνά, ο διαθέτης να σφάλλει σχετικά με την επιλογή του διαδόχου, η γενική συνέλευση των μελών είναι αυτή που αποφασίζει την αντικατάσταση του από τον καλύτερο, (διαδικασία) η οποία θα γίνει ευχερέστερη εάν έχουν να επιλέξουν μεταξύ περισσοτέρων.

II. Αυτοκράτωρ Καίσαρ Τραϊανός Αδριανός Αύγουστος προς τον Ποπίλλιο Θεότιμο. Επιτρέπω την σύνταξη ελληνικής διαθήκης στο μέτρο που αυτή αφορά την διαδοχή (του επικεφαλής) της Επικούρειας σχολής. Καθώς όμως η επιλογή διαδόχου θα είναι ευχερέστερη αν αναγνωριστεί στον διαθέτη η ευχέρεια να επιλέξει τον διάδοχο του και μεταξύ των ατόμων που δεν έχουν την ιδιότητα του Ρωμαίου πολίτη, παρέχω την δυνατότητα αυτήν, έτσι ώστε να επιτρέπεται σε όλους όσους λάβουν την διαδοχή να μεταβιβάσουν το δικαίωμα τους είτε σε ξένο είτε σε Ρωμαίο πολίτη.

III. Η Πλωτίνα Αυγούστα προς όλους τους φίλους, χαίρετε. Έχουμε πλέον αυτό που τόσο επιθυμούσαμε. Αναγνωρίστηκε στον εκάστοτε επικεφαλής η εξουσία να ορίζει, μέσω ελληνικής διαθήκης, το πρόσωπο που θα τον διαδεχτεί στην ηγεσία της σχολής του Επικούρου που βρίσκεται στην Αθήνα, καθώς και σε ότι αφορά στην οικονομική διαχείριση της διαδοχής, και να επιλέξει ως επικεφαλής της σχολής είτε Έλληνα είτε Ρωμαίο. Οφείλουμε, λοιπόν, ευγνωμοσύνη σε αυτόν που είναι πράγματι ο ευεργέτης και επόπτης της παιδείας, για τον λόγο αυτόν, αξιосέβαστος αυτοκράτωρ, όσο δε με αφορά καθόλα προσφιλής, διακεκριμένος κύριος και αγαθός γιος. Με την εξουσία που χορηγήθηκε, αυτός που μετά από απόφαση, κρίθηκε άξιος να τεθεί επικεφαλής, θα πρέπει να καταβάλει κάθε (δυνατή) προσπάθεια για να επιλέξει ως αντικαταστάτη του τον πιο άξιο από τους ομοδόξους του και να εστιάσει την προσοχή του στη συνεκτίμηση όλων των απόψεων (των μελών της κοινότητας) μάλλον παρά στις προσωπικές του φιλίες.

Κατά τη γνώμη μου, λοιπόν, δεν θα έπρεπε να περιβληθεί με περισσότερη συμπάθεια κάποιος άλλος εκτός από εκείνον που θα κέρδιζε την εκτίμηση όλων, διακρινόμενος τόσο για τις πνευματικές του ικανότητες όσο και για το ήθος του. Αν, όμως, σταθεί αδύνατο να ρυθμιστεί το ζήτημα της διαδοχής, όχι τόσο εξαιτίας της ιδιαιτερότητας του θέματος, όσο λόγω της δικής μας ιδιαίτερης αδυναμίας ή λόγω κάποιου τυχαίου καλύμματος, θεωρώ ότι εκείνος που έχει αναλάβει την ρύθμιση των θεμάτων που αφορούν την κοινή λατρεία (ο επικεφαλής της σχολής), έχει και το επιπρόσθετο καθήκον να υποδείξει το πρόσωπο εκείνο που θα συγκεντρώνει την εκτίμηση όλων και όχι μόνο την προσωπική του συμπάθεια.

¹²⁹ Βλ. *OCD*³ s.v. Epicurus (σελ. 532-4).

¹³⁰ Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (56).

¹³¹ Τύποι ρωμαϊκής διαθήκης: Πετρόπουλος, Γ. Α. (1963) *Ιστορία και είσηγήσεις τοῦ ρωμαϊκοῦ δικαίου ὡς εἰσαγωγή εἰς τὸν ἀστικὸν κώδικα καὶ εἰς τὸ προῖσχῶσαν αὐτοῦ ἀστικὸν δίκαιον*², 1362-80, Αθήναι.

Αλλά νομίζω, μα τον Δία, ότι εκείνος ο οποίος έχει αποκομίσει ηθικό όφελος από τα δόγματα (του Επικούρου) και, έχοντας επίγνωση αυτού, αισθάνεται ευγνωμοσύνη λόγω της φρόνησης, η οποία δεν θα του επιτρέψει να κάνει κακή χρήση της ανεκτίμητης δωρεάς μεταβιβάζοντας, μέσω της διαθήκης του, το αξίωμα κατά τρόπο που να μη διασφαλίζει, ώστε και ... την διατήρηση της αξιοπρέπειας εκείνου του τόπου, ο οποίος περιέχει τα --- και την άποψη για την ηγεσία του σωτήρος --- αυτού που θα οριστεί επικεφαλής της σχολής, αυτών που υπάρχουν εκείνη την περίοδο --- στον Επίκουρο σύμφωνα με τα άλλα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά όχι μόνο ως προς την ανωτερότητα --- άλλων και περισσότερων ---

12. Απόσπασμα νόμου που ρυθμίζει τους όρους διάθεσης και πώλησης του ελαιολάδου

Περιγραφή: Η επιγραφή βρίσκεται στο βόρειο πρόπυλο της ρωμαϊκής Αγοράς. Καταγράφηκε ήδη από τον Κυριακό από την Αγκώνα στα τέλη του 15^{ου} αιώνα (βλ. Bodnar, E. W. (1960) *Cyriacus of Ancona and Athens*, 143-5) και τους Spon, J. & G. Wheeler (1678) *Voyage d'Italie, de Dalmatie, de Grèce et du Levant fait aux années 1675 et 1676*, Lyon, Stuart, J. & N. Revett (1825-1830) *The antiquities of Athens*, London και Chandler, R. (1817) *Travels in Asia Minor and Greece*, London.

Τόπος εύρεσης: Αθήνα, ρωμαϊκή Αγορά.

Χρονολογία: περί το 124 μ.Χ.

Δημοσιεύσεις: CIG 355. IG iii 38. Roberts, E. S. & E. A. Gardner (1905) *An introduction to Greek epigraphy*, II, 245 αρ. 93, Cambridge. IG ii² 1100. Abbott, F. F. & A. C. Johnson (1926) *Municipal Administration in the Roman Empire*, 411 αρ. 90, Princeton. (SEG 21.501) Meritt, B. D. (1949) "The epigraphic notes of Francis Vernon" στον τόμο: *Commemorative studies in honor of Theodore Leslie Shear*, 221-5, Princeton (Hesperia Suppl. 8). Pleket, *Epigraphica*, I, αρ. 15. (SEG 21.501). Oliver (1989: αρ. 92).

Αναφορές: Graindor, P. (1934) *Athènes sous Hadrien*, 74-79, Le Caire. Smallwood, E. M. (1966) *Documents illustrating the principates of Nerva, Trajan and Hadrian*, αρ. 443, Cambridge. Lewis, N. (1974) *The Roman Principate: 27 B.C. - 285 A.D.*, 11, Toronto. Martín, F. (1982) *La documentación griega de la cancellería del emperador Adriano*, 15, Pamplona. (SEG 33.1575) Ameling, W. (1983) *Herodes Atticus*, 27, Hildesheim. (SEG 33.254) Cortés Copete, J. M. (1999) *Epigrafía griega*, 393-7, Madrid. *Roman Legal Tradition* 7 (2011) 1-15. SEG 14.80. SEG 15.108. SEG 35.107. SEG 39.143 & 213 (= BICS Suppl. 55 (1989) 1-8). SEG 42.1753 (= JRS 82 (1992) 1-31). SEG 43.1252 (= ANRW II 34.1 (1993) 583-611). SEG 45.2261 (= DHA 21 (1995) 205-28). SEG 46.3 & 144 (= Horos 10-12 (1992-98) 218), 2278 (= Tekmeria 2 (1996) 82-117). SEG 47.145 (= Gerion 10 (1992) 171-9). SEG 49.132. SEG 52.139. SEG 54.1830. SEG 55.473 (= REG 118 (2005) 117-37). SEG 56.20. SEG 57.2194 (= CCG 18 (2007) [2009] 7-36). SEG 60.1950. SEG 61.1617. SEG 62.15 & 1863. SEG 63.1810. Bull. Ep. 1951, αρ. 81. Bull. Ep. 1955, αρ. 27. Bull. Ep. 1967, αρ. 197. Bull. Ep. 1987, αρ. 585. Bull. Ep. 1995, αρ. 247. Bull. Ep. 2000, αρ. 313. Bull. Ep. 2003, αρ. 287. Bull. Ep. 2007, αρ. 234. Bull. Ep. 2009, αρ. 213. Bull. Ep. 2018, αρ. 198.

Μεταφράσεις: Αγγλική: Oliver, J. H. (1959) *The ruling power: a study of the Roman Empire in the second century after Christ through the Roman oration of Aelius Aristides*, 962-3, Philadelphia. Johnson, A. C., Coleman-Norton, P. R. & F. C. Bourne (1961) *The Corpus of Roman Law*, II, αρ. 232, Austin, Tx. Alston, R. & O. van Nijf (eds) (2008) *Feeding the ancient Greek city*, 127-41, Leuven 2008. (SEG 58.149) Γαλλική: REG 118 (2005) 117-37. Γερμανική: Freis, H. (1984) *Historische Inschriften zur römischen Kaiserzeit von Augustus bis Constantin*, 85, Darmstadt (SEG 35.1827). Ισπανική: *Memorias de Historia Antigua* 3 (1979) 129-31. *Estudios sobre el monte Testaccio* 2, 475-86. (SEG 51.98) Ιταλική: RAL 13 (2002) 326. (SEG 55.1)

- 1 κε(φάλαιον(:)) νό(μου) θε(ιοτάτου(:)) Ἀδριανοῦ vacat
οἱ τὸ ἔλαιον γεωργοῦντες τὸ τρίτον
καταφερέτωσαν, ἢ τὸ ὄγδοον οἱ τὰ
Ἰππάρχου χωρία τὰ ὑπὸ τοῦ φίσκου
5 πραθέντα κεκτημένοι· μόνα γὰρ ἐ-

κεῖνα τὸ δίκαιον τοῦτο ἔχει· καταφε-
 ρέτωσαν δὲ ἅμα τῷ ἄρξασθαι συνκο-
 [μιδῆς κ]ατὰ μέρος, πρὸς λόγον το[ῦ]
 [συνκομιζ]ομένου, τοῖς ἐλεῶναι[ς]
 10 [διδόντες τοῖς] προνοοῦσιν τῇ[ς]
 [δημοσίας χρεία]ς· ἀπογραφέσθω-
 [σαν δὲ λόγον τῆς] συνκομιδῆς πρὸ[ς]
 [τοὺς ἐλαιώνας κα]ὶ τὸν κήρυκα δύο
 [ἀντίγραφα παραδ]ιδόντες καὶ τὸ
 15 [ἕτερον ἀπολαμβά]νοντες ὑπογρα-
 φέν· ἡ δὲ ἀπ[ογραφ]ῇ ἔστω μετὰ ὄρκου
 καὶ π[[^v]]όσον συνεκόμισεν τὸ πᾶν,
 καὶ ὅτι διὰ δούλον τοῦδε ἢ ἀπελευ-
 θέρου τοῦδε· ἐὰν δὲ πωλήσῃ τὸν
 20 καρπὸν ὁ δεσπότης τοῦ χωρίου ἢ ὁ
 γεωργὸς ἢ ὁ καρπώνης, ἀπογραφέ-
 σθω δὲ πρὸς τοὺς αὐτοὺς καὶ ὁ ἐπ' ἐξα-
 γωγῇ πιπράσκων, πόσον πιπράσκει
 καὶ τίνι καὶ ποῦ ὀρμ[ε]ῖ τὸ [π]λοῖον. ὁ δ[ὲ]
 25 ἀπογραφῆς χωρὶς π[ωλήσας] ἐπ' ἐξα-
 γωγῇ, κἂν ὁ ὠφείλῃ ἢ κα[τενηνοχῶς]
 τῇ πόλει, στερέσθω τοῦ πραθ[έντος].
 ὁ δὲ ψευδεὶς ἀπογραφὰς ποιησά[μενος]
 ἢ τὰς περὶ τῆς συνκομιδῆς [τῇ τ]ά[ς] περὶ
 30 τῆς ἐξαγωγῆς ἢ ὑπὲρ χωρίου, [εἴ τις πα]-
 ρὰ φίσκου ἐπρίατο μὴ Ἰππάρχ[ου γενόμε]-
 νον ὄγδοον κατενεγκῶν, σ[τερέσθω]
 [τὸ δὲ ἥμισυ ὁ μ]ηνύσας λαμ[β]α[νέτω].
 [ὅς δ' ἂν ἐπ' ἐξαγω]γῇ ἀναπογ[ράπτων]
 35 [πρίνεται (:)...^{c5}...]ειρε, εἰ μ[...^{c6}...]
 [...^{c14}...]των ἀπ[ο]τερ[...]
 [...^{c13}...]ος αὐτὸς ἢ ὄν[τιν']
 [ἂν ἔλῃται, πιπρασκέ(;)]τω μὲν ἐξ ἀπ[ο]-
 [γραφῆς(;) ...^{c5}... τ]ῆς δὲ τειμῆς τὸ [τῇ]-
 40 μισυ κατεχέτω, εἰ μήπω δέδωκεν ἢ λαμ-
 βανέτω, τὸ δὲ ἥμισυ ἔστω δημόσιον.
 γραφέσθω δὲ καὶ ὁ ἔμπορος ὅτι ἐξάγει
 καὶ πόσον παρ' ἐκάστου· ἐὰν δὲ μὴ ἀπο-
 γραψάμενος φωραθῇ ἐκπλέων, στερέ-
 45 σθω· ἐὰν δὲ ἐκπλεύσας φθάσῃ καὶ μηνυ-
 θῇ, γραφέσθω καὶ τῇ πατρίδι αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ

δήμον κάμοι. τὰς δὲ περὶ τούτων δίκας
 μέχρι μὲν πεντήκοντα ἀμφορέων ἢ βου-
 λὴ μόνη κρίνεται, τὰ δὲ ὑπὲρ τοῦτο μετὰ
 50 τοῦ δήμου. ἐὰν δὲ τῶν ἐκ τοῦ πλοίου τις
 μηνύσῃ, ἐπάναγκες ὁ στρατηγὸς τῇ ἐξῆς
 ἡμέρᾳ βουλὴν ἀθροισάτω, εἰ δ' ὑπὲρ τοὺς
 πεντήκοντα ἀμφορεῖς εἴη τὸ μεμηνυ-
 μένον, ἐκκλησίαν· καὶ διδόσθω τῷ ἐλέγ-
 55 ξαντι τὸ ἥμισυ. ἐὰν δὲ ἐκκαλέσῃται τις ἢ
 ἐμὲ ἢ τὸν ἀνθύπατον, χειροτονεῖτω συν-
 δίκους ὁ δῆμος. ἵνα δὲ ἀπαραίτητα ἢ τὰ
 κατὰ τῶν κακουργούντων ἐπι[τ]είμι[α], τει-
 μῆς ἰς τὸ δημόσιον καταφερέσθω τὸ ἔλαι-
 60 ον, ἥτις ἂν ἐν τῇ χώρᾳ ἦ. εἰ δέ ποτε εὐφορί-
 ας ἐλαίου γενομένης πλέον εἴη τὸ ἐκ τῶν
 τρίτων ἢ ὀγδὼν καταφερόμενον τῆς εἰς
 ὅλον τ[ὸ]ν ἐνιαυτὸν δημοσίας χρειᾶς, ἐξέ-
 στω τοῖς μηδὲ πωλοῦσιν τὸ ἔλαιον ἢ πᾶν
 65 ἢ μέρος δευτέραν ἀπογραφὴν ποιησαμέ-
 νοις καὶ δημόσιον τὸ τε ὀφειλόμενον
 πόσον ἐστὶν [ὅσ]ον οἱ ἐλαιῶναι ἢ ο[ἱ] ἀργυ-
 ροταμία[ι] οὐ βούλονται παρ' αὐτῶν λαβεῖν,
 ὁ μὲν ὀφ[ε]ίλουσιν [ἐ]ν[τὸς τ]αύ[της τ]ῆς ἡ[μέρας]
 70 φυλάσσειν ὡς ἴδιον ---]ΑΣ[---]ΣΙΑ[---]
 ΤΕΤΑ ----- ΑΠΟΓΡΑΦ ----- ΙΝΩ -----
 ΣΚΟΜΕΝΑ ----- ΗΜΩ ΙΣ ΤΕΙΜΗΣ ----- ΟΕ ---
 ΣΘΩ ----- ΔΗ ----- ΑΠΟΓΡΑΦΑ ----- ΑΦΕ ----
 ΡΩΝ ----- ΝΟ ΩΦΕΙΛΗΣ ----- ΣΟΦ -----
 75 ΕΑΝ ----- ΤΗ ----- ΤΟ ΑΛΛΟ -----
 ΠΙΤΙ ----- ΤΩ ----- ΑΣΛ -----
 Τ -----

 Α -----
 80 Σ -----
 Δ -----
 Ν -----
 ΕΝ -----
 ΕΛ -----

Απόσπασμα από το νόμο του «θείου» Αδριανού¹³².

Αυτοί που καλλιεργούν ελιές να καταβάλουν το ένα τρίτο ή το ένα όγδοο εκείνοι που έχουν εξαγοράσει τα κτήματα του Ιππάρχου¹³³, αυτά που πωλήθηκαν από το δημόσιο ταμείο. Μόνο αυτά (τα κτήματα) διατηρούν το δικαίωμα τούτο. Οι ελαιοκαλλιεργητές να καταβάλουν μέρος του ελαίου στην αρχή της συγκομιδής έναντι της συνολικής συγκομιδής, στους αξιωματούχους τους επιφορτισμένους με την αγορά του ελαίου (ἐλαιῶναι)¹³⁴, οι οποίοι πάντοτε φροντίζουν για τις δημόσιες ανάγκες. Να υποβάλλουν δήλωση της συγκομιδής στους αξιωματούχους τους επιφορτισμένους με την αγορά του ελαίου και στον κήρυκα¹³⁵ σε δύο αντίγραφα, παραλαμβάνοντας το ένα υπογεγραμμένο. Η δήλωση δε να είναι ένορκη και να περιλαμβάνει το σύνολο της συγκομιδής, εάν έγινε με τη βοήθεια δούλου ή απελεύθερου. Και εάν πρόκειται για τον κύριο του χωραφίου ή τον καλλιεργητή ή τον αξιωματούχο τον υπεύθυνο για την αγορά της συγκομιδής (καρπώνης)¹³⁶, ο οποίος πούλησε τον καρπό να υποβάλει γραπτή δήλωση στους ίδιους, (και να υποβάλει γραπτή δήλωση) και αυτός που αγοράζει (το προϊόν) με σκοπό την εξαγωγή, δηλ. πόσο αγοράζει και από ποιον και από πού και πού έχει προσορμίσει το πλοίο. Αυτός δε που πουλάει με σκοπό την εξαγωγή χωρίς να υποβάλει δήλωση, να στερείται του πωληθέντος, ακόμα και εάν παρέδωσε στην πόλη αυτό που όφειλε. Αυτός που υποβάλλει ψευδή δήλωση ή δήλωση για τη συγκομιδή ή (δήλωση) για εξαγωγή ή από ποιο χωράφι, εάν το αγόρασε (με πλειστηριασμό) από το δημόσιο ταμείο, το οποίο δεν ανήκε στην περιουσία του Ιππάρχου, και κατέβαλε το ένα όγδοο, να (το) στερείται και αυτός που θα τον καταγγείλει να παίρνει το μισό. Όποιος δε αγοράζει με σκοπό την εξαγωγή προϊόντα που δεν έχουν δηλωθεί --- ο ίδιος ή όποιος συλληφθεί, να πουλιέται από αυτά που έχουν δηλωθεί --- και να διατηρεί μόνο το μισό της τιμής, ακόμα και αν δεν έχει πουληθεί, να το λαμβάνει, ενώ το μισό να ανήκει στο Δημόσιο. Να υποβάλλει γραπτή δήλωση δε και ο έμπορος, αναφορικάς με το τι εξάγει και πόσο και από ποιον (καλλιεργητή (:)). Εάν δε συλληφθεί να αποπλέει χωρίς να έχει υποβάλει δήλωση να στερείται (το φορτίο(:)). Εάν δε έχει αποπλεύσει και φτάσει στον προσορισμό (του) και καταγγελθεί, να υποβάλετε έγκληση και στην πατρίδα του και σε εμάς. Οι δίκες για αυτές τις υποθέσεις, όταν

¹³² Το κείμενο του στίχου έχει αποκατασταθεί με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους, CIG: κε(λεύει) νό(μος) θε(σμων) (όπου καιπραγμάτευση πρώϊμων αποκαταστάσεων), Σουρμελής, Δ. (1854) *Αττικά ή περί δήμων Αττικής εν οίς και περί τινων μερών τοῦ ἄσπεως*, 159 σημ. (α), Αθήναι και Καστριώτης, Π. (1902) *Μνημεῖα τῶν Ἀθηνῶν ἥτοι περιγραφὴ ἱστορικὴ, ἀρχαιολογικὴ καὶ τοπογραφικὴ τῆς τε πόλεως καὶ τῶν μνημείων αὐτῆς*, Ἀθῆναι: κε(φάλαιον) νό(μου) θέ(σπισμα), IG iii: κε(λεύει) νό(μος) θε(οῦ), SEG 15.108 (= Oliver, J. H. (1953) *The ruling power: a study of the Roman Empire in the second century after Christ through the Roman oration of Aelius Aristides*, 960-3, Philadelphia: κε(φάλαια) νο(μο)θε(σίας), SEG 46.144 (= Horos 10-12 (1992-98) 218): κε(φάλαιον) νό(μου) θε(ωρικῶ). Εδώ υιοθετεῖται η αποκατάσταση του Kirchner, IG ii².

¹³³ Πρόκειται μάλλον για τον παππού του Κλαυδίου Ηρώδη του Αττικού, ο οποίος έπεσε σε δυσμένεια στα χρόνια του αυτοκράτορα Δομιτιανού (81-96 μ.Χ.) και η περιουσία του δημεύτηκε (Φιλόστρατος, *Βίοι Σοφιστῶν* 2.1.2). Βλ. *Ath. Onom.* s.v. (12).

¹³⁴ ἐλαιῶναι, αξιωματούχοι επιφορτισμένοι με την αγορά ελαίου για τις ανάγκες της πόλης (γυμνάσια, παλαίστρες, κλπ).

¹³⁵ Ο όρος κήρυκας αφορά κάποιον Αθηναίο αξιωματούχο. Κατά την ρωμαϊκή περίοδο υπήρχε ο κήρυξ τοῦ Ἀρείου Πάγου (επικεφαλής του Αρείου Πάγου και επομένως απίθανο να επιφορτίζεται με την λήψη δηλώσεων εμπορικού χαρακτήρα, βλ. Geagan, D. J. (1967) *The Athenian constitution after Sulla*, 57-60, Princeton, NJ) και ο κήρυξ τῆς Βουλῆς καὶ τοῦ Δήμου, ο οποίος πρέπει να ήταν επιφορτισμένος με αυτό το καθήκον, βλ. Geagan, D. J. (1967) *The Athenian constitution after Sulla*, 105, Princeton, NJ.

¹³⁶ Καρπώνης, αξιωματούχοι της πόλης επιφορτισμένοι με την αγορά αγροτικών προϊόντων για τις ανάγκες της πόλης.

πρόκειται για φορτίο μέχρι πενήντα αμφορείς, να κρίνονται μόνο από την Βουλή, υποθέσεις που αφορούν παραπάνω φορτία να κρίνονται από κοινού με τον Δήμο. Εάν δε κάποιος από το πλήρωμα του πλοίου υποβάλλει καταγγελία, ο στρατηγός για τους οπλίτες¹³⁷ υποχρεούται την επόμενη μέρα να συγκαλέσει την Βουλή, ενώ αν το φορτίο υπερβαίνει τους πενήντα αμφορείς να συγκαλεί τη συνέλευση των πολιτών. Και να δίνεται το μισό σε αυτόν που έχει υποβάλει την καταγγελία. Εάν κάποιος προσβάλλει την απόφαση προσφεύγοντας σε μένα ή στον ανθύπατο, ο δήμος να εκλέγει συνηγόρους. Με σκοπό να επιβάλλονται οπωσδήποτε οι ποινές κατά των παραβατών, τα έσοδα από το λάδι θα μεταφέρονται στο δημόσιο (ταμείο), στην τιμή που ισχύει στην πόλη. Αν κάποτε σημειωθεί υπερπαραγωγή λαδιού, το πλεόνασμα πέραν του ενός τρίτου ή του ενός ογδού θα μεταφέρεται όλο για την εξυπηρέτηση των ετησίων δημοσίων αναγκών. Σε αυτήν την περίπτωση να επιτρέπεται σε αυτούς που καλλιεργούν ελιές να παρακρατούν ή το όλον ή ένα μέρος (της σοδειάς), αφού υποβάλουν δεύτερη δήλωση καταγράφοντας την οφειλόμενη στο δημόσιο ποσότητα, την οποία οι υπεύθυνοι για την αγορά ελαίου (ἐλαιῶνες) ή οι ταμίες δεν προτίθενται να λάβουν από αυτούς, και αφού το κάνουν, θα υποχρεούνται να το φυλάττουν ως δικό τους ---. (ακολουθούν 14 στίχοι που διατηρούν ίχνη λέξεων)

¹³⁷ Βλ. παραπάνω σημ. 1.